

aziz nesin

Eylem Kütüphanesi
8/c. Sınıfta

rıfat bey neden kaşınıyor

RİFAT BEY
NEDEN
KAŞINIYOR?

MİZAH HİKÂYELERİ

AZİZ NESİN

Kapak: Sait MADEN

Bu kitaptaki «Vatanî Vazife» adlı hikâye, 1966 yılında Bulgaristan'da yapılan Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik alarak ALTIN KİRPİ ödülünü kazanmıştır. İlk basımı 1965 de yapılan «Rıfat Bey Neden Kaşınıyor?» un ikinci basımını övünçle sunuyoruz.

HÜSNÜTABİAT MATBAASI İSTANBUL — 1971

PİL ULAN, PİL BE!

T3U yazıyı ister bir ciddî makale sayın, ister mizah -''-hikâyesi; bu sizin yorumunuza bağlı.

Polonya'daki bir dostum, geçenlerde aldığım mektubunda şöyle diyor:

«Türkiye'de mizahçılıktan kolay ne var... Sabahtan akşama kadar alay edilecek yığınla konunun içindesin. Seç seç, beğendiğini yaz! Bütün politikacılar, yönetmenler, hattâ herkes senin için çalışıyor. Olayları hiç değiştirmeden, olduğu gibi yazsan yine mizah olur.»

Çok sevdiğim bir dostumdan aldığım bu mektup beni öyle üzdü ki... insanoğlu, uğraşının zorluğundan yakınmayı pek sever. Herkes birbirine «İşim ne zor, ne zor, bilemezsiniz...» deyip durur. Elini sıcak sudan soğuk suya sokmadan yaşayan, bir elleri yağda, bir elleri balda olan rantiyeler, mirasyediler bile böyledir.

Elbet ben de yaptığım işin zorluğuyla övünüp avunanlardan biriyim, işte buyüzden dostumun yazdıklarına alındım. Bu üzüntüm, gerçekte yüz yüze gelmemdendi. Doğrusu da bu: Bütün kişiler, bütün olaylar Türkiye'de mizahçılara yardımcı... Hiçbir mizahçı, bizim şu belli ve ünlü politikacılarımızın ciddî ciddî söyledikleri söylevler kadar kuvvetli mizah yazamaz. Okurlar, ciddî gazetelerimizdeki yazılara katıla katıla gülmüyorlarsa, bu yazıların ciddî gazetelerde çıktığına inandırılmış olmalarındandır.

Dostumdan gelen bu mektup yüzünden mizahçılık iyice gözümünden düştü; sanki bir iş mi yapıyordum.

..

Bu mektubu aldığımın ertesi günü Avusturya'da basılmış bir kitabım geldi. Sevinçle kitabı karıştırmaya başladım. Almanca konuşulan bölgelerin okurlarına beni tanıtan yazıda, benim mizahımın, ünlü mizahçı Roda Roda'nın mizahına benzediği yazılıydı. Ünlü mizahçı Roda Roda!.. Mizahımın benzediği Roda Roda'yı tanımadığım için utandım. Başkalarına sordum, tanıyan yok... Oysa Roda Roda'yı bütün Avrupa tanımış, yazıları her dile çevrilmiş.

Roda Roda'nın kitaplarını getirttim. Gerçekten Roda Roda'yla aramızda büyük benzerlik olduğunu gördüm. Hattâ aynı konuları yazdığımız bile olmuş. Ne var ki, Roda Roda'nın Birinci Dünya Savaşı'ndan önce yazmış olduğu bir olayı, ben İkinci Dünya Savaşı'ndan onyediyi yıl sonra bile bi-türlü yazamamışım. İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında tanık olduğum bu olayı yirmi yıldan beri yazmak isterim de, türlü korkular, kaygılar yüzünden bitürlü yazamazdım. Bir de baktım ki, Avusturya -

Macaristan İmparatorluğu ordusunda geçmiş olan buna benzer olayı Roda Roda rahatlıkla, şakır şakır yazmış, yazabilmiş. Türkiye’de mizahçılığın kolay olduğunu sananlar, mizahın nelerle, nasıl kısıtlanmış olduğunu da hesaplıyorlar mı? Zübük’lerden biri çıkar bir nutuk atar,

_ 6 —

herkes bunu ciddî ciddî dinler, alkışlar. Bir mizahçı, virgülünü bile değiştirmeden bu nutku yazsa başı derde girer.

Roda Roda’nın elli yıl önce yazmış olduğu hikâyeden bayağı cesaretlendim, yıllardır yazamadığım o hikâyeyi artık yazayım, dedim.

* * *

Generalin teftiş geleceği haberi duyulunca kışanin pencere camları bile zangır zangır titremeye başlamıştı. Tümenin bağımsız Muhabere Bölüğü bir haftadır teftişe hazırlanmaktaydı.

Her subayın Zat İşlerindeki sicilinden başka, bir de kışlada, askerler arasında bir sicili vardır. Bu generalin kışladaki sicili şöyleydi:

«Küçük rütbeliyken savaşırlara girmiş, kahramanlıklar, başarılar göstermiş, üç yara almış. Çok bilgili ama çok sert. Erlere çok, ama çok yumuşak, nâzik davranır; subaylara da böyle olduğu söylenemez. Eğitim psikolojisine, erlerin psikolojisine çok meraklıdır. Bu konuda, çok zengin denemelerinden yararlanarak iki de kitap yazmıştır. Bir de kızdığı, bağırdığı hiç duyulmamıştır. Erlere «Oğlum, yavrum, çocuğum, yiğitim, aslanım» diye seslenir. Çok disiplin seven general, subaylarla çok resmî ve ciddî konuşur. Çok iyi yüreklidir.»

Teftiş günü sabah erkenden muhabere bölüğü talim alanına gelmişti. Erlerin teçhizatında en küçük bir eksik yoktu, tüfekleri pırıl pırıldı. Hepsi tertemizdi.

Teftiş düzenindeki bölüğün önündeki masalarda, sahra telefonu, santral, kablo, makara, pil, pırıldak, flâma, maniple gibi muhabere gereçleri duruyordu.

Gözlerinden kaçmış hiçbir eksik kalmaması için subaylar bölüğü tekrar tekrar inceliyorlardı.

iki otomobil geldi, bölüğün önünde durdu. General ve subaylar indi otomobillerden.

Generalin «Merhaba!» sına ve «Nasılsınız?» sorusuna erler iki kere «Sağol!» diye cevap verdiler. Çelik gibi bölük, çakı gibi erler...

Sol yanağında derin bir yara izi bulunan, pancar yüzlü, keskin bakışlı, sert görünümlü generalin her sorduğuna erler doğru ve tıkr tıkr cevaplar veriyordu. Hiçbir duygusunu dışa vurmayan generalin cevaplardan çok memnun kaldığı bakışlarından belliydi; ama asıl memnun olanlar bölük subaylarıydı. Subayların generalden özenerek sertleştirmeğe çalıştıkları yüz çizgileri yuvar-laklaşmış, keskin bakışları yumuşamıştı.

General, nerdeyse «Bölüğünüzü iyi yetiştirmişsiniz, teşekkür ederim» diyecekti ki, gözü arka sırada gizlenmiş gibi duran kara-kuru, çopur, çelimsiz bir ere takıldı. Bu cılız er, çantasının altında ve elbisesinin içinde kaybolmuş gibiydi; hâki şapkasıyla ceketinin arasında bir çocuk avucu küçük-lüğündeki kara suratı görünüyordu.

General,

Gel oğlum buraya! dedi.

Er, gözlerini kırıştırarak baktı ve kımıldamadı. General,

Gel çocuğum, gel! dedi.

Gözlerini kırıştıran er yine kımıldamayınca general,

Yavrum, ileri çık, bana gel! dedi.

Sonra da elini erin omuzuna koyarak, onu sıradan çıkarıp masalardan birinin önüne getirdi.

8 —

Masanın üstünden sahra telefonu pilini alıp ere gösterdi:

Bu ne?

Sesini çıkarmayan er dudaklarını buruşturup, gözlerini kırıştırıp duruyordu.

Bunun adı ne yavrum?

Er, ayaklarını oynatıyor, hafif hafif ayaklarının birini kaldırıp öbürünü indiriyordu.

Deminden beri erlerin her soruya doğru cevap vermesinden pek kıvanmış olan bölük komutanı,

generalin karşısına geldi, tam askerce bir selâm verdikten sonra,

Müsaade buyrulursa generalim, bir mâru zâtım var... dedi.

Gözlerinden şimşek çakan general,

Nedir? diye gürledi.

Sözlerini başkalarının duymaması için generale yaklaşan subay yavaşça, Generalim, dedi, bu er... nasıl söylüyeyim... biraz... dejenere... yâni... anlayışı kıt ve... Yüzbaşı sözünü tamamlıyamadı ve birden kıyametler koptu. Generalin incecik dudaklarından yıldırımlar saçılıyordu:

Ne demek!.. Yüzbaşı!.. Genç arkadaş!... Katiyen böyle bir söz istemem!.. Bir daha duymı-yayım. Sen... sen ha!.. Bizim askerlerimize... ha? Hem de... çocuklarımıza... Biz o beğenmediğin, anlayışsız dediklerinle düşmanı pabuçsuz kaçırdık. Onların babaları vatan kurtardı ve dedeleri üç kıt'aya şân saldı. Biz bu yiğitlerle, modern silâh lara karşı sopalarla, odunlarla yürüdük. Generalin yavaş yavaş kızgınlığı azalıyordu. Uzun söylevinden sonra subaylara, Etrafımda toplanın! dedi.

9 —

Subaylar generali çepeçevre çevirdiler.

Şunu biliniz ki, öğretilen şeyi öğrenemiyen hiçbir erimiz yoktur; yeter ki biz onlara öğretme sini bilelim. Şimdi sizlere, bir ere nasıl öğretilice ğini göstereceğim. Komutanının anlayışsız dediği bu er, göreceksiniz ki her şeyi öğrenecek. Eğitim psikolojisini, erlerimizin psikolojisini bilmiyorsa nuz. General, eğitim psikolojisi üstüne de uzun bir söylev çektikten sonra, masadaki pili eline alıp, çok tatlı, ılık bir sesle karşısındaki ere,

Oğlum, bunun adı pil'dir... dedi, anladın mı? Şimdi sen söyle bakayım, neymiş bu?

Erin cevabını beklemeden, çevresindeki subaylara,

İşte böyle bir bir, teker teker anlatacaksınız, gördünüz ya... dedi.

Er, hiçbir şey duymamış gibi duruyor, postallarını oynatıyordu. General,

Söyle yavrum, dedi, bak ben söylüyorum, sen de söyle: Pil!.. Bu elimde tuttuğumun adına pil denir, pil... Neymiş? Söyle aslanım!

Er büyük bir rahatlıkla generalin apoletlerine bakıyordu.

Neymiş bunun adı yiğitim? Pil'miş... Söy le canım, söyle yavrum, söyle oğlum... Pil de, pil de... hadi pil de tosunum, pil...

Sesi şefkatten titriyordu.

Bu pildir... pil!.. Anladın ya, pil!.. Sen de söyle benim gibi... Bak, dudaklarını benim gibi kapa, sonra aç. Bak, böyle işte: Pil...

General subaylara döndü:

Arkadaşlar!.. Bu erin çabuk öğrenen, kav-

— 10 —

rayan bir er olmayışı bizim için çok isabet oldu. Maksat böylelerine öğretmektir, öbürleri nasıl olsa öğrenir. Şimdi dikkat edin!.

Subaylar saçtan tırnağa göz, kulak kesilmişlerdi. General, ipek yumuşaklığında sesiyle ne kadar «yavrum, oğlum, çocuğum» dediyse, uğraştıy-sa da ere bitürlü pil dedirtemedi: Pil demek şöyle dursun, erin ağzından hiçbir ses çıkmıyordu.

General, subaylara,

Sabırlı olmak lâzım, dedi, başarının ilk şartı sabırdır. Böyle durumlarda ere nasıl öğrete ceksiniz; şimdi size onu göstereceğim. (Ere dön dü) Dünyada her şeyin bir adı vardır yiğitim, işte bunun adı da pil'dir, pil... Ne bunun adı?

Hiç oralı olmayan er bel bel bakıyordu. General,

Yoksa sağır mı? dedi.

Değil generalim...

Türkçe bilmiyor mu?

Bilir generalim.

İyi öyleyse... Böyle bir erle karşılaşmamız isabet. Bu durumda hiç yılmadan, usanmadan ve bıkmadan uğraşacaksınız. Bu tip erler zor öğrenirler ama, bir de öğrendiler mi, artık hiç unutmazlar, ölseler unutmazlar; onun için ben geç öğrenen askeri, çabuk öğrenenlere tercih ederim. Dikkat edin.. (Ere) Oğlum, hiç sıkılma, sıkılacak bişey yok... Utanma da... Ben senin komutanınım, baban sayılıyım. Hiç çekinmeden konuş yavrucuğum. Ben ne dersem tekrar et.. Pil...

Erin dudakları tutkalla yapıştırılmıştı sanki. Bu ağzı bıçak bile açamazdı.

Arkadaşlar! Akılda tutmanın, hafızanın bir şartlı da ((tekrar» dır. Sabırlı olun! Tekrar ede

11 —

ede, bakın şimdi nasıl öğreteceğim... (Ere) Oğlum, ben şimdi on kere pil, pil diyeceğim, sonra sen söyleyeceksin; Pil, pil, pil, pil... Söyle yavrum, pil de!.. (Subaylara) Demek bu er on kere tekrarla anlamıyor, öyleyse yirmi kere tekrar edeceğiz... (Ere) Oğlum, ben şimdi yirmi kere pil diyeceğim. İyi dinle yavrum: pil, pil, pil, pil, pil, pil... Hadi şimdi sıra sende. Söyle bakayım, pil de yavrum, pil de aslanım, pil de çocuğum, pil de canım, pil de oğlum.. Hadi, bak söyleyeceksin işte! Pil de tosunum, pil de çocuğum., pil de be!...

General birdenbire toparlanıp yumuşamaya çalışarak, subaylara, Kızmak yok, dedi, kızarak olmaz. Hiç kız madan anlatacaksınız. Sizin işiniz bu... Kimisi yirmi kerede öğrenir, kimisi otuz kerede... (Ere) Kulağını aç, iyi dinle, şimdi ben otuz kere pil di yeceğim, sonra da sen... pil, pil, pil, pil, pil... Kaç oldu?... Pil, pil, pil... Hadi, söyle!

_ l...

Pil, pil, pil Pil be, pil yahu... Piiii!..-.

Söyle! `

Yine birden kendine gelen general, subaylara, Sinirlenmek yok! dedi, asabınıza hâkim olacaksınız... Sinirlenirseniz karşınızdaki büsbü tün şaşırır. General kırk kere, sonra elli kere pil diye tekrarladı.

Pil, pil, pil!.. Söyle yavrum sen de söyle ço cuğum, söyle ulan! Söyleee!.. Pil... pil dedik. pil!..

L,,

Pil, pil, pil... Hadi!

General birden bomba gibi patladı:

12 —

Pil ulan şeyoğlu şey! Tekrarla!..

Erin ağzı açıldı, korkudan titriyerek aynı sözleri generale bağırdı:

Pil ulan şeyoğlu şey!

Alnındaki terleri silen general, subaylara,

Görüyorsunuz ya, dedi, pekâlâ da öğretile biliyormuş.

13 —

BİT YARIŞI

Hiç bit yarışı seyrettiniz mi?

Hayır, seyretmemişlerdi. Bit yarışı diye bişey duymuşlardı ama, nasıl bir yarıştı, bilmiyorlardı. İnanmıyorlardı bile böyle bir yarış olabileceğine. Lâf olsun diye söylenen bir söz sanıyorlardı bit yarışını.

Siz seyrettiniz mi?

Seyretmenin lâfı mı olur, hem de çok seyrettim. Kendim de bit yarıştırdım...

N,asıl oluyor, aman anlatsanıza...

İkinci'Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru... Bir akşam bir meyhanede arkadaşlarla içiyoruz. Şimdi Başbakanın hükümet programı diye söylediği bazı sözleri, ben o gece meyhanede sarhoşlukla ağızımdan kaçırmışım. Sarhoş olmasaydım hiç söyler miydim? Nasıl olsa yirmi yıl sonra Başbakan hükümet programı olarak söyleyecek, acelem ne? Sarhoşluk işte... Neyse efendim... Meyhanede bulunan sadık .yurttaşlarımızdan biri hemen karakola koşup, meyhanede bir adamın işçilerin sendika kurmaları gerektiğini söylediğini ihbar ediyor. Bu ihbar üzerine, beş on sivil polis meyhaneye gelip beni çeviriyor, başlıyorlar benimle kadeh to— 14 — kusturup konuşmaya. Benim onların siyasî polis olduklarından haberim yok tabii... Deminden beri meyhanede kendi arkadaşlarımla bitürlü anlaşıyorlardık, boyuna tartışıyorduk; oysa bu yeni gelenlerle birbirimize kaynaşıverdik. Bir tanesi bana, Bu bizim hükümette iş yok, ha? Ne dersi niz? diyor.

Ben de ona,

Çok haklısınız! diyorum. Sonra şerefe kadeh kaldırıyoruz. Başka biri, Zenginler işçileri sömürüyorlar... Siz de bu düşüncede misiniz? diyor.

Evet... diyorum.

Yine şerefe kadeh kaldırıyoruz.

Benim kendiliğimden bişey söylediğim yok. Onlar söylüyor, ben de onaylıyorum. Ama doğrusu, içimden de «Yahu, artık halk uyanmaya başladı, bak şu insanlara, neler düşünmeye başladılar!» diye de seviniyorum. Oysa beni, memleket hesabına sevindirenlerin hepsi de polismiş.

Meyhaneden çıktık. Ben, yarısı içkidense, yarısı da sevinçten iyice sarhoş olmuşum, sallanıp duruyorum. O sonradan meyhaneye gelip de çok iyi anlaştığımız adamlar, yuvarlanmıyayım diye koluma girdiler, sıkıca beni götürüyorlar. Ben,

Zahmet buyurmayın, ben giderim... dedikçe,

Hiç olur mu efendim... Biz sizi emniyetli bir yere koymadan bırakmayız... diyorlar.

Yahu memlekette helâl süt emmiş ne insan evlâtları var, aşkolsun...

Müsaade buyrun efendim, vallahi ben gi derim...

15 —

Yooo, katiyen bırakmayız... Biz götürece ğiz...

Allah Allah... Bunlar beni götürüyorlar ama, ters yana gidiyoruz.

Ben Kasımpaşa'da oturuyorum... Siz beni bırakın, ben burdan kendim giderim. Buraya kadar getirdiniz ya, eksik olmayın, çok teşekkür ederim...

Biz sizi bu halde geceyarısı sokaklarda bırakamayız... Siz hele bu gece bizimi konduğumuz olun da...

Ne iyi kalbli insanlar canım... Allah razı olsun... Memleket hakkında çok iyi umutlara kapıldığımdan keyfimden hafif hafif şarkılar da mırıldanıyorum.

Gece vakti, ama sizinkileri de rahatsız edeceğiz... Bana müsaade edin...

Estağfurullah... Ne rahatsızlığı?.. Biz görevimizi yapıyoruz... Siz bu gece bizde kalın...

Üç onlar, bir de ben, dört... Bindik bir arabaya... Doğru İstanbul Emniyet Müdürlüğüne. Ben oralarını bilmediğim için, onların oturduğu apar-tımana giriyoruz sanıyorum.

Ooö, apartmanın ne büyükmüş ... Merdiveni çıkıyoruz. İçimden «Benim de bu konukseverliğin altında kalmamam gerekli ama, bu adamları benim iki küçük odalı bekâr evimde nasıl ağırılıyacağım?» diye düşünüp duruyorum. Onlar hâlâ beni kollarında merdivenden çıkarıyorlar. Birara, Arkadaşlar, valla beni çok mahcup etti niz... dedim.

Ben bu sözü söylememle, sol yanımdaki,
Yürü ulan şeyoğluşey! deyip de boş böğrü-

16 — me bir dirsek indirince, ben basamaklara yığıla-kaldım.

Yoo, buna eşek şakası derler hani... Arkadaşlık markadaşlık ama, ben sululuktan hiç hoşlanmam. Ama ne de olsa onlardan iyilik gördüğümünden birden sertleşemedim de, hani onlar bana şakadan «şeyoğluşey» deyince ben de altta kalmamak için, sözde yaptıkları şakaya gülümsiyerek, Ulan yapmayın hergeleler... dedim.

Dememle yüzüme gözüme sille tokat, tekme inmeye başladı. Ondan sonrasını hayal meyal hatırlıyorum. Artık sarhoşluktan mı sızmışım, yoksa dayaktan mı bayılmışım, bilemiyorum., Sabahleyin erkenden uyandım ki, buz gibi taşların üstüne uzatılmışım. Yerimden kalkmaya çalıştım, ner-de, kımıldıyamıyorum bile, turşu olmuşum. Zihnimi toparlamaya çalışıyorum: Meyhanede birileriyle arkadaş olduk, sonra beni onlar alıp misafir et-tilerdi. İyi ama bu ne biçim misafirlik canım... Herhalde onlar da çok sarhoştular... Sarhoşlukla biz birbirimize girdik. Şimdi uyanırlar, özür diler, kahvaltı getirirler...

Evet, bir posta daha dayak yiyerek kahvaltıyı ettim. Sonra ordan savcılığa, ordan da cezaevine... Vallahi, meyhanede bütün söylediklerim, şimdi Başbakanın hükümet programı olarak ilân ettiklerinin onda biri bile değil...

Cezaevini boyladım. Üstümde birkaç kuruşum vardı, ilk günler iyi geçti. Ama para suyunu çekince, iyice tırlı kaldım. Gelenim, gidenim, arayanım, soranım yok... Benim gibi züğürtleri cezaevinde «Âdem Baba Koğuşu» na atıyorlar. Bu Âdem Baba Koğuşu'nu anlatmaya kalksam sabaha

17 —

F: 2 kadar bitmez. Yalnız şu kadarını söylüyeyim, belki anlatabilirim.

Ben daha Âdem Baba Koğuşu'na gitmemiştim. Birgün cezaevinin orta bahçesinde geziniyoruz. Âdem Baba Koğuşu'nun penceresine dolmuş mahkûmlar, bahçede gezinen bir koğuş arkadaşlarına durmadan,

Gelsene ulan... Hani on dakika gezecektin namussuz, bir saati bile geçti... Gelsene! diye bağırlıyorlar. ^

Neymiş, biliyor musunuz? Koca Âdem Baba Koğuşu'nda, yalnız bitek pantolon varmış, her biri bu pantolonu sırayla giyip bahçeye teker teker güneşlenmeye çıkarlarmış. İçlerinden biri ayağına pantolonu giymiş, bir saattir dönmüyor koğuşa... Öbürlerinin de ayağında pantolon olmadığından, donla bahçeye inip, onu yakalayamıyorlar. Boyuna bağırlıyorlar demir parmaklıklı pencerelerden: Ulan, sen bir daha buraya gelmiyecek mi sin... Nasıl olsa geleceksin...

İşte beni böyle bir Âdem Baba Koğuşu'na attılar.

Aklına gelen, gelmeyen her türlü sefillik, rezillik ortada...

O günlerde de bütün Türkiye'de tifüs salgını var. Hattâ hikayeci Kenan Hulusi'yle romancı İskender Fahrettin bile, o günlerde tifüse yakalanıp ölmüşlerdi. DDT de daha çıkmamış, bit ölüm saçıyor. .. Her sabah kalkıyoruz ki, cezaevinde birkaç kişi tifüsten ölmüş. Ölüleri sedyeye koyup orta bahçeden geçiriyorlar. Tifüsten ölüm olmadığı gün yok. Bazı gün, on-onbeş kişinin öldüğü de oluyor.

18 —

Bu tifüs berbat bişey, akşamdan ateşi yükseliyor hastanın, sabahleyin bakıyorsun ölmüş...

Âdem Baba Koğuşu'na soktular beni, daha doğrusu ittiler... Baktım, koğuştakilerin hepsi, birbirinin üstüne yığılıp toplanmış bişey seyreliyorlar. Ben de sokulup baktım, ama anlayamadım. Ordan birisine,

Ne oluyor arkadaş? dedim.

Bit yarışı... dedi.

Neee? Bit yarışı mı? Yahu, insanlar tifüsten kırılıyor, bunlar burda bit yarışı yapıyorlar.

Bu koğuştaki adamlar da çok lanet, ters insanlar; bunlara bişey de söylenmez. Konuşulabilecek gibi gözüme kestirdiğim birine, bitte ölüm -tehlikesi olduğunu anlatmaya çalıştım aklımcı. Sakalları uzamış, ayağında kir rengi uzun paçalı bir don olan adam bana,

Bu bitler yarış için özel yetiştirilmişlerdir, bunlarda mikrop olmaz... dedi.

Mikropsuz oldukları nasıl anlaşılıyor?

Bunlar başka bitlerle temas ettirilmiyorlar ki... Özel olarak bakılıp besleniyor, yetiştiriliyor...

Şimdi size bit yarışının nasıl olduğunu anlatayım. Yarış alanı iyice düz olacak. Döşemenin üstüne düz

bir teneke koymuşlar. Tenekenin üstüne tebeşirle bir daire çiziliyor. Bu dairenin dışına, çok daha büyük bir daire çiziliyor. Yarışacak bitler, ortadaki dairenin içine aynı zamanda bırakılıyor. Tabii bitler yürümeye başlıyorlar. Dıştaki daireyi kimin biti daha önce geçerse o bit yarışı kazanıp birinci oluyor, arkasından ikinci, üçüncü geliyor.

Tıpkı öbür koşuşlarda kumar oynanırken olduğu gibi, bit yarışlarında da bir manocu var. Ko— 19 —
ğuşun ağası olan manocu, hem de bit yarışlarında hakem görevini yapıyor. Yanşan bitlerin derecelerini o söylüyor; kimse ona karşı gelemiyor.

Koşuşta her isteyen kendi bitini yarışa sokuyor. Ama bitini yarışa sokabilmesi için, yarışacak bit başına önceden bir parayı ortaya koyması gerekli. Diyelim, her yarışçı bit başına, üçer lira. On bit yarışıyorsa, otuz lira ortada. Birinci gelen bitin sahibi, ortadaki paranın üçte biri olan on lirayı alıyor. İkinci gelen bitin sahibi, koyduğu paranın iki katını, yani altı lira alıyor. Üçüncü gelen bitin sahibi de, koyduğu paranın birbuçuk katını, yani dört buçuk lira alıyor. Dördüncü gelen bitin sahibi, ancak koyduğu parayı geri alıyor, yani üç lirasını kurtarıyor. Geriye kalan paranın hepsi manocunun. Bitlerini yarışa sokacak kadar parası olma yanlar da, yirmi beş kuruşuna, elli kuruşuna bah se giriyorlar. Hiç parası olmayanlar da, cezaevinde verilen günde bir tayım bahse yatırıyorlar. Mano cu, bahse girip kazananlardan yüzde on mano alı yor. Paraları kendisi, tayınları da meydancı top luyor. Manoyu toplayan koşuşun ağası «Anasını ş’a-pan Süleyman» adında biri. Bu adam, bıçak çekip zorla, kendi öz anasının koynuna girdiği için, ağır ceza yemiş, buyüzden ona Anasını ş’apan Sülü-man diyorlar. Anasını ş’apan Sülüman’ın da yarış bitleri var, o da bitlerini yarıştırıyor.

Koşuşa ilk girdiğim zaman yarış bitmek üze-reymiş. Yarış bitti. Kazananlar paralarını aldılar. Manocu, manosunu topladı. Kazanamayanlar, bitlerine sövdüler. Meydancı, üstünde yarış yapılan kirli bezle, tenekeyi ortadan kaldırdı, işte ancak o

20 —

zaman beni gördüler. Koşuşlarına yem bir adam gelmişti. Bana her «Geçmiş olsun arkadaşım» diyene «Eyvallah, sağol arkadaşım» diyordum.

Biraz sonra koşuşun içinde herkes kendi dünyasına çekilince, sol gözü küçülüp leblebi kadar kalmış bir adam yanıma geldi, benimle konuşmaya başladı. Bu adamın «Mareşal David» denilen, kafadan sakat bir yahudi olduğunu sonradan öğrendim. Mareşal David demelerinin nedeni, dı-şardayken göğsünü nişanlarla, madalyalarla dol-durmuş da ondan... Cezaevine girerken bütün nişanlarını, madalyalarını söküp almışlar. Ama Mareşal David, madalyasız, nişansız yapamadığından, Âdem Baba Koşuşu’nda da kirli, pis, yırtık pırtık mintanının göğsüne gazoz kapakları, ipe bağlanmış şişe mantarları, tahta parçalan, düğmeler takıyordu. Mareşal David cinsî sapıkmış; mezardan çıkardığı erkek ölülerle yatarmış. Bir gece, yeni gömülen bir ölüyü mezarından çıkarmış, tabutu sırtlayıp götürürken yakalamışlar, cezaevine tıkmışlar.

Mareşal David, bütün dünyada kendi üstüne bit terbiyecisi olmadığını söyleyerek övünüyordu. Eğer olimpiyatlarda bit yarışları da olsa, David de kendi yetiştirdiği bitleri olimpiyata sokabilse, dünya birincisi olacaktı.

Öyleyse burdaki bütün yarışları sen kaza-nıyorsundur... dedim.

Hayır... dedi.

Neden peki?

Onun nedeni var, söyleyemem... Birden bana,

. Bitin var mı? diye sordu. Cevap vermediğimi görünce’,

_ 21 —

Üstünde bit var mı, çamaşırlarında? diye sorusunu tekrarladı.

Sanmıyorum, dedim, çünkü daha birkaç gün önce karantina koşuşunda bizi hamama, elbiselerimizi de etüve sokmuşlardı.

Mareşal David buna çok sevindi:

Öyleyse sen temizsindir, benimle ortak bit yarışma var mısın?

Bilmem ki nasıl oynanır?

Ben sana öğretirim. Benimle ortak ol, sana ne dersem, sen onu yap, göreceksin, bütün yarışları benim bit kazanacak bu akşam...

O böyle söylerken, yeni bit yarışı için meydancı ortaya bezi yayıyor, tenekeyi koyuyor, tenekenin üstüne de tebeşirle içice iki daire çiziyordu.

Mareşal David,

Hadi, dedi, ikimiz için üç lira koy, göreceksin kazanacağız...

Üç liram yok...

David çok üzüldü. Ama benim gerçekten üç liram yoktu, bütün param, bir buçuk liraydı, onu da harcamaya korkuyordum.

Heyecanla,

Kazanacağız yahu, kazanacağız... diyordu.

Param yok...

Satılacak bişey yok mu üstünde... Görüyorsun, bende bişey yok, tırılım...

Ceket cebimdeki dolmakalemimi gördü.

Satalım mı kalemi?

Kalemi verdim. Pencereden bahçedeki birine seslendi. Sonra kalemi ona attı. Az sonra kalem bir liraya satılmıştı. Dışardaki adam, koğuşun demir kapısı altından bir lirayı itti. Ben de merak— 22 — taydım.

Eşarpımı da sattırması için verdim. İki buçuk liraya da onu sattırdı. Sonra,

Gel buraya! diye beni koğuşun bir köşesine çekti. Kolunu açtı. Koltuk altına yakın bir yerindeki bağlı pis bezleri çözdü. Bezlerin altındaki yün içinden bir bit çıkardı, kocaman bir bit...

İşte Macar, dedi, benim Macar bu... Macar kadanaları gibi olduğundan Macar adını taktım... Sen bu biti tanımalısın. Öbür bitlerden ayırman için boyayacağım Macar'ı...

Eline iğne batırdı. Çıkan kanla, Macar'ın sırtını kırmızıya boyadı.

Artık şimdi tanırsın, dedi, bak kulağını aç, beni iyi dinle. Macar'ın birinci gelmesi senin elinde... Yarışan bitler birinci çizgiden çıktılar mı, gözün bu bizim Macar'da olacak. Sen ne yanda durursan Macar o yana, sana doğru koşarak gelir. Baktın ki Macar'ın Önünde başka bir bit var. O zaman, sen başka yana geç ki, Macar sana koşsun... Anladın mı?

Anlamadım...

Hay Allah!.. Sana bu işin sırrını açiket-mek zorundayım. Arkadaş, bu bit kısmı, temizlikten çok hazzeder. Sonra insan kokusunu hemen alır, pis insandan kaçır, temiz insana koşar. Herkes sanır ki, bit pislikten hoşlanır. Hayır, temizlikten hoşlanır. Bin kişinin ortasına bir tek bit at, gider, arar tarar, hangisi temizse onu bulur... Çaktın mı dalgayı? Şimdi bu koğuşta senden daha temizi yok... Sen ne yana durursan Macar o yana koşacak. Ama yaslandı zavallı... Baktın ki, başka

bir bit bizim Macar'ı geçiyor, sana doğru koşuyor, — 23 —

sen hemen Macar'a yakın olan başka yana geç ki, birinciliği alsın...

Meydancı bağıırıyordu: — Haydi, yarışa!.. Haydi yarışa!.. Biz de üç lirayı verdik. On iki bit yarışa giriyordu. Ağa'nın işaretiyle on iki bit, ortadaki küçük dairenin içine bırakıldı. Ben hayatımda böyle heyecanlı bir şey seyretmedim. Her bitin sahibiyle, o bit üzerine bahse girmiş olanlar, avazları çıktığı kadar, bitlerin adlarını bağıırıyorlardı. Koşu atları gibi, her yarış bitinin ayrı adı vardı ve ordakiler bitleri tanıyorlardı.

Haydi sülünün!..

Ulan, uçan îneeek!..

Dayan kızım Peri...

Uç Martı, uç!.. Uç aman Martı!..

Ulan halis kan yerli namussuz, amma da gidiyor...

Benim gözüm bizim Macar'daydı. Üstündeki kan kırmızısından Macar'ı hemen tanımıştım.

Küçük daire içine bırakılan bitler önce şaşkın şaşkın durdular. Sonra kıpırdadılar, yine durdular. Sonra içlerinden biri, benim yönüme doğru bir koşu tutturdu. Mareşal David, Karşıya geç! diye fısıldayıp beni itti. Yerimi değiştirdim. Ben yerimi değiştirince, önde giden bit durdu; sanki birisini aranır gibi olduğu yerde o yana, bu yana döndü. Yine bana doğru bir koşu tutturdu.

Benim gözüm Macar'da... Macar da bana doğru geliyor ama, dördüncü... Macar'a yakın olan yana geçtim. Bu sefer Macar önde geliyor. Dış daire çizgisine geldi gelecek... Derken, yaman bir bit, Macar'ı taktı, ben hemen sola kaydım...

— 24 —

Ben sola kayınca öndeki bit şaşaladı, durakladı... Mareşal David avaz avaz bağıırıyor:

Haydi aslan Macar!..

Yavrum Sülün...

Mıknatıs, demir tozlarını nasıl çekerse, bütün yarışan bitler bana doğru yelpazelenmiş geliyorlardı. Ama en önde bizim kanlı Macar... Macar birinci geldi, bize ortadaki otuz altı liranın yarısı, on sekiz lirayı verdiler.

İkinci yarışa geçtik. Bu sefer on dört bit girdi yarışa... Yine birinciliği Macar aldı...

O gece sabaha kadar bit yarışı yapıldı, Macar yüz liradan çok kazandı. Sabaha karşıydı, yarış bitti. Herkes kendi bitini alıp, koynundaki yuvasına, sargılar altındaki yünlerin arasına koydu. Yarış bitleri, yünle yağlı deri arasında besleniyordu.

Paraları Mareşal David'le bölüştük. David,

Ben sana demedim mi, dedi, benim üstü me bit terbiyecisi yoktur. Ben bitlerin ruhunu bi lirım. Yalnız sen kirlenmemeye dikkat et...

Biz her gün bit yarışında para kazanıyorduk. Eroin içicisi olan David, parası olduğundan bol bol eroin alıp çekiyordu. ^

Benim asıl şaşıtığım, Âdem Baba Koşuşu'nda-ki çıplak adamların nerden para bulup da bit yarışı oynadıklarıydı. Sanki bu koşuş bir darphaneydi.

O koşuşa girdiğimin dördüncü günüydü. Yarışlarda bitler, artık eskisi kadar hızlı bana doğru koşmuyorlardı. Mareşal David,

Artık sen de kirleniyorsun... dedi.

Ağır ağır da olsa, yine bana doğru geliyorlardı.

25 —

Her seferinde Macar'ın yarışı kazanmasına, Anasını Ş'apan Sülüman'ın çok canı sıkılıyordu. Koşuşta bit satışı da vardı. İyi koşan bitler pahalı satılıyordu.

Anasını Ş'apan Sülüman,

Ulan David, sat şu Macar'ı bana... dedi.

Satayım Ağabey...

Bunlar sıkı bir pazarlığa giriştiler. Vur aşağı, tut yukarı, elli liraya uyuştular. Anasını Ş'apan Sülüman, elli lirayı saydı, Macar'ı aldı. Ağa olduğu için, yarış bitlerini kendi üstünde beslemez, ya meydancının, ya başka bir çocuğun üstünde beslerdi. Macar'ı meydancı aldı, özenle koltuk altındaki yünler arasına yerleştirdi.

Mareşal David bana,

Şimdi yeni bir numaramız var, dedi, bu sefer Macar artık birinci gelebilecek... Bak ne ya pacaksın?

Sen artık yanlarda durmayacaksın, ya rış çizgilerine eğilip tepeden bakacaksın... Anla dın mı? Bitler senin kokunu alıp, başka yana gi-demiyecekler.

Yarış başladı. Mareşal David bu sefer Tazı adlı başka bir bitini yarışa soktu.

Ben yarışan bitlerin tepesinden eğilmiş bakıyordum. Bitler iç dairede durdular. Boyuna kıvranıyorlar. Çünkü bana doğru gelmek istiyorlar. Ama kanatlan olmadığından uçup gelemiyorlar. Hele Macar, boyuna kıcını döndürüyor, öbür bitler iç daireden çıkıp, yavaş yavaş yürümeye başladılar. Macar iç daireden çıkmıyor bile...

Anasını Ş'apan Sülüman hırsından deli olacak,

Ulan Macar, namussuz Macar... Yürüsene alçak cibiliyyetsiz!.. diye bağırıp, yırtınıp duruyor.

_ 26 —

O gün dört yarış yapıldı, dördünde de Macar iç daireden bile çıkmadı. Deliye dönen Anasını Ş'apan tırnağıyla bastırıp Macar'ı düm düz etti.

Bu cinayetten sonra çok üzülen Mareşal David,

Hayvanın kanına girdik, dedi.

Peki, neden kimildamıyordu be David?

Nasıl kimildasın yahu, görmedin mi karnını, nasıl şişti? Hayvan karnını taşıyamıyor ki... Yarıştan önce bit aç bırakılır. Ben Macar'ı iyice doyurmuştum. Sen tepeden eğilmişsin, hayvan zorlanıyor, uçamıyor. Karnı şiş, yürüyemiyor... Gitti bizim Macar...

O günden sonra da bit yarışlarının eski heyecanı kalmadı, çünkü artık ben de onlar kadar kirlenmişim, bitler bana eskisi gibi hızla koşarak gelmiyordu.

27 —

YAĞMUR YAĞDI BÖYLE OLDU!.

AyTUSLUGU açtım, su yok... Suyun çok gerekli olduğu bir yerdeyim. —Anlamışsınızdır elbet. — İçerden, Sular kesik mi? diye bağırdım.

Karım dışardan cevap verdi:

Yağmur yağmıştı ya, ondan kesilmiştir. Evet, İstanbullular hep biliriz, İstanbul'a yağmur yağdı mı, birkaç saat sular kesilir; su yollarında bir bozukluk, borularda bir tıkanıklık olur. Oysa güneşli bir sabahı o gün.

Ne zaman yağmur yağdı canım? diye yi ne içerden bağırdım.

Karım dışardan,

Az önce biraz çiselemişti ya... dedi.

Yahu ne zaman?

Sen helaya girince az bir şey serpiştirdi.

Tuh... Biraz su verin!

_ 28 —

Kapıyı aralayıp, içme suyu aldım, işimi görüp dışarı çıktım.

yağmura söylenip duruyordum. Oğlum, —Yağmur mağmur yağmadı... dedi. Kızım,

—Birazcık yağdı... dedi. Yağdı yağmadı diye bir tartışmadır başladı. Karım,

Ayol yağmasaydı, sular hiç kesilir miydi... dedi.

Bu kadar kesin bir kanıt bile tartışmacıları susturmadı. Balkona çıkıp karşı komşulardan birine seslendim:

Yağmur yağdı mı? Karşı balkondaki pijamalı komşu,

Ben farketmedim ama, galiba yağmış...

dedi.

Dünyada ne avanaklar vardır, yani, farket-memiş ama galiba yağmış... Biraz sertçe,

Farketmediniz de yağmur yağdığını nere den biliyorsunuz? dedim.

Radyo parazit yapıyor da ondan anladım,

dedi, isterseniz siz de radyonuzu açıp bakın!.. Konuşmamızı duyan başka bir komşumuz,

Hayır, yağmur yağmadı... dedi.

İçeri girip radyoyu açtım. Gerçekten de İstanbul'a yağmur yağdığı zamanlarda olduğu gibi radyoda parazit çatırdıları vardı.

Tam o sırada, yağmurun yağmadığını iddia eden aşağıdaki komşumuz seslendi:

Yağmış, yağmış...

Nerden biliyorsunuz beyim? diye bağırdım. —Havagazi gelmiyor, ondan belli... dedi.

20 —

Bu kadar kanıt karşısında, azıcık da olsa hiç kimse farketmeden «şeytan sığdı» dedikleri cinsten

yağmurun çiselemiş olduğu kesindi.

Penceresi olmayan sandık odasında bir işim vardı, girip lâmbayı yaktım. Kör sarı bir ışıkla aydınlanır gibi olan lâmba pır pır ediyordu. Hay bu yağmurun gözü kör olsun...

Sövüp sayıyordum ki karım,

Yine sen dua et ki, az yağmış, yoksa elek trikler kesilirdi... demeye kalmadı, elektrik de ke siliverdi. Yazıhaneye konuşmak için numarayı çevirip telefonu açtım, hiç tanımadığım boğuk bir ses böğürdü:

Allooo!...

Yanlış numara çevirdiğimi anlayarak özür diledim. Telefondaki ses,

Estağfurullah beyim, dedi, yağmur yağdı ya biraz, işte onun için, telefon hatlarında karışık lık var. Ben demin valdeyle konuşuyorum diye, on dakika genel ev mamasıyla konuşmuşum. Yi ne sizin talihiniz varmış...

Gevrek gevrek güldü.

Yarım saat kadar uğraştıktan, bir sürü yabancıyla konuştuktan sonra, yazıhaneyi buldum.

Ne var ne yok? dedim. Memur,

Felâket!... dedi.

Ne oldu?

Burası su içinde, tavan şakır şakır aktı... Odalar göl oldu...

Yahu ne diyorsun sen! Bizim üstümüzde daha dört kat var...

Tabii... Bize de üst katlardan akıyor ya...

_ 30 _

Oraya çok mu yağmur yağdı...

Yağmış olacak herhalde... Yağdığını söyli-yenler var ama, ben görmedim.

Sinirle telefonu kapadım.

Gazeteler hâlâ gelmedi mi? Hizmetçi,

Yağmur yağdığı günler gazeteci geç geliyor... dedi.

Ne yağmuru be!...

Birazcık çiseledi ya...

Birazcık yağmur çiseledi diye hiç gazete gecikir miymiş!

Çok yağsaydı hiç gelmezdi...

İşte o sıkıntıyla sokağa çıktım. Bekle, bekle, otobüs yok... Durakta bekleyen kalabalık söylenmeye başladı:

Ayol, ne zaman yağış oldu da otobüs seferleri aksadı böyle...

Yağdı biraz... Ben gördüm...

Ahmak ıslatan yağdı...

Yakıcı güneş altında bekleyiyorduk. En sonunda otobüs geldi, daldık, dolduk içine... Vapur yirmi dakika gecikmeyle kalktı. Vapurda yanımda oturan adam, gazetesini okuyarak, karşısındaki arkadaşına, Amerikan Generali Birdinger Wald gelmişti ya... Evet?.

Bak ne demiş gazetecilere: «Türkiye, her türlü atom taarruzuna karşı korunmuştur.»

Karşıdaki adam, pırrt diye acaip bir ses çıkararak güldü. Öbürü sordu:

Neye güldün?

Yahu, bize kimse atom bombasını ziyan

i — 31 —

eder mi? Şu İstanbul şehrinin üstüne iki bardak su serpseler hayat durur yahu...

Yurt sorunlarında çok titiz olduğumdan, şu olumsuz adama çatmamak için ordan kalkıp güverteye çıktım.

Yazıhaneye geldim. O gün bütün işler karıştı. Her gün onbirde gelen postacı saat 17 de geldi. Daktilo kız hiç gelmedi. Handaki asansör çalışmadı. Kahvecinin ayağı kayıp merdivenlerden düştü. Karım da telefon edip eve erken dönmemi, misafirlerin geleceğini söyledi.

Bütün gayretime rağmen, yazıhaneden erken çıkamadım. Çünkü romatizma ağrılarım başlamıştı. Ne zaman yağmur bulutu görünse romatizma ağrılarım başlar.

İskeleye çıktım, aaa!.. Bütün iskele donanma bayraklarıyla donanmış, renk renk, biçim biçim... İplere, direklere, her yana bayrak asmışlar. Bayram değil, seyran değil, bu bayraklar ne ola? Beni aldı mı bir

merak... İstanbul'un kurtuluş günü değil, Cumhuriyet Bayramı değil, Meclis'in açılışı değil, ikinci cumhuriyetin kuruluşu değil, Zafer Bayramı değil, hiçbir şey değil, basbayağı bir gün işte. Bilet memuruna sordum. Onun dünyadan haberi yok... Bayrak mı asılmış? dedi. Hem de nasıl... Bayraktan iskele görünmez olmuş... Bilmem... acaba ne bayramı? İskele memuruna sordum, o da bilmiyor. Bayrakları görünce şaşı. Acaba bir yabancı büyük konuk mu geldi? Gazeteler yazmıyor... dedim.

32 —
O kadar meraklandım ki, öğrenmeden bitür-lü ordan ayrılamıyordum. Eve de geç kalmıştım. İskele başmemuruna sordum, o da bilmiyor. Hay Allah, deli olacağım. Ben orda dört dönüp dururken çımacı yanıma geldi, Beyim, dedi, siz ne soruşturup duruyorsunuz deminden beri... Bayrakları mı? Onlar bilmez, ben sana söyliyeyim... Aman söyle, meraktan çıldıracağım... dedim çımacıya. Bayram filân değil, sabahleyin yağmur yağdı ya... Herhalde yağmur bereket getirdi diye bayram yapıyorlar... Eee? Ne olmuş yağmur yağdıysa?... dedim. Yağmur yağınca anbarı su bastı da bayraklar ıslandı; kurusun diye astık, donattık iskeleyi... Meraktan kurtulup eve geldim. Karım, Nerede kaldın, diye gıkıştı, misafirler bek ledi bekledi, gitti...

33 —
F: 3
BİR
BAŞKAN ADAYI

T) EK muhterem efendim, Pek Sayın içişleri Bakanı ve aynı zamanda muhterem Dahiliye Vekili hazretlerine; Evvelâ derin hürmetlerimi arz ederek saniyen saygılarımı sunarım. Eğer zahmet buyurup biraz zihninizi çalıştıracak olursanız, bendenizi muhakkak surette derhatır buyuracaksınız. Zira bendeniz matbuata mensup bir kimse olup imzam senelerdenberi memleket ve millet efkârı umumi-yesinde tanınmakta ve mingayrihaddin olaraktan şöhetim günden güne intişar etmektedir. Bilhassa şu noktayı zatı âlinize arzetmeyi bir vazife-i vataniye bilirim ki, bendeniz millete olan hizmetlerimi para mukabilinde veya şöhet sebebiyle olmayıp, fahriyen ifa etmekte bulunmaktayım. İsmimi duyar duymaz kim olduğumu bileceksinizdir. Bendenizin ismim Musa Vassaf Arifî'dir. Soy ismimiz de Çilerman olup, maalesef bu soy ismimizi kendimiz intihap etmemiş olduğumuzdan, Soyadı Kanunu çıktığında müracaatte geciktiğimizden dolayı nüfus memuru tarafından böyle bir gayri münase-

34 —

betsiz bir soy ismi otomatikman olarak pederimin kütüğüne işlenmiştir ki, gayrî ihtiyarî bir surette böyle bir soy ismi taşıdığım için, bundan dolayı kusuruma bakmamanızı ve affınızı en derin saygılarımla arz ve rica ederken, soy ismimi değiştirmek için mahkemeye müracaat ettiğimi de bildiririm. Bendenizi daha iyi bir surette derhatır eyli-yebilmeniz maksadı ile ayrıyeten merbuten ekli olarak kartvizitamı da ilişik olarak takdim ediyorum: (Ek 2) kartvizitamda ismim Musa Vassâf Arifi'nin altında mesleğim olarak «Muharrir, müellif ve şair» kelimelerini okuyacaksınız. Bendeniz fikirlerimin neşren yayınlanması bakımından yalnız bir tek gazetenin yazı ailesi kadrosu içine girmeyi doğru bulmadığımdan memlekette çıkmakta bulunan bilcümle gazetelerde yazmakta-yımdır. Hemen bütün gazetelerin «Halk sütunu», «Okurlarla başbaşa», «Dert Küpü», «Halkın dert ve şikâyetleri» gibi sütunlarda haftada bir veya iki adet imzalı yazılarım neşredilmektedir. Artık bendenizi ve imzamı tanımışsınızdır herhalde...

Muhterem beyefendi, bu bizim memleketimizde ahlâksızlık, iltimas, rüşvet, haset ve çeke-mezlik cari ve hükümferma olduktan sonra imkânı yok biz adam olamayız. Bendeniz bu hakikati kaç defalar yazdığım halde maalesef, zatiâliniz hariç, bütün vurdum duymaz ilgili ve alâkadar makamlar, kulak asmadılar. Zatiâliniz üstüne alınmayın ama, muhterem Vekil hazretleri, biz bu gidişle imkânı yok eşeklikten kurtulamayız efendim. Bendeniz de, haset ve çekememezlik yüzünden çok çekmişimdir. Şimdiye kadar yirmiye mütecaviz roman, otuz piyes, on altı tane sarı renkli müsvedde defteri dolusu hikâye ve yüzondörtbin

35 —

mısralık şiirler ve daha pek çok makale, fıkra ve başmakaleler yazdığım halde, bendenizi çekemedikleri için, hiçbirini gazetelerde neşretmedikten başka, yazılarımı okuyup fikirlerimi çalarak kendileri yazdılar. Bu gazeteci milleti on para etmez ve içlerinden adam çıkmaz beyefendi. Bendenizin neşriyat sahasındaki ihtisasım, gazetelerdeki yazılarımdan da anlamış olacağınız vechile, belediyeçilik ve şehircilik sahaslarındadır. Esasen zatiâlinizi işbu mektubu yazarak rahatsız etmekliğimin sebebi de budur. Bu memleketin bendenizin belediyeçilik ve şehircilik sahasındaki ihtisasımdan faydalanmasını temin edebilirsiniz, anavatanımıza pek büyük ve mukaddes bir vazife ifa etmiş olacak ve isminizi altın harflerle tarihin sayfalarına geçirmiş olacaksınız.

İstanbul'a bir belediye reisi aramakta olduğunuzu ve maalesef bulamadığınızı gazetelerden okuyup öğrendim. Bulamazsınız beyefendi, maalesef beyhude ve boşuna aramaktasınızdır. Emin olunuz ki, memlekette adam bulmak zordur; bunu takdirden aciz olmadığınıza eminim. İşte bu maksatla vatanım ve canımdan çok sevdiğim İstanbul için hizmetlerimi arz ediyorum. Kartvizitamdan da anlıyacağınız vechile, muharrir, müellif ve şair ve de gazeteci olduğum gibi, halen esas işim Vakıflar İdaresi Levazım ve Ayniyat şubesinde bir memuriyettir. Maalesef bu memlekette hakikî kıymetler takdir edilmediği için, hakkımı vermediler. Siz de takdir edersiniz ki, memleketimizde işe göre insan değil, insana göre iş verildiğinden bendeniz bu küçük memuriyette çürütölmekteyimdir. Bu dünyada Allahtan başka kimsem olmadığı için, hiçbir resmî makamdan tavsiye ve iltimas görme— 36 diğimden takdir edilmemiş bulunduğum sebeple, İstanbul'a belediye reisliğine tâyinim için zatiâli-nizinbendenize bir küçük tavsiyeyi esirgemeyeceğiniz muhakkaktır. Fakat daha önce bu vazifeye tâyinim için memlekete ne gibi hizmetler ifa ettiğimi arzedeyim. Memlekete, millete ve vatana hizmetlerim sırasıyla şunlardır: Evvelâ bendeniz memuriyet hayatımda bugüne kadar rüşvet alırken görülmemiş, herhangi bir ihtilas veya zimmeti yakalanmamış, en küçük suiistimali bile tutulmamış, resmen namuslu bir memurum. Böyle zamanda namuslu bir adam bulmanın ne kadar zor ve hattâ imkânsız bir hale geldiğini şüphesiz siz de takdir buyurursunuz. Belediyeye olan hizmetlerim ise, sayılamıyacak kadar çoktur. Gazetelere yazdığım ve neşrettirdiğim ve hiçbirinden telif ücreti dahi almağa tenezzül etmediğim gibi, şikâyet mektuplarıyla avukat Zekâî beylerin evlerinin açığa dökülen lâğımını kapattıran ve Zekâî beye para cezası yazdırtmak suretiyle belediye bütçesine menfaat temin eden zat bendenizim. Evimin kâin bulunduğu Hacı Maslak kadın sokağının bozukluğunu gazetelere şikâyet mektupları yağdırarak belediyeyi bizar bırakıp en sonunda sokağımızı ta-mir etmeğe mecbur bırakan zat yine bendenizim. Bilecümle gazetelere, mahallemizi kuduz köpekler sardı diyerekten şikâyet mektupları yağdırarak doktor Sabri beylerin köpeğini belediyeçilere zehir-lettiren zat yine bendenizim. Mahalle bölgemiz mintakasının furununu, eksik vezinli ve hamur ekmek çıkarıyor diye gazetelerin şikâyet sütunlarına yazarak işbu furunu bir hafta müddet kapattıran zat yine bendenizim. Ve hattâ birkaç seneden beri devamlı olarak mütemadiyen gazetelerdeki

37 —

okuyucuların şikâyet sütunlarına, belediye reisi aleyhinde durmadan yazılar göndermek suretile belediye reisini halkın ve hükümetin gözünden düşürterek istifaya mecbur bıraktıran zat da yine bendenizimdir. Saydığım bu hizmetlerim, tevazu-um sebebiyle daha yazamadığım diğer memleket hizmetlerim yanında hiç mesabesinde değildir.

Belediyecilik ve şehircilik ve imar olarak bu İstanbul vilâyetine ifa eylediğim hizmetleri saysam, roman olur; tevazuumdan dolayı bunları bir bir yazarak daha fazla kafanızı şişirmek istemiyorum. Arzettiğim birkaç hizmetim bile zatiâ-linize ispat eder ki, - siz müstesna - Vekiller bile memlekete bendeniz kadar hizmet etmiş değillerdir. Ben bu naçizane hizmetleri bir mükâfat ve karşılık bekleyerekten değil, fisebilullah ve vatan aşkımdan dolayı yapmışımdır. Nankörler hizmetlerimi inkâr etseler, hakkımı yeseler de, sayenizde lâıyk olduğum mevkie yükseleceğime itimadım vardır. Belediye reisliği için aramakta bulunduğunuz her türlü evsaf ve şeraiti haiz bulunduğumu her an ispata hazır ve kadir bulunduğumu da ilâveten arzede bilirim. Şöyle ki, nâçiz kanaat-i âcizaneme kalırsa bugüne kadar İstanbul'a belediye reisi olarak gelenlerden herbirinin adem-imuvaffakiyetsizliklerinin esbabı, diplomalarına güvenerek, halkın dertlerini bilmemeleridir. Bendeniz ise, kendimi methetmek gibi olmasın ama, affedersiniz hayat mektebinden ve bilâhare hayat üniversitesinden mezun bir kimseyimdir.

İstanbul vilâyetine belediye reisi olacak adamın her şeyden evvelâ İstanbul'u çok sevmesi ve bu güzel şehri yakından tanıyıp bilmesi lâzım gelir ki, bendenizde bu sevgi ve muhabbet, aşk de— 38 — recesinde fazla olduğundandır ki, elli dört yaşımdan sonra memleketimi terk ile nakl-i memuriyet-lik ederek çoluk çocuğumla birlikte İstanbul'a naklihane etmişimdir. Bu mektubu kendi elimle getirip zatiâlinize takdim etmek istedimse de, malûmu âliniz olarak biz taşrada yetiştirdiğimizden henüz İstanbul'un çok kalabalık ve karışık sokaklarını öğrenemediğim için, adresenizi çıkaramam korkusu ile postaya taahhütlü iadeli attım.

Gazetelerden okuyup öğrendiğime göre, İstanbul belediyesi gırtlacağına kadar borca batmış ve iflâs halinde bulunması sebebiyle zatiâliniz hükümetten para ve kredi almadan belediyeyi çekip çevirip idare edecek birisini aramakta imişsiniz ki, bendenizin bu işe talip olmağlığımın sebebi de budur efendim. Zavallı hükümetimizin merhem bulsa deliğini tkiyacak hale geldiğini bildiğimden hükümetten para almayacağım gibi, ve hattâ hükümete üste para vermek suretile belediyeyi idare edeceğime inanmanızı rica ederim. Çünkü bendeniz dört yüz küsur liralık memuriyet maaşımla ailemi, validemi, bir adet kayınvalidemi, üç erkek evlâdımla, hâşâ huzurunuzdan iki kızımı geçindirmekte bulunmaktayım. Ayriyeten, kendimi methetmek gibi olmasın, İstanbul'da bir de metires tutmak için eşe dosta sipariş vermiş bulunduğumu zatiâlinizden saklıyacak değilim. Maliye sihirbazı Erhart'ın bile parmak ısıracağı böyle bir mucizeyi yaratan bendenizin belediyeyi ne hale getireceğimi, yüksek takdirlerinize bırakıyorum. Dört yüz küsur lira maaşla çocuklarımı ecnebiyenin Kolej mekteplerinde okuttuğum ve ailemi de yedi yüz lira kira ile bir apartımda oturttuğum dikkat nazara alınır, ehliyetim meydana çıkar.

39 —

Bendenizi belediye reisi yaparsanız, hükümetten kredi almak şöyle dursun, her ay hükümete belediye reisliği kirası olarak yüksek icar bedeli ödeyeceğimi de arzederim ve hükümete yapacağım bu yardım, emin olunuz, hem de mukabilinde hiçbir üs talep etmeden Amerikan yardımından fazla olacaktır. Bu delâilime rağmen bendenize hâlâ da itimat ve emniyetiniz mevcut değilse, bendenizi on beş gün için belediye reisliğinde tecrübe buyurunuz. Göreceksiniz ki, on beş gün içinde İstanbul'un çehresini tanınmıyacak bir hale getireceğim-dir. Aksi takdirde bütün maaile efradımla beraber, kendimi intihar edeceğime söz veririm ve her türlü cezama razıyım.

Herhangi bir esbaba mebni olarak bendenizi belediye reisi yapmazsanız, memlekete faydalı

olmaklık için yaptığım şu son teklifimi arzederim ki, o da şudur: İstanbul belediye reisliğini açık arttırmaya çıkararak aylık icar üzerinden en fazla kira verene bırakırsanız, hükümetimizin bütçesine, büyük bir gelir temin etmiş olursunuz. Belediyeyi özel teşebbüse devretmek suretile hükümetimiz hem bu belâdan kurtulur, hem de bir gelir kapısı açmış olur. Maruzatım bundan ibaret olup, en derin hürmet ve; saygılarımı sunarken, Kovaliasyonumuza candan, kalben ve ruhen bağlı bulunduğumu arz-eder, ellerinizden öperim efendim.

40 —

KAYIP
ÇOCUK

J—'karşılıklı iki duvarı arasında sinirli sinirli gidip

ELLERİ pantolon cebinde, avukat yazıhanesinin
gelen avukat,

Allah belâsını versin bu avukatlığın, diye bağırdı,
ulan, huysuz, geçimsiz, birbirlerini alda tan karı-
kocaların boşanma davalarıyla uğraşmak için mi
ben bu dünyaya geldim bel!..

Güleç yüzlü tombul arkadaşı oturduğu koltukta
iyice kaykılarak, ensesini arkasındaki düstur,
içtihat ciltlerine dayadı, ayaklarını da masanın
üstüne koydu,

Sen, dedi, az kazandığın için mi, yoksa kü çük işler
olduğu için mi boşanma dâvalarından şi
kâyetçisin? Büyük dalaverelerin içine girip tica ret
dâvalarından büyük paralar kazanan avukat
olsaydın mesleğinden pek mi memnun olacaktın?
Büyük, esrarlı cinayet dâvaları alan avukatların da
adı gazetelere geçer, meşhur olurlar. Söyle ba
kalım, hangisini seçiyorsun?

Sinirli sinirli gezmekte olan,
Seçmek elimizde mi? dedi. Yüz lira kira borcunu
ödeyemediği için evindeki eşyalarını hac ze
gittiğimiz bir adam, tek haczedilecek eşyası

41 radyosunu alınca bana «Bozuk para avukatı!»
diye bağırdı. Yüz lira alacak için yapılan avukatlığın
içine tüküreyim...

Tombul avukat keyifli keyifli,
Hak haktır, dedi, küçüğü büyüğü olmaz. Biz küçük
avukat olduğumuzdan bize küçük dâvalar geliyor.
Ama senin istikbalin bana çok parlak görünüyor.
Kurduğu ağma, kanını emmek için, düşecek sineği
bekleyen örümcek gibi, biz de yazıhanemizi açmış,
kapıdan girecek müşterilerimizi bekliyoruz.
Birbirlerini boğazlıyan, dolandıran, kazıklayan
insanların büyük, karışık davalarıyla
uğraşmaktansa, boşanma, tahliye davalarıyla uğ-
raşmayı tercih ederim; hiç olmazsa böylece yaptı-

ğımız kötülükleri küçültmüş oluruz. Küçük kötülükler, büyüklerinden daha az kötüdür; bu da bizim için bir avuntu... Param yok diye hiç üzülme, şimdi bir bakarsın şu kapı açılıverir, evine, çocuklarına bakmayan sarhoş kocasından ayrılmak isteyen bir kadın ağlıyarak içeri girer. Böyle bir kadın bana şimdilik canlanmış bir yüz liralık gibi görünür...

Sen alay et bakalım, üç aydır yazıhanenin kirasını bile veremiyoruz. Kirayı birkaç gün daha geciktirirsek, malsahibi bizi burdan çıkartması için bir meslektaşımıza birkaç yüz lira ödemek zorunda kalacak...

Tombul avukat, iki elini ensesinden geçirerek, Sahi, biz neden politikaya atılmıyoruz? dedi. Hah, bir bu eksikti...

Şöhreti olmayan avukatın müşterisi de olmaz; bizim meslekte şöhretin yolu da politikadan geçer...

42

Müşteri deme şuna, sinirim bozuluyor...

Bu kafayla sen avukatlık yapamıyacak-sın. Niçin politikacıların çoğunun avukat olduğunu, avukatların çoğunun da politikacı olduğunu hiç düşündün mü? Dünyadaki demokrasi parlâmentolarının koltuklarından yarısından çoğunda avukatlar oturur. Dünyayı avukatlar yönetiyor da haberin yok... Neden?

Neden olacak, ikisi de ağzı lâf yapanların işi...

Hukukla siyasetin lâf ebeliğine, gevezeliğe dayandığından değil yalnız. Bırakalım avukatlığı da doktorları alalım. Doktorlar daha iyi yaşamak için daha çok kazanmaya, daha çok kazanmak için de daha çok hastaya muhtaç... Doktorların, müşterilerini arttırmak için, sevgili yurttaşlarının üstüne mikrop serpmeleri meslek şereflerine aykırıdır. Ama avukatlara gelince durum tersine...

Bîzim kazanabilmemiz, yani müşterilerimizin artması, toplumun karmakarışık olmasına, anlaşmazlıkların, çatışmaların, kavgaların artmasına bağlı; yoksa açlıktan geberirdik. Avukatların çoğunun politikaya atılmaları, toplumu karmakarışık ederek bu kargaşalıkta dâva konularını arttırarak hem kendilerine, hem meslektaşlarına iş çıkarmak, yardım etmek için...

Sen neler saçmalıyorsun?

İstediğin kadar saçma de sen... Şimdi kapının açılıp, bir dâvâlı yada davacının içeri girmesini beklemiyor muyuz, yalan mı? Demek ki biz, insanların birbirlerine düşmelerini istiyoruz. Avukatlar, işleri karmakarışık eder, sonra da avukat olarak, önceden karıştırdıkları işleri düzeltmeye, yani eski haline getirmeye uğraşarak para kaza-

nırlar. İnsanların dalaveresinden umudunu kesme arkadaş, şimdi kapı açılır, Allah sana bir kısmet gönderir.. .

Tam bu sırada kapı birden, hızla açıldı, telâşla içeri giren bir avukat arkadaşlarıydı,

İyi ki burdasınız, sizi bulamıyacağım diye korkuyordum, dedi.

Hoş geldin, otur...

Büyük bir dâva düştü, üç yüz seksen bin liralık...

Üçümüz altından kalkarız bu işin... On beşer, yirmişer bin lira kıvırırız.

Tombul avukat, arkadaşına,

Ben sana söylememiş miydim... dedi. Gelen avukat anlatmaya başladı:

Spor-toto dâvası bu... Geçen hafta spor-toto'da onüç bilen bir kişi var. O da kimsesiz on-üç yaşında zavallı bir kundura boyacısı... Onsekiz yaşından küçük olanların spor-toto oynamaları yasak olduğundan, çocuk kazandığı üçyüzseksen-bin lirayı alamıyor. Dün bana iki kişi geldi, duru mu anlattı. Çocuk parayı alamazsa yazık olacak... Bu çocuğa bir iyilik yapmanın çaresi...

Tombul avukat, arkadaşına,

Ben sana dememiş miydim, dedi, politika cılık yapan avukatlar önce bir kanunla ortaya spor-toto karışıklığı çıkarırlar, sonra bu karışıklı ğı düzeltmek istiyorlarmış gibi, on sekiz yaşından küçükler spor-toto oynayamaz diye büsbütün or talığı karıştırırlar. O karmakarışıklığı düzeltmek için de bize para kazandırırılar...

Hâlâ gezinmekte olan avukat,

Para çocuğun hakkı... dedi. Tombul olanı,

44 —

Bizim dolgun avukatlık ücretini hak etme miz için, bu para da çocuğun hakkı olmalı... dedi.

Gelen avukat,

Çocuğa yazık, dedi, zavallı, kimsesiz yavrucağ...

Bana gelen iki kişi de çocuğun hakkının kaybolmamasını istiyorlar. Şimdi biz kanunî bir yolunu bulup çocuğu himayelerine alan bu iki kişiye sportotodan üç yüz seksen bin lirayı aldırmalı-yız.

Çünkü çocuğun alması imkânsız...

Sen çocuğu gördün mü?

Hayır, görmedim. O iki kişi, çocuğun üç yüz seksen bin lira kazandığını öğrenince, birisi duyar da parayı çocuğun elinden alır diye, oğlanı yanlarına almışlar, kimseye göstermiyorlar, kimseyle konuşturmuyorlar, çocuğu birinci sınıf bir otele yerleştirmişler, bir haftadır bakıyorlar, ne isterse alıyorlarmış çocuğa... Bugüne kadar bir-iki bin lira masraf etmişler. Bana gelirlerken' de, çocuğu otel odasına kilitleyip öyle gelmişler. Dünyada namussuz çok, çocuğu kandırır da garibin elinden parayı alır, diyorlar. Şimdi vakit kaybetmeden buna bir çare bulalım... Yarın benim yazıhaneye gelecekler, çocuğu da getirecekler...

Üç genç avukat, yazıhanelerinde bu meseleyi

rahatça konuşabilmek için, başka kimse gelmesin diye önce kapıyı içerden kilitlediler, sonra başbaşa verip derin düşüncelere daldılar, tartışılar, kanunları, resmî gazeteleri, düsturları, içtihat kararlarını karıştırdılar. İki saatten fazla süren bu çalışmaları sonunda şu karara vardılar: Önce o iki kişiyle, elli bin lira avukatlık ücreti almak için bir mukavele yapılamıyacağından, onlardan elli bin liralık borç senedi alınacaktı. Sonra çocuğun velisi, vasisi her kimse o aranacaktı. Hiç kimsesi

45 —

yoksa çocuğa bir vasi bulunacaktı. Bu vasi o iki kişiye umumî vekâletname verecekti. Onlar da bu vekâletnameye dayanarak, iki yalancı tanık bulup, çocuğun yaşının büyütülmesi için mahkemeye başvuracaklardı. Yaşı büyütülen çocuk, spor-toto'-dan parayı alıp kendisini koruyan iki kişiye verecek, onlar da çocuğun hakkını çocuğa verip, gerisini de kendileri alacaklar ve avukat ücretini de ödeyeceklerdi.

Emniyet Müdürlüğündeki sabıka dosyaları gebe kadının karnından daha şişkindi. Enterpol kayıtlarında bilinen bütün suçları birçok kereler denemişler, yıllarca hapiste yatmışlardı. Son geçimleri, haraç almak ve kumarhane işletmekti. Memlekete demokrasi gelip de, partiler arasında oy yarışması başlayınca ünlü sabıkalarına da politikada büyük işler düşmüştü. Oldukça yaşlanmış olan iki kabadayıya, iktidarı alan partinin oy avcılığındaki hizmetlerinden ötürü, göz yumuluyordu. Onlar da buna karşılık söz olacak .aşırı bişey yapmıyorlardı. İşlettikleri kumarhane, hırsızlık malların yatağıydı. Küçük hırsızlar, çaldıklarını getirip burda bırakıyor, aldıkları parayı da kumar oynayıp yine burda veriyorlardı. Bu kumarhanenin polise yardımı bile oluyordu. Çünkü, bazı hırsızların yakalanması gerekirse, çalman mallarla birlikte burda bulunmaları kolay oluyordu. Karaböcek gibi bir oğlan, bütün parasını bir gece önce kumarda yutulmuş olduğu için, o soğuk geceyi sabahçı kahvesinde bile geçirecek parası yoktu. Üstelik karnı da açtı; yani hırsızlığa çıkacak hali yoktu. Geceyi kumarhanede geçirmesine

46 —

ses çıkarmadılar. Hattâ borca bir sigaralık esrar bile verdiler.

Sıskacık esmer oğlan, büyük bir tüccar ağzıyla «Borç yiyen kesesinden yer» deyip bir yana kıvrıldı, uyudu. Sabahleyin boya sandığını verdiler, akşama kadar yollarda ayakkabı boyayıp, on lira sandık kirası getirecekti. Kar yağdığı için o gün çocuk ayakkabı boyayamadı. Ertesi, daha ertesi gün de... On gün sonra, kumarhaneyi işleten Ağa, Ulan it, dedi, burası devlet çiftliği mi, yi yip içip yan gelip yatıyorsun. İşe çıktığın yok, mal getirdiğin yok... Üstelik esrarını, çayını da veriyoruz.

Kumar oynaması için on lira borç bile vermişlerdi.
İyilikse bu kadar olur.

Ulan, şey'in çocuğu, baban olsa bu iyiliği yapmaz
sana...

Çocuk ertesi gün, boya sandığını on beş liraya
satıp, sabahçı kahvesinde geceyi geçirdi. Ama
ikinci gece kahvede yakalayıp kumar oynanan
kahveye götürdüler. Ağa bunu bir güzel döğdü.
Ağadır döğ, ama bu sefer öbürlerine benzeme-
miş, çok kötü döğmüştü. Vücudu çürük içinde
kalan çocuk sindiği kerevetin üstünde uyuyuncaya
kadar saatlerce için için ağlarken «Ben bunun
acısını çıkarmazsam... Ulan, ben senin ananı...»
diye içinden söylenip durmuştu.

Üç gün ortalıkta görünmedi. Üçüncü günü akşamı
kahveye geldi. Ağa sunturlu küfürlerle ayağa
fırladı. Çocuk,

Tamam ağabey, dedi, artık zenginim... Borcumu
ödemeye geldim...

Ağa, ocakçıya,
Küçüğe bir çay yap... dedi.

47 —

Karaböcek gibi sıskacık, karakuru oğlan,
Benim senden başka kimsem yok, dedi, ar tık
zengin de oldum...

Küçük hırsız büyük bir voli vurmuş olmalıydı ki, bu
«islâh-ı hâl» etmiş olan sabıkalının hiç de işine
gelmiyordu; çünkü büyük bir işin kokusu çıkardı.
Polisler damlıyacaktı.

Ne haltettin ulan, yoksa gece işi mi? Çok mu
yürüttün?..

Eğilip kulağına söyledi: Spor-toto'dan büyük para
kazanmıştı, on üç bilmişti...

Toto kuponunu çocuktan alıp baktı, o günkü
gazetelerin toto haberleriyle karşılaştırdı. Evet ta-
mam, on üç bilmiş... Çocuk,

Her kaç paraysa sende dursun, diyordu, benim
kimikimsem yok, garibim. Benim elimden parayı
alırlar. Sen münasip gördükçe, ne münasip
görürsen verirsin...

Aferin ulan, bacak kadar piç ama, akıllı...

Kimseye söyledin mi toto çıktığını?

Yok ağam, söyler miyim hiç... Elimden kaparlar
diye korkumdan kimseye demeden doğru» sana
geldim. Senin bana bunca iyiliğin var; beni
kahvende yatırdın kış geceleri, param yokken
harçlık verdin, sırasında nefesimizi (esrer),
afyonumuzu verdin, zarımıza baktın, beni adam
yerine koyup borç verdin, kerize oturtun...

İyi, aferin oğlum... Ben de seni bundan böyle öz
kardeşimden ileri bilirim. Yanımdan ayrılma. Toto
çıktı diye kimseye söyleme...

Çocuk,

Acaba, bana toto'dan ne verecekler? İki -üç bin
lira alır mıyım ki? diye sordu.

Toto makbuzunu cebine yerleştiren adam,

48 —

Dur, onu şimdi ben öğrenir gelirim... Sen burdan hiçbir yere ayrılma! dedi, çıktı.
Arkadaşına gidip danıştı. İki kafadar, çocuğa toto'dan üç yüz seksen bin lira çıktığını öğrenince şaşkına döndüler. Önce çocuğu atlatıp paraları almanın yolunu araştırdılar; bu yol kesikti. A-ma çocuk da on sekizinden küçük olduğu için Spor-Toto İdaresinden parayı almaya hakkı yoktu, tik iş, çocuğa üç yüz seksen bin lira çıktığım kimseye duyurmamanın ve çocuğu gücendirmemenin çaresi... Paranın ne kadar olduğunu söylemek gerekiyordu çocuğa.
Çocuk, iki kabadayıyı görünce,
Ne kadarmış, iki-üç bin lira var mıymış? diye sordu.

Aman oğlum, bildiğin gibi değil, üç yüz seksen bin lira... Sus, kimse duymasın. Hele gel sen, önce sana yatacak bir otel bulalım, iyi bir otel... Çocuk Tophane'deki otelleri beğenmedi, Sirkeci'deki otelleri de beğenmedi. Beyoğlu'nda güzel bir otelin iki yataklı bir odasını tuttular. İki kafadardan biri, çocuğun kaçmaması, kimseyle görüşmemesi için yanında nöbet tutacaktı.
Çocuk, *

Benim hisseme düşenin adını koyalım... dedi.
Senin bu işte bir on bin kâğıdın var... Çocuk burun kıvrırdı,
Azdır ağabey... dedi.

Oğlum bunun daha masrafı var, avukatı var...
Yaşın tutmadığından bakalım, parayı da alabilecek miyiz? Daha şimdiden sana masrafa
49 —

F: 4 başladık... İstedliğini ye iç, parası bizden...
Paranın on beş binini sana verelim, fit misin?
Sağolun, yeter de artar bile...

Elden kaçırmamak için çocuk ne dese, ne istese yapıyorlardı. İlk bir meyhaneye gittiler, or-dan sazlı gazinoya...

Avukata gelip danıştıkları zaman iş bu durumdaydı. Avukat önce spor-toto koçanını inceledi; çocuğun gerçekten üç yüz seksen bin lira kazandığını anladı.

* * *

Üç genç avukat yazıhanede, iki kabadayının getireceği üç yüz seksen bin liranın sahibi çocuğu bekliyorlardı. Vakit de biraz geçtiğine göre, acaba başka bir avukata mı gitmişlerdi?

En sonunda geldiler. Şakaklarında saçları kırışmış olanı,

Kusura bakma beyim, dedi, tam buraya gelirken bizim küçük sinemaya gideceğim diye tutturdu da, onu sinemaya götürdük, ondan ge çıktık...

Üç avukat, çocuğu ilk görüyorlardı. Paçavralar içinde, yüzü kaşık kadar, süklümpüklüm, sümüklü bir çocuk. Sırtındaki, delikdeşik büyük adam paltosu çocuğu daha da küçük gösteriyordu. Korkuyla etrafına bakıyordu. Avukatlardan biri,

Otur yavrum... diye çocuğu elinden tutup oturttu,
sonra da müvekkilinin kulağına,
Neden çocuğa yeni bir elbise giydirmediniz? dedi.
Boğuk sesli adam,
On gündür bu piçin bize günde yüz lira masrafı
var, dedi, daha para elimize bile geçmedi, bir de
elbise mi alalım!...

50 —

Tombul avukat çocukla yalnız konuşmak için
öbürlerini yandaki odaya göndermek istedi, iki
adam çocuğu yalnız başına avukatlarla bile
bırakmak istemiyorlardı. Çocuğun perişanlığına
bakıp bakıp üç avukatın da içi parçalandı. Çocuğu
sorguya çekmeye giriştiler.

Kaç yaşındasın yavrum?

On üç...

O kadar göstermiyorsun, nüfus kâğıdın var
mı?

Yok amca, ama yaşım on üç, biliyorum. Çocuk,
öyle çelimsizdi ki, ancak sekiz-dokuz
yaşında gösteriyordu.

Hiç tartıldın mı sen, kaç kilo geliyorsun?

Seyyar baskülcüye tartılıyorum, kırk üç kiloyum...

Okula gittin mi? . — Hayır...

Hiç kimsen yok mu senin?

Bir ihtiyar annem var ama Adana'da... Başka
kimsem yok. Annem hastaydı, belki de ölmüştür.
Ben dokuz yaşımdayken İstanbul'a geldim, bir
daha annemi görmedim.

Peki burda ne iş yapıyorsun oğlum?

Kundura boyacılığı yapıyorum amca... Avukatların
gözleri buğulandı, nerdeyse ağıl-
yacaklardı. Yapılacak işi anlattılar. Çocukla birlikte
Adana'ya gidip annesinden vekâletname alınacak,
sonra İstanbul'a dönüp burda çocuğun yaşının
büyütülmesi için dâva açılacaktı. Çocuk mahkeme
kararıyla on dokuz yaşında oldu mu, Spor-
Toto'dan kolaylıkla üç yüz seksen bin lirayı alırdı.
Kabadayılardan biri,

51 —

Avukat Bey, dedi, parayı ille kendisi mi alacak?

On dokuz yaşında olduğuna göre, size ve-
kâletname verebilir, siz de alabilirsiniz?

Böylesi daha iyi...

Bütün yazılı sözleşmeler yapıldıktan sonra, iki
adam çocuğu alıp gittiler.

Avukatlar üzgündü. Bir tanesi,

Bu iş düpedüz gangsterlik... dedi. Öbürü,

Peki, ne yapabiliriz? diye sordu.

Emniyet Müdürlüğüne haber vermeliyiz.

O zaman çocuk on beş bin lirayı da alamaz. ..

Hiç olmazsa kendileri on beş bin alsınlar da üstünü
çocuğa versinler, hadi otuz bin, hadi yüz bin
alsınlar... Bunlar eşkiya be!

Tombul avukat,

Ben, on beş bin lira vereceklerini de sanmıyorum
çocuğa... dedi, paraları alıp, sana biz on beş

binden daha çok harcadık diye çocuğu savacaklar. Ö olmaz, çünkü Spor-Toto İdaresinden parayı almadan önce, çocuk on beş bin lirasını alacak, sonra onlara vekâletname verecek...

Üç avukat, çocuğun hakkının yenmemesi için çok düşünüp taşındılar, ama bir çıkar yol bulamadılar. Son konuşmaların üstünden iki ay geçmişti, iki kabadayı, avukatın yazıhanesine geldiler. Avukat, Oldu mu? diye sordu. Şakaklarındaki saçlar ağarmış olanı,

52 —

Galiba oldu, dedi, ama olup olmadığını siz daha iyi bilirsiniz, biz size anlatalım da olanları...

İki kafa dengi, sözü birbirinin ağzından alarak anlatmaya başladılar:

Siz bize burda «Günahtır, çocuğa bir kat elbise alın» dediniz ya, biz de burdan çıkınca Ka-palılar'ya gidip üstüne uygun bir takım hazır elbise aldık. «Bana çamaşır da alın, pabuç, çorap da alın, bir de hamama götürün, yıkanayım» dedi. Bir takım yetmezmiş gibi bizim arkadaş «Almış ken iki takım çamaşır alalım garibe...» dedi. Gü zelce yıkandı, berberde saçını kestirtti, giyindi ku şandı, o sıska sıçanı görsen, bir bey oğlu oldu çık tı ortaya. Derken «Ben bu oteli beğenmedim, baş ka otel isterim» diye tutturdu. Ulan zibidi, sen çöp varillerinin içinde yatmaz mıydı? Darılır eder, küser gider diye bunları diyemiyoruz ki... Ne dese peki, ne dese eyvallah... Bunun bir de iş tahi açıldı ki, bizim ikimizin yediğinden daha çok yiyor. Siz onu burda parmak kadar çocuk gördü nüz de «Bu on üç yaşında yok» dedinizdi. Aman beyim, bir yemeğe içmeye düşsün de, oğlan bir şiş sin, bir şişsin... Saatten saate semirip şişiyor ve de boylanıp serpiliyor. Demek ki oğlanın açlıktan derisi buruşmuş, yedikçe derisi gerildi. Onüç yaşında yok dediğimiz oğlanı bir görseniz. «Bu elbiseyi beğenmedim, ısmarlama elbise diktirin» dedi. «Hem de iki kat elbise isterim, birini çıkarıp, birini giyerim» dedi. Ben dedim ki buna «Oğlum, anlaştığımız gibi senin hakkın onbeşbin lira. Biz sana her ne masraf edersek hesabına deftere ya- zıyoruz, sonra spor-toto'dan parayı alınca, sana ettiğimiz masrafı, senin onbeşbin lirandan keseceğiz. Onun için, gel sen bu kadar masraf etme.»

53 —

Ne dese beğenirsin, «Benim param değil mi, iste-diğim gibi harcarım.»

Aman oğlan elimizden kaçacak diye ne dese ses etmiyoruz, ne buyursa başüstüne... Sağlıkla bir Adana'ya varıp da anasından vekâletname alsak, ondan sonra ver hissesini, koy ver kuyruğunu... Bunca yıl sürtmediğim yer, görmediğim insan kalmadı, ömrüm hapishanelerde geçti, velâkin böyle bir mahlûk görmedim. Meyhane deyip tutturuyor, gidiyoruz meyhaneye... Su gibi rakı

içiyor Bey. Haydi ordan başka meyhaneye,, ordan başkasına... Biz arkadaşımızla zilzurna sarhoş oluyoruz, bu piç onca rakıya bana mısın demiyor, Bir de ikimizi atıp taksiye yatağıma bırakıyor. Sabah uyanıp ayılınca «Ulan oğlan kaçtı mı, eyvah...» diye fırlıyor, bir de bakıyoruz ki, banyosunu yapmış, tıraşını olmuş, tereyağıyla. reçeliyle milyoner kahvaltısı ediyor.

Yiyip içtikçe azdı bu namussuz. «Ben karı isterim» diye tutturdu. Tövbeeee, yahu bu yaştan sonra adımızı pezevenge çıkaracak... «Ulan oğlum, sen on üç yaşında bir sabi sübyansın. Sana karı ne demek... Şu Toto'dan paranı al, anan seni hayırlısıyla everir» diyorsak da söz anlatmak ne mümkün...

((Mahkemede yaşımı on dokuz yaptırmak için şahit istemez mi; işte bu karıları delikanlı olduğuma mahkemede şahit gösterirsiniz» diyor. Ona da peki, dedik... Sazlı gazinolardan şarkıcı- karı beğenip seçiyor. Ağzının da tadını biliyor piç... Dünyanın parası yahu... Bu sefer de karılar içinden karı beğenemez oldu; sarışın isterim der, beyazı olsun der, körpeden olsun der, olgunu bana lââyık der, eti gevşek istemem gayetle sıkış olmalı
54 —

der... Adana'ya gidemezsek bir ayak önce, oğlan bizi bitirecek. Tren biletlerini aldık, yola çıkacağız. Bu sefer de «Ben dokuz yaşımdayken garip anamı el yerinde koyup gurbetlere çıktım. Para kazanıp anacığma bakacak, el kapısına muhtaç bırakmıyacaktım. Dört yıl gurbette anama bir mektup bile gönderemedim. Şimdi eli boş anama varamam» dedi. Anasının elinden vekâletname alacağımızdan karının gönlünü hoş tutmak gerek. Bey, bu piç bize anası için iki sandık ve de üç denk hediyelik eşya aldırdı. Bindik trene... A-dana'ya tren yolu uzun sürüyor. Oğlan «Canım sıkılıyor» diye tutturdu... Eee canın sıkılıyorsa ne olacak, bunun burası tren. «Ufaktan kumar oynayalım» dedi. Yüzüp yüzüp kuyruğuna getirmişiz, bundan geri oğlanı darıltmak olmaz, ne dese eyvallah edeceğiz. Biz trende kumara çöktük. İkimizin de ömrü kumarda geçmiş, bizim işimiz ve de geçimimiz bu... Biz başladık barbuta ufaktan... Öğleye varmadan oğlan benim bir yüzlüğümü yürütmez mi, arkadaşımın da üç yüz kâğıdım... Vay cibilliyetsiz. Öğle yemeğinden sonra yeniden çöktük kumara... Söküldükçe sökölüyoruz, paralar gidiyor yahu... Zarı sallayıp sallayıp sallayıp da içimden «Allah» nidasıyla yumruğumu iman tah-tama çarpıp atıyorum: ya iki-bir, ya hepyek... Oğlan zarı şöyle bir yuvarlıyor: ya dübeş, ya düşeş... Ulan, gözgöre oğlana ütölüyoruz. Beyim, sözün kisası, oğlan bizi yoluk kaza döndürdü. «Ulan, zar mı tutuyorsun yoksa...» diyorum «Ne demek, şimdi ayıp ettin, ustalarım zar mı tutarmışım. Siz de zar tutun» diyor. Arkadaş bana

işmar geçiyor. İkimiz de zar tutuyoruz, zar değil havada kuş tutsak para etmiyor birader... Piç bize «İçmeyin— 55 — ce kumarın tadı çıkmıyor, ufaktan çakıştıralım» demez mi... Elinden kâğıdı alasıya ne dese peki... Başladık çakıştırmaya... İçtikçe yutuluyoruz ve de o piç içtikçe açılıyor... Arada bizim arkadaş hiddete gelip çocuğa elini kaldırıyorsa da, aman etme, diye zor tutuyorum... Trenden inerken bir hesaba vurduk ki, oğlan kumarda ikimizin üç bin lirasını sağmış, evet bizi has Kırım ineği gibi sağmış... Adana'ya vardık varmasına, velâkin bir türlü oğlanın anasını bulamıyoruz. Bir otele yerleştik... Adana kazan biz kepçe, oğlanın anasını arıyoruz. Bizde paralar suyunu çekiyor, çünkü oğlanın masrafına dayanılacak gibi değil. Her gece bir barda sabahlıyoruz ve de oğlanı elimizden birisi kapacak diye iki yanında iki muhafız gibi beklemekteyiz. Hoş, içmeye başlayınca, oğlanın iki yanında sızıp kalıyoruz. Bereket oğlanın vicdanı temiz de bizi satıp gitmiyor.

Ara tara derken kadının izini bulduk; Ada-na'da bir genelevde çalışıyormuş. Oğlana «Ulan hani anan kocamış kariydı, genelevde işi ne?» dedim, «Vallahi buna ben de şaştım, herhalde sermaye olamaz, belki oraya hizmetçi durmuştur. Vah benim namuslu anam, sen bu yollara mı düşecektin...» diye-ağlamaya başladı. «Ağlama oğlum, insanlık hali, her şey başa gelir. Parayı alınca ananı bu yollardan kurtarırsın» diye avuttuk. Gittik geneleve... Evet orda böyle bir karı çalışmış ama, dostu on sekiz yerinden ve bir de ilâve olarak göbeğinin ortasından şişlemiş, hastaneye kaldırılan kadını bir daha gören olmamış. Düştük kadının izine. Hastaneden bir yıl önce taburcu olmuş. Ordan sazlı bir bahçede oyuncu olmuş, ordan bara girmiş çalışmış... Derken kariyı dağa

56 —

kaldırmışlar, elden ele satarlarmış kariyı... Bulunacak gibi değil karı... On gün dolandıktan sonra Allanın izniyle' kariyı bir tesadüfle bulduk. Gecenin bir vakti, sabaha karşı bardan çıkmış, sallana devrile otele giderken, oğlan karşıdan yuvarlanarak gelen sarhoş bir karının boynuna «Vay anam, anacığım...» diye sarıldı. Hakikat, karı, bizim oğlanın anası çıktı. Hediyeleri kariya verdik. Oğlan «Benim garip anama harçlık olarak da iki bin lira verilecek» dedi. Onu da verdik. Karının elinden bir vekâletname alıp çıktık yola, doğru İstanbul... Mahkeme kararıyla, bildiğiniz gibi, oğlanın yaşını da büyütüp on dokuz yaptırdık ve kendi elinden noterlikten vekâletname istedik. Oğlan «Benim sözüm söz, vekâletnameyi veririm, siz benim yerime spor-toto'dan çıkan üç yüz seksen bin lirayı alırsınız ama, ya sonra benim hissemi vermezseniz... Siz benim paramı peşin

verin, sonra da ben vekâletnameyi vereyim...» dedi. Hele sen şu piçe bak... ((Öyleyse gel hesaba oturalım» dedik. Oğlana yaptığımız masrafı bir de toplayalım ki on bin lirayı aşmış... Şimdi de mızıkçılık etmez mi... Yok, o kadar değil diye tutturdu. Adamı zorla kaatil edecek piç, bir şey değil, insan yerine korlar da adamın namı pislenir... Vur aşağı tut yukarı pazarlık sonunda dokuz bin liraya uyuştuk bununla; paranın üstü altı bin lirayı da eline saydık bir güzel. İkimiz de azrail gibi oğlanın başındayız ki, bizi aldatıp kaçmasın... Çünkü oğlandan benim gözüm yıldı. Arkadaşım da iyicene pirelendi. Biz iki yanından oğlanın kollarına yapıştık, notere gittik ve oğlandan umumî vekâletnameyi aldık. Oğlan «Gayri benim bir işim var mı?» dedi. İş yok olmasına da ne olur
57 —

ne olmaz diye, «Sen bu otelde kal, biz Ankara'dan gidip Spor-toto'dan parayı alıp gelelim. Sana daha da para veririz» dedik ki oğlan bizi beklesin... Ve arkadaşım la Ankara'ya yollandık.

* * *

Bu işten elli bin lira alacak olan avukat, iki kabadayının anlattıklarını merakla dinliyordu, — Demek böyle... dedi, paraları aldınız? Kırsaçlı kabadayı,

Ne parası yahu, dedi, neye geldik de oca ğınıza düştük sizin... Paçayı zor kurtardık. Az kalsın kodesi boyluyorduk. Oğlan, Spor-toto'dan on üç değil, beş bilmiş. Makbuz koçanındaki geri kalan rakamları bir ustaca silmiş, üstüne başka makbuzun kâğıdını koyup yeniden düzeltip yazmış, on üç tutturmuş... Toto koçanını siz bozdu nuz, hiyle yaptınız diye bizi tutmadılar mı?.. Kur tulana kadar akla karayı seçtik, kurtulunca da buraya attık kapağı... Aman, amana geldik bey, bize medet sizden, ocağınıza düştük...

Avukat,

Parmak kadar çocuk düpedüz sizi dolan dırmış, dedi, yalnız sizi değil, bizi de dolandırdı...

Avukatların sinirli olanı,

Acıdım da, dedi, cebine on lira da ben koymuştum...

Öbür avukat,

Vay anasını, dedi, noter masrafım da ce bimden yapmıştım...

iki kabadayıya,

Artık iş işten geçmiş, daha ne istiyorsu nuz? diye sordu avukatın biri.

— 58 —

Bize bu çocuğu bulmanın bir yolu... Aman çocuğu bulalım, başka bişey istemez.

Çocuğu bulsanız neye yarar, paralar gitti. Nesini alacaksınız?..

Aman, iş bildiğiniz gibi değil, çocuğu bulalım... O

çocuğu bulmazsak yandık, yandık biz...
Avukatlar birbirlerinin kulaklarına fısıldadılar: Bu
iki azılı sabıkalı, çocuğu ellerine geçirirlerse,
doğram doğram parçalar, parçalarını da köpeklere
atar, çocuğu yok ederlerdi. Anlaşılan bunca yılın
kaşarlanmış iki namli sabıkalısı, bacak kadar bir
oğlana kazıklanmış olmayı kendilerine ye-
diremiyorlardı; çocuktan intikam alacaklardı. Belki
de bir serseri çocuğun kendilerini kaz gibi
yoldukları duyulursa, iki paralık olacaklardı; onun
için çocuğu yok etmek istiyorlardı.

Avukatlardan biri,

Çocuğu ne yapacaksınız bulup da? dedi, nasıl olsa
paralar gitti, alamazsınız. Vursanız, öl-dürseniz
başınız derde girer...

Kabadayılardan biri,

Ne vurup öldürmesi, dedi, o çocuk bize yir mi bin
liraya patladı. Ama öyle çocuğa yüz bin feda
olsun... Onu bulsak, ustamız diye ellerinden
öperiz. O bize gerekli bey... Onun her günü bin
lira, her saati yüz lira... Öyle bir çocuk bir daha ele
mi geçer? Biz dünyaya madik atmışken, oğlan bizi
bile soydu da papuçlarımızı elimize verdi. Onu
bulsak bir, ellerinden öpüp, ((Aman bizimle çalış,
sen bizim ustamız ol delikanlı» diyeceğiz. Çocuk
değil, darphane... Aman, bize bulun çocuğu. Bu
güne bugün; elimizde vekâletnamesi var, biz onun
velisi, vasisi bile sayılırız. Her kaç paraysa döke
lim, çocuğu bulalım...

59 —

Resmi var mı sizde?

Evet, bir resmi var, barda sarhoşken fotoğrafçı
çekmişti. Resmi işte, yanında da bar karısı,
sarmaşdolaş olmuşlar...

Kadınla çocuğun yanak yanağa çektirdikleri
resimden, çocuğun başını makasla dikkatle
kestiler. Ertesi gün, tirajı büyük gazetelerde
çocuğun resmiyle birlikte bu ilân çıktı:

Kayıp çocuk aranıyor:

Yanda resmi görülen aslen Adana'lı ve « »
ismindeki hakikî yaşı on üç olan çocuk « »
günü evinden ayrılmış, on beş gündür bir daha
dönmemiştir. Gözü yaşlı ailesi, yavrusunun yolunu
beklemektedir. Görenlerin, yerini bilenlerin
insaniyet namına şu adrese bildirmeleri rica
olunur. Yerini bildiren, bolca memnun edilecektir.»

RİFAT BEY NEDEN KAŞINIYOR

Allo, alloo... Rifat Bey! Merhaba üstadım...

Aşkolsun birader, nerelerdesin? Kaç gündür
ortalarda görüldüğün yok.

Kemalciğim, sen misin caaanım? Ah Kemal Bey...

Vali Beyin davetinde de göremeyince vallahi merak
ettik. Akşamları da görünmüyorsun. Sen olmayınca
beziğin tadı çıkmıyor. İnsan bu kadar zaman...

Sorma, sorma halimi...

Ne oldu?

Hastayım, hasta...

Vah vah vah!.. Geçmiş olsun caanım efendim. Pek
üzüldüm. Neyin var?

Ürtiker oldum.

Ne oldun?

Ürtiker.

Ürtiker mi?

Evet... Durmadan kaşınıyorum birader, ama nasıl kaşınma...

Kaşınıyorsun demek... Yaa, vah vah!..

Kaşınıyorum ya... Hem de nasıl kaşınma...'

Daha çok neren kaşınıyor?

Her yerim, kaşınmıyan yerim yok ki...

Yaaa... Allah Allah... Kurdeşen dedikleri hastalık...

Evet... Kurdeşen... Doktorlar kurdeşene ürtiker diyor...

Peki, neden olmuş Rıfatçım? Neye kaşınıyorsun?

Vallahi birader, anlıyamadım ki... Evde hindi dolması yapmışlardı, ağzına lâyıık, pek de nefis olmuş. Dayanamadım, üç tabak yedim, acaba ondan mı oldu dersin?

Hadi efendim, üç tabak hindi dolmasıyla ürtiker olunur muymuş. Öyle olsa benim yıllardır ürtiker olmam lâzım... Bütün bir hindi dolmasını yıyorum da bişeycikler olduğum yok...

Kaşıntı yapmıyor mu?

Katiyen...

Ama ben hindi dolmasından önce de yahni yemiştım...

Ne yahnisi?

Böbrek yahnisi?

Yani böbrek sote... Nerde görülmüş böbrek sotenin kaşındırdığı? Sen dokunacak başka bi-şey yemişsin...

Belki de... Evet bişey yedim ama, ne ye dim, bilmem ki... tştah açar diye yemek arasında bol sarımsaklı cacık yemiştım...

62 —

Yok efendim, sarımsak kaşındırmaz, uyutur.

Uyumak ne- mümkün, hart hart kaşınıyorum, Allah kimsenin başına vermesin... Sakın İrmik helvasından olmasın... Yemeğin üstüne irmik helvası yemiştım...

Afiyet olsun...

Afiyet olsun ama, bak ürtiker oldum işte...

Güzelim irmik helvasına iftira etme, daha dün akşam iki tabak yedim, bişey de olmadım... Sen dokunacak başka bişey yemişsin...

Yemişimdir... Acaba ne yedim? Akşam yemeğinde mayonezli levrek vardı, sakın o kaşındırmasın. .. İmkânsız... Tecrübeyle sabit ki, mayonezli levreğin hiçbir zararı yoktur.

Ama ben iki levreği birden yedim.

İki değil, yirmi iki levrek yesen, mayonez-liyse katiyyen dokunmaz. Mayonezli levreğe de ba-yılırım...

İyi olayım da inşallah bir gün bizde yeriz.

İnşallah, hele iyi ol da sen... Demek neden ürtiker olduğunu anlıyamadm?

Yahu, kaymaklı telkadayıfından olmasın sakın...

Amma yaptın Rıfatçım, kaymaklı telka-dayıf dokunsa bana dokunur.

Ama benimkinin üstünde dört lüle kaymak vardı, halis manda kaymağı...

Kaymak kaşıntı yapmaz bir kere.
Peki, ben neden kaşınyorum öyleyse?..
Sen başka bişey yemişsin...
İlâhi, kaşıntı tozu yutmadım ya... Üstüne

63 — biraz muz yedim, hindistan cevizi de
almışlar... Ondan yedim.
Çok mu yedin?
Eh... Çok sayılmaz, birbuçuk hindistan cevizi...
Hindistan cevizi devadır, zarar gelmez ondan...
Mübarek meyve...
Peki, ben neden ürtiker oldum?
Belki de doktor yanlış teşhis koydu, ürtiker
değilsin...
Ürtiker değilim de neden kaşınyorum hart hart...
Her kaşınan ürtiker olmaz ya...
Ne olur?
Başka bişey olur...
Haa, aklıma geldi, yatarken biraz tuzlu bademle,
kavrulmuş fındık, fıstık yemiştım, salon ondan
olmasın bu kaşıntı...
Hoppala... Ben her gece yerim yatakta.
Kaşınmaz mısın peki?
Yooo... Badem, fındık kuvvet verir...
Efendim, galiba süt ağır geldi... Ben her gece
uyumadan önce bir bardak süt içirim. O gece iki
bardak içmişim.
Süt şifadır Rıfatçım... Süt, bilâkis kaşıntıyı önler...
Sabahlan iki tane günlük yumurtayı sütte
çalkalayıp içiyorum, ondan olabilir mi?
Ondan olsa benim otuz senedir kaşınmam lâzım...
Kaşıntı başlamadan bir gece önce havyar
yemiştım, siyah havyar, tereyağla karıştırdım...
Tulum peynirinden mi acaba, gravyer peynirinden
mi... Fazla kaçırdım...

64 —
Ne kadar yersen ye, havyarın zararı yoktur. ..
Ben zararı var demedim, kaşınyorum dedim.
Sen iyice düşün bakalım, başka neler yedin?
Başka, başka? Ben akşam ne yediğimi ha-
tırılamıyorum, bir hafta önce yediğimi nerden
bileyim? Sakın dolmadan olmasın... Kuzu
kızartması vardı, üstüne de dolmayı yiyince...
Ne dolması?
Zeytinyağlı patlıcan dolması... Beş mi, altı mı, yedi
mi dolma yedim.
Zeytinyağlı değil mi?
Evet...
Hafiftir, dokunmaz. Başka ne yedin, başka?
Üstüne de birazcık makarna... Kaşar peynirli
fırında makarna... Yahu, sirke dokunur mu
İçtin mi?
Hayır... Salatanın içinde vardı...
Bilâkis, sirkeli salata hazmettirir...
Ama acı biber vardı içinde... Üstüne maden suyu
da içtim ama...

Sen bir iyice düşün bakalım, dokunacak ne yedin?
Ne yedim? Ne yedim? Ne yedim? Yemedim,
içtim... Viskiyle soda içtim, sonra midem kaydadı,
bir bardak setliç içtim, üstüne de bir kaşık
karbonat yuttum ki... Haaaa, yahu biz lokantada
kebab yemiştik, sonra ben üç tane de lahmacun
yedim... Bir de şişli pilâv, hem de bulgur pilâvı...
Çok da hardal aldım, ben eti hardallı severim...
Bak, şimdi bile bir elimde telefon, öbür

65 —

F: 5 elimle hart hart kaşınıyorum. Suböreği
yemiştim, ondan mı acaba? Çiroz salatası
yemiştim ama, o bişey yapmaz...
Yapmaz...
Nohutlu işkembe? Geçenlerde canım çekti. Hanım,
havalar sıcak, yenmez, dedi ama, istedim işte...
Pek de güzel yapmışlar...
Çok mu yedin?
Yooo, iki tabak...
Doktar neden olmuş diyor?
Neler yediğimi söyledim de doktora, «gıdadan
olamaz, zararlı bişey yememişsiniz» dedi. Sakın
turşudan olmasın?
Ne turşusuydu?
Karışık... Üstüne de badem ezmesi yemiştim. ..
Badem ezmesi kaşındırsa şekerçi dükkânları
kapanırdı...
Acaba neden ürtiker oldum?..
İyice düşün bakalım, neler yedin bugünlerde?
Öyle zararlı bişey yemedim, zaten bilirsin iştiham
yoktur... Eğer fazla bişey yersem kırk yılda bir,
hazmettirsin diye üstüne yoğurt yerim.
Kuzum sen, son günlerde ekmek yedin mi?
Ekmek mi?
Ekmek...
Ne ekmeği?
Bayağı ekmek, hani fırınlardaki ekmekten...
Ekmek dokunuyor bana... Şişmanlatıyor da...
Onun için ben sandviç yerim, her yemekte

_ 66 —

bir sandviç ekmeği... Yada bir dilim francala...
Haaaa, tamam, yedim ya... Ekmek yedim sahi...
Misafir gelmiş o gün eve, evde francala kalmamış,
fırında da yokmuş... Aksilik işte, mezecide de
sandviç ekmeği bulamadılardı o gün... Ben de
yarım dilim öbür ekmekten yedim.
Tamam... Sen ondan kaşınıyorsun kardeşim, senin
kaşıntın ekmekten... Doktora ekmek yediğini
söylemiş miydin?
Yooo, hatırlamadım ki... İyi ki senin aklına geldi...
Evet, ekmekten ürtiker oldum... Kaşınmaktan
derimi kazıyacağım... Bir görsen halimi...
Sen yine dua et ki, yarım dilim ekmek yemişsin de
kaşınıyorsun, ya bir dilim yemiş olsaydın, çifte
atar, kişnerdin... Geçmiş olsun Rıfatçım...

Teşekkür ederim caaaanım...
Ben seni yine ararım... Allasmarladık...
Allaha emanet ol caaanım...

67 —

SARLİMESPER'İN DIŞİŞLRİ BAKANİ OLUŞU

O ÎR yanık kokusu gelir de insanın burnuna, -'-
'neresinin yandığını anlamak isteyenlerin burun kanatları, pervane gibi pır pır açılır kapanır ya, işte Fıstia topraklarını böyle bir koku sarmıştı: İhtilâl kokusu... Her yandan buram buram ihtilâl kokuları geliyor, yerden yanık yanık ihtilâl tütüyor, tüten ihtilâl dumanından gözgözü görmüyordu. Ne var ki Fıstia devletini ellerinde tutanlar, aşırı iktidar sarhoşluğu ile nezle olduklarından burunları koku almıyor, buyüzden de karada, denizde, havada tüten yanık ihtilâl kokularını duymuyorlardı. Yağmurlar ihtilâl damlaları olarak yere düşüyor, toprak altındaki tohumlar ihtilâl çıtırtıla-riyle güneşe uzanıyor, her ağaç dalında İhtilâl ol-gunlaşıyordu.

Hükümet Başkanı'nın radyodan «Her zamankinden çok daha kuvvetliyiz!» dediğinin sabahı, herkesin bekleyip durduğu, ama hiç kimsenin sözünü edemediği ihtilâl patlayıverdi.

68 —

Evinden çıkarken radyo dinlememiş olduğu için ihtilâlden habersiz olan teğmen Kobuz Savunma Bakanlığındaki görevine gelirken, bomboş yollara bakıp şaşmıştı. Kimsesiz yolları tankların gürültüleri çiğniyordu. Askerî arabalardan başka taşıt işlemiyordu. Alanlarda silâh çatmış erler öbek öbek bekliyorlardı.

Teğmen Kobuz bu olağanüstü hava içinde Savunma Bakanlığındaki çalıştığı daireye gelince ancak durumu öğrenebildi: İhtilâl olmuştu... Bütün arkadaşlarının bu ihtilâlde görev almış oldukları, vızır vızır odalardan odalara girip çıkmalarından, koridorlarda hızlı hızlı gidiş gelişlerinden belli oluyordu. Hepsinin yüzüne büyük işler başarmış insanların derin sorum çizgileri işlenmiş, her zaman olduklarından çok daha ciddi

olmuşlardı, bu seferki ciddîlikleri ciddî idi. Ne astları, ne üstleri, hiçbirinin onunla konuşmuyor, bir açıklamada bulunmuyordu. Teğmen Kobuz, bu koşuşan, birbirleriyle her zamankinden çok az konuşan insanlar arasında kendisini gereksiz bulmaya başladı. İhtilâl, dünden kalma bütün işleri bıçak gibi kestiği için teğmen Kobuz, ne yapacağını bilemiyordu. Masanın gözünden birkaç dosya çıkarıp, şöylece karıştırdı: «Koşulu topçu alayı koşum hayvanlarının nal ihtiyacı hakkında», «Piyade taburu için inşa edilecek kışla- nın malzeme keşif raporu», «Hava alanındaki boş varillerin nakli ile inşaat bölümünün vazifelendirilmesi hakkında»...

Bütün bu işlerin hiçbir önemi, değeri olmamalı idi artık; ihtilâl bu işleri kökünden bitirmişti.

69 —

O dairede sınıf arkadaşı üç teğmen daha vardı. Yanlarına gitti. Onlar da yüz vermediler. Belli ki sınıf arkadaşları da ihtilâlde görev almışlardı. Başka zamanlar şakalaştıkları arkadaşları şimdi onunla tek kelime konuşmuyorlardı. Çünkü hepsinin o kadar büyük işleri vardı ki, işlerinden başka konuşacak sözleri yoktu.

Teğmen Kobuz, yüzünü kızdırıp en içten arkadaşı olan bir teğmene,

İhtilâl olacağını bana neden söylemediniz? dedi.

Cevap yerine dudağının ucu ile gülen arkadaşı, önündeki şifreyi çözmeye devam etti. Başka bir arkadaşı sanki ona lütfedip,

Biz gizli ihtilâl komitesindendik! dedi. Demek,

teğmen Kobuz'a güvenmemişler, onu ihtilâlciler arasına almamışlardı. Büyük bir aşağılık duygusu altında benliği ezildi.

Bana neden söylemediniz? diye bir daha sordu.

Arkadaşı,

Kimse kimseye bişey söylemedi, dedi, her subay kendi ödevini yaptı...

Nasıl olmuştu da, bir ihtilâlin patlıyacağını sezememiş, bu ihtilâlde kendiliğinden görev almamıştı. Bütün subayların, bütün erlerin bu ihtilâlde payları varken, o, ihtilâl gecesini derin uykuda geçirmişti.

«Ben ne budalaymışım!» diye geçirdi içinden... Eli tabancasına gitti, intihar edecekti. Sonra birden aklına geldi: Bütün bu subayların hepsi de ihtilâlden haberli değillerdi ya... Ama hepsi de, sanki ihtilâli kendileri yapmışlar gibi davranı-

— 70 —

yorlardı. O da öyle yapacaktı. Bu erekle oraya buraya sokulmaya çalıştı, o da koridorlarda hızlı hızlı yürüdü, odalara girdi çıktı. Ama ne yaptıysa olmadı, kendisini ihtilâl çenberinin dışında buldu, çabaları boşa gitti.

Öğleden sonraki resmî bildiri büsbütün yüreğini dağladı. Kendi rütbesinde iki genç subay da generaller, albaylar, yarbaylar arasında ihtilâl

komitesi üyesi olmuştı.

Teğmen Kobuz bu kadar da mı beceriksiz, pı-sırıktı...

Ağızlarını bıçak açmayan subayların zamanla dilleri çözülmüştü. Hepsi de ballandıra ballandıra ne işler yaptıklarını, ihtilâl olan hizmetlerini, başarılarını anlatıyorlardı.

Bir yüzbaşı, ihtilâl saatine kadar bütün gece yağmur altında komite merkez binasının kapısında beklemişti.

Bir binbaşı da sabaha karşı iki arkadaşıyla radyoevini zapt edişlerini anlatıyordu.

Telsiz istasyonuna ilk giden teğmen anlatırken ne kadar heyecanlıydı.

Teğmen Kobuz anlatılanları dinlerken yerin dibine geçiyor, sararıyor, morarıyor, kızarıyor, utançtan renkten renge giriyordu. Burnunun dibinde koskoca bir ihtilâl olmuştı da, şimdi öbürleri gibi övünerek anlatabileceği en küçük bir hizmeti dokunmamıştı bu ihtilâlê...

İhtilâlin ikinci, üçüncü günleri hep başı önünde gezdi. Üstlerinin, subay arkadaşlarının değil, erlerin bile yüzüne bakamıyordu. Çünkü bu sefer de ihtilâlden habersiz oldukları halde sonradan ihtilâlê katılanlar, hizmet edenler anlatmaya baş-lamışlardı. Hepsi de yakalanması gerekli düşük

71 —

iktidar kodamanlarını, sığındıkları delikten, giz-lendikleri yerlerden bir bir tutup ihtilâlcilere teslim etmişlerdi.

Teğmen Kobuz içinden «Ulan avanak! Uykuda mısın?» dedi kendi kendine. Haydi başlangıçta haberi olmamıştı, sonradan olsun işte şu övünerek anlatan subaylar gibi o da bir-iki kodamanı yakalayamaz mıydı?

Üçüncü, dördüncü günler ona da düşük iktidarın bir ilerigelenini yakalaması için emir versinler diye ortalıkta döndü dolaştı. Üst rütbeli subayların kapılarından hiç ayrılmadı. Onlar koridorlardan geçerken, belki gözlerine çarpar' da kendisine de bir emir verirler diye önlerini keserek, yollarında durarak selâmlar verdi. Artık yakalanacak kimse kalmadığı çin subaylara böyle bir ö-dev de verilmiyordu.

Bir üsteğmen, düşük Bakanlardan birini, oto-mobilinin bagaj yerinde kaçarken nasıl yakaladığını anlatmıştı. Bir yüzbaşı da bir Bakanı, saklandığı çöp varili içinden nasıl çıkardığını anlatırken, dinleyenler kahkahadan kırılıyorlardı.

Yakalananların içlerinde tabanca çeken, ateş eden kabadayılar da olmuştı. Öylelerini yakalayanlar haklı olarak göğüslerini şişirerek, kollarını kabartarak kahramanlıklarını anlatıyorlardı.

Teğmen Kobuz, bu kadar da mı işe yaramaz bir insandı... İçinden «Ah» diyordu, «Ah bir ödev de bana versinler de nasıl başaracağımı görsünler...»

İhtilâl denilen şey cuma, pazar tekrarlanan

eğlence değil ki, teğmen Kobuz hevesini gelecek ihtilâlde saklasın... Üç kuşakta, dört kuşakta bir, ihtilâl ya olur ya olmaz...

72 —

Bir ihtilâlde bir insanın her hangi bir görev almış olması, çocuklarına, torunlarına anlatabileceği tarihî anıları olması demektir. Teğmen Ko-buz günün birinde evlenip de, çocuğu olup da, çocuğu büyüyünce ona ne anlatacak?..

İhtilâlin altıncı günü idi, bir general, teğmen Kobuz'un da çalıştığı odaya girip kurmay albaya, Sarlimesper'i hemen getirtiniz... Pek ace ledir. Evine bir subay gönderin, arabaya bindirip hemen getirtin... dedi.

Teğmen Kobuz'un gözleri parladı, sevinçten heyecan içinde idi. Oh, günlerden beri beklediği fırsat en sonunda önüne çıkıvermişti.

Sarlimesper tanınmış bir kişi idi, Fıstia'nın birçok önemli devlet hizmetlerinde bulunmuştu. Demek bugüne kadar yakalanamadığına göre çok gizli bir yere saklanmış olacaktı. Ama cehennemin dibine bile girmiş olsa teğmen Kobuz onu bulup çıkaracaktı. Görürdü o gününü...

General odadan çıkar çıkmaz,

Aman albayım, ne olur, bu ödevi bana ve riniz, Sarlimesper'i ben getireyim... diye yalvardı. Bu fırsatı da kaçırmak istemediği için, öbür subaylardan önce davranmıştı. Kurmay albay, Böyle bir işe teğmen gönderemem, dedi, üst rütbeli bir subay göndereceğim...

Teğmen Kobuz ağlamaklı bir sesle yalvarmağa devam etti. Albay,

Peki, peki, dedi, adresini bulun da hemen getirin...

Doğru generale götürürsünüz...

Teğmen uçarcasına çıktı. Muhafız bölüğünden bir manga silâhlı er aldı. Hepsi de seçme olan erlerin tüfeklerini, mermilerini muayene etti.

73 —

Doldur ve kapa! diye sert bir komut verdi. Erler bir bağ fişeği mekanizmaya sürdüler.

Teğmen Kobuz mangaya,

Arkadaşlar, vazifemiz çok önemlidir! dedi.

Sarlimesper'in ev adresini bulmak hiç de zor olmamıştı. Bir manga eri üstü açık bir kamyonu bindiren teğmen Kobuz doğruca bu adrese gitti. Güvenlik tedbiri olarak erleri uygun yerlere mev-zilendiren teğmen Kobuz, çavuşla onbaşığı yanına alıp evin kapısını çaldı. Kapı açılır, açılmaz yıldırım hızıyla içeri daldılar. Teğmen kapıyı açan kadına, Sarlimesper denilen it nerede? diye sordu. Kadın korkudan titreyerek,

Odasında... dedi.

Yalan öyleme!

Vallahi odasında...

Sakın bizi kandırmağa çalışma! Sarlimesper'i odasında yatarken buldular.

Teğmen Kobuz, kolundan çekip bağırdı:

Yürü ulan, yürü namussuz!.. Daha duru yor...
Avanak avanak bakınma ulan... Düş önü me,
yürü!..
Sarlımesper,
Ne istiyorsunuz? diyecek olduysa da, kuyruk
sokumuna yediğı tekme ile sözünün son hecesi
gırtlacağına tıkaandı. Merdivenlerden yuvarlanıp aşağı
kata düşünce,
Hiç olmazsa, müsaade buyurun, elbisemi giyeyim!
dedi.
Cevap olarak, anasından, babasından başlayıp
yedi sülâlesini içine alan ağır sövgüler işitti.
Tekme, yumruk, Sarlımesper'i kamyonu attılar.
Üstü açık kamyon şehrin kalabalık caddele-

_ 74 _

rinden geçerken, sokaktakiler kamyonu bir
manga er arasında götürülen pijamalı
Sarlımesper'e hayretle bakıyorlardı.
Teğmen Kobuz, ite kaka, söve saya Sarlımes-per'i
merdivenlerden çıkardı.
Aslında teğmen Kobuz, bu türlü davranışlarda
bulunacak katı yürekli, kaba saba bir adam
değildi; ama başkalarının ballandırarak anlattıkları
başarılı ihtilâl serüvenlerinden öylesine bir aşağılık
duygusuna kapılmıştı ki, ileride çocuklarına
hikâyesini övünçle anlatabileceğı bir kahramanlık
olayı yaşamak, hem de ihtilâlde işe yaramış
subaylar yanında itibar kazanmak istiyordu.
Dahası, Sarlımesper'i kolaycacık yakaladığı için de
biraz üzgündü. Biraz olsun zorluk çıksaydı da
önüne, başarısı kıymetlenseydi. Ama, o anlatmak
için, bu türlü zorlukları hayalinde de kurabilirdi.
İhtilâl komitesinin toplandığı salonun kapısını
vurdu. Kapıdaki subayın müsaadesiyle salona girip
selâm verdi, ihtilâl komitesi başkanı olan generale,
— Getirdim generalim! dedi. Sarlımesper,
pijamaları içinde titreyerek, teğmenin arkasında,
iki er arasında duruyordu.
Durumu kavrayamayan general,
Ne yaptın? diye sordu.
Getirdim. Emir buyurmuşsunuz, yakalayıp
getirdim.
Kimi getirdin teğmen?
Teğmen arkasındaki pijamalı adamı göstererek,
Sarlımesper'i generalim... dedi. General ve öbür
komite üyeleri,
Ne? Ne yaptın? diye bağırdılar. Sonra pi-

75 _

j amali adamı, koluna girip bir koltuğa oturtular.
Ona bir yanlışlık, bir anlaşmazlık olduğunu söy-
liyerek özür dilediler. Komite başkanı,
Biliyorsunuz Bay Sarlımesper, dedi, ihtilâl
hükümeti için bütün Bakanları sağladık, yalnız
Dışişleri Bakanı bulamamıştık. Çünkü Dışişleri
Bakanının sahiden yabancı dil bilmesi gerekiyor.

Doğrusu hem namuslu olan, hem de yabancı dil bileni bulmak zordu bizim için. Güvendiklerimiz sizi salık verdiler. Sizi onun için buraya rica et miştik. Zahmet buyurup geldiniz, teşekkür ede riz. Dışişleri Bakanlığını kabul eder misiniz? Sarlimesper, dişlerini sıkarak, Ederim, dedi, ederim, ederim!.. Teğmen Kobuz geri geri giderek sırtını duvara dayadı, yoksa oraya düşüverecekti. İşte Bay Sarlimesper'in Dışişleri Bakanı oluşunun hikâyesi budur. Ama ne yazık ki teğmen Kobuz bu güzel ihtilâl hikâyesini herkesten sakladı. Yalnız söz arasında bay Sarlimesper'i'n adı geçerse, teğmen Kobuz, Haydi camımı, derdi, biz onu sırtında pi jamayla çalyaka getirip Bakanlık koltuğuna oturt muş adamız!

— 76 —

8 GÜN İŞLER YOLUNDA GİTTİ

UİZİM Bakanlığın, yani benim bir zamanlar - ^çalıştığım Bakanlığın tarihinde işlerin hiç aksamadan, yolunda, düzeninde yürüdüğü çok kısa süreli iki dönem vardır; bu dönemlerden biri üç, biri de beş gün sürmüştür, işte o, biri üç, biri beş gün süren iki kısa dönem içinde, Bakanlıği ilgilendiren memleket işleri tıkr tıkr yürümüş, halkımız o zaman Bakanlıktan ve Bakan'dan çok memnun kalmıştır. Halkımızın değerbilirliği şundan da belli ki, altı yıllık Bakanlıği içinde yalnız sekiz gün için işleri yolunda, yönteminde yürüten o Bakan'ı, aradan yıllar geçtiği halde hâlâ unutamaktadır. Geniş yüzölçümlü yurdumuzun neresinde bir kahveye gitseniz, orda, akli eren, akı karadan seçebilen yurttaşlarımızın o Bakan için şöyle konuştuklarını duyarsınız: Öyle bir Bakan daha memlekete gelmedi... Ve de gelemez... Gelemiyecek...

77 —

Onun gibi daha dört Bakan olaydı, bu memleket çoktaaan kalkınmış ve de Avrupayı ve de Amerika'yı geride bırakmıştık. Dört mü dedin... İstemez, o bir başına yeterdi... Ama bizdeki bu çekemezlik, kıskançlık yok mu... Herifi Bakanlıkta tutmadılar. Daha birkaç yıl kalaydı Bakanlıkta, sen o zaman görecektin memleketi...

Asıl önemli olanı, hangi partiden olurlarsa olsunlar, ister iktidar partisinden, ister muhalefet partisinden, yani parti ayrılığı gözetmeden, bütün yurttaşlarımız, köylüsü kentlisiyle, sözünü ettiğimiz Bakan'ı sevmekte birleşmişlerdir. Halkımızın yarattığı bu duygu birliği, insanın gözünü yaşartacak bir görünümdür. O Bakan'ın nasıl sevilip sayıldığını anlayınız ki, partisi onu seçimlerde hangi ilden aday göstermişse, o ilde onun girdiği seçim listesi silme kazanmıştır. Evet, bu halk kendisine yapılan iyilikleri hiçbir zaman unutmuyor, hattâ o iyilik, bütün hayatı içinde yalnız sekiz gün için yapılmış olsa bile... Değerbilir halkımız, kendisine yapılan sekiz günlük iyiliği, seksen yıl unutmuyor, belki de sekiz yüzyıl unutmıyacak... Ne mutlu bu halka sekiz güncük iyilik yapabilen Bakan'a. Hani «Elli Türk Büyüğü», «Yirmi Türk Ünlüsü»), «Yüz Şanlı Türk» adlarıyla bizde birçok kitaplar çıkmıştır. Ben, büyüklerimizi sayıya ve tartıya vuran bu türlü kitapları hiç sevmem. Çünkü, örneğin «Elli Türk Büyüğü» dediğiniz zaman, elli birinci büyük Türk listenin dışında kalıyor. E canım buna kimin hakkı var? Kim ölçtü biçti,

78 —

kim tarttı etti de, büyükleri boy sırasına koydu? Değil mi? Ama, değil «Elli Türk Büyüğü» diye «Beş Türk Büyüğü» adıyla bir kitap çıkarılsa, bu beş büyükten biri, memleketine sekiz günlük yararı dokunan söz konusu Bakan olmalıdır.

O Bakanlığın tarihinde yalnız sekiz gün işler yolunda gitmiştir diyorsam, lütfen inanmanızı rica ederim ki bu sözü, Bakanlığın bütün tarihini bilen bir insan olarak söylüyorum. Oylarınızı dilenen bir aday olmadığımı göre, sizlere hiç de yalan söylemek zorunda değilim.

Kuruluşundan beri içinde bulunduğum için o Bakanlığın tarihini çok iyi bilirim. Seçimler sırasında partinin genel başkanı, seçimi kazanırlarsa kimleri Bakan yapacağını önceden müjdelemişti. Bu müjde o partinin seçimi kazanmasında çok büyük rol oynadı. Çünkü, siz de takdir edersiniz ki, bir insanın milletvekili olmak için çalışması başkadır, Bakan olmak için çalışması yine başkadır. O seçimlerde seksenden fazla aday, Bakan olmak için çalışmıştı. Çünkü Genel Başkan, seksen adaya Bakanlık vadetmişti. Politikada bol keseden atılan her tutulmıyacak vaadin büyük etkisi olduğu deneyimlerle bellidir; bu vait de etkisini gösterdi, Bakan olmak hırsıyla yanan seksen adayın, insanüstü ve adayüstü çabaları sonunda o parti seçimi kazandı. İşte o zaman, hükümette yalnız on dört Bakan koltuğu olduğundan, on dört Türk Büyüğü dışında kalıp Bakan olamayan altmış altı milletvekili, pek haklı olarak, çok fena bozuldular. Partinin genel başkanı, yalnız Türkiye çapında değil, dünya

çapında bir - çk affedersiniz - politikacı olduğundan, avucunu yalayan milletvekillerine teker teker şöyle söyledi:

79 —

«Ben sözümün eriyim. Yerine getirmeyeceğim bir vaitte bulunmam, bir söz verdim mi, onu yaparım. Ben sizi Bakan yapmaya söz verdim, ama ne zaman Bakan yapacağımı söylemedim. Sırayla hepiniz Bakan olacaksınız, hiç merak etmeyin. Sizlere de birgün Bakanlık sırası gelecektir. Yalnız hepinize Bakanlık sırası gelmesi ve Bakanlıklarınızın uzun sürmesi için, elbirliğiyle partimizin iktidardan ayrılmamasına çalışmalıyız. Millî birlik ve beraberlik içinde...»

O gün sayın Başbakan radyodan halkımıza «Millî birlik ve beraberliğin faziletini» anlatan bir konuşma yaparak, ((durumun her zamankinden çok daha nazik olduğunu», «iç ve dış tehlikelerin pek çok artmış olduğunu», «yıkıcı faaliyetlerin amansızca takip edilmekte olduğunu», «ve binaenaleyh milletin, hiçbir ayrılığa meydan vermeden tam bir birlik ve beraberlik içinde bulunmasının zaruretinin» açıkladı. Bu nutuk, daha önceki iktidar başkanlarının nutuklarının tıpkısı olup, yalnız onlardan ses tonu ve aradaki öksürük sayısı bakımından büyük farkı vardı.

Genel Başkanın, arkadaşları arasında Bakanlıkları sıraya koyduğu sözünü, arkadaşlarından biri yutmadı. Genel Başkana, çok politik incelikte söylediği sözü, halk diline çevirirsek, şunları söylemiş oldu:

((Politikada veresiye ve taksit muamelem yoktur, ben peşinciyim. Ben böyle dalgalara yatmam. Ya şimdi Bakan olurum, yada aramızda çıkan prensip anlaşmazlığından ötürü, demokrasiyi kurtarmak için yapacağımı ben bilirim.»

O'nun ne yapacağını yalnız kendisi değil,

80 —

Başbakan da biliyordu: Başka partiye transfer olacaktı...

Dünya çapında bir politikacı olan Başbakan - Ne yazık ki kısır ve verimsiz, geri kalmış bir ülkede doğmuştu; yoksa dünyayı serçe parmağının üstünde oynatabilecek bir politika cambazındı - hükümette yeni bir Bakanlık daha kurulması gereğini anlatınca işler yoluna girdi. Memleketi ve demokrasiyi kurtarmak için kurulan yeni Bakanlığa da anlattığım kişi getirildi. Ben de o Bakanlığın daire müdürlerinden biri oldum.

Bu açıklamamdan şunu anlatmak istiyorum ki, o Bakanlığın tarihini yetkiyle bilen bir insanım ve «O Bakanlığın tarihinde yalnız sekiz gün işler doğruca yürütüldü» derken bunu, bilerek söylüyorum.

Başka Bakanlıklarda çalışan arkadaşlarıma, bizim Bakanlıkta sekiz gün halka çok yararlı işler yapıldığını, sekiz gün işlerin yolunda gittiğini söyledim zaman bana inanmıyor, gülüyorlar. Kendi

bakımlarından haklıdırlar, çünkü onlar kendi çalıştıkları Bakanlıklara göre bizim Bakanlığı öl-çüştürüyorlar; zavallılar hiçbir Bakanlıkta işlerin sekiz gün doğru yönetileceğine inanamıyorlar. Ama söylediğim bir gerçektir, ne diye yalan söy-Iiyeyim, ben çalıştığım Bakanlığın reklâmcısı değilim, Bakan'dan çıkan olan bir gazeteci hiç değilim.

Nasıl olup da o sekiz gün işlerin iyi yönetildiğini kendimden hiçbirşey katmadan anlatırsam, siz de bana hak vereceksiniz. Bakınız, tarihimizdeki o mutlu tesadüf nasıl oldu.

Ben, Bakanlıktaki müdürlerden biriydim. Başka bir müdürlüğün muavini olan bir arkada— 81 —

F: 6

şım vardı; bu arkadaş, Bakanlıktaki odasının düzenine, kırtasiye malzemelerine pek çok meraklıydı. Bakanlıktaki en iyi, en büyük masanın -Tabiî Bakanınkinden sonra- kendi odasında olmasına dikkat ederdi. Masa camında en küçük bir tüy, tablaların üstünde çay bardağı, kahve fincanı lekesi bulunmazdı. Masasının arkasındaki duvarı boydan boya Türkiye haritası kaplamıştı; üstünde de Atatürk'ün en güzel maskı asılıydı. Sömeni pırıl pırıldı. Hokka takımının, stilonun yeri bir milim değişmezdi. İpince, sipsivri yontulmuş kurşun kalemler bir güzel seramik kap içinde dururdu. Hiçbir zaman onun odasında dağınık bir yazı, not, kâğıt görülmemiştir. Kırtasiye malzemelerine son derecede meraklı olan bu arkadaşımız, bu bakımdan odasını durmadan zenginleştirmeye çalışırdı.

Biz o zamana kadar, bütün öbür Bakanlıklar gibi, durmadan harıl harıl çalışıyor, dosyalarımızı üçer beşer arttırıyor, çoğalan dosya dolaplarını koyacak yer bulamıyorduk. Daktilo makineleri yazılara, daktilocu kızlar yazı yazmaya yetişmiyordu.

Odacılar, odalardan odalara ellerindeki kâğıtları koşturuyorlar, müdürler, müsteşarlara imza için dosya götüren memurlar aceleden koridorlarda durmadan çarpışıp birbirlerine «Pardon!» demek zorunda kalıyorlardı. Yani kısacası, hiçbirimizin başımızı kaşıyacak vaktimiz yoktu ve büyük bir çabayla memleket işlerini yürütmeye çalışıyorduk.

Yalnız benim masamın üstünde dört telefon olduğunu, telefon alıcılarından birini boynumla omuzum arasına sıkıştırıp, birini masaya açık bırakıp, birini koltuk altına alıp, birini elimde tutup, aynı zamanda dört telefonla birden konu— 82 — surken, bir yandan da sekreterime not yazdırır, öbür yandan da ziyaretime gelen yurttaşların dertlerini hallettiğimi söylersem, nasıl bir hummalı çalışma içinde olduğumuzu, sanırım, anlatmış olurum. Resmî yerlerde, devlet dairelerinde memurların dalga geçtikleri, lâklâkla zaman öldürdükleri, kadın memurların boyanarak, dedikodu yaparak, yünüşi örerek, aşnaşına

yaparak iş saatlerini doldurdukları, bunun karşılığında da aylık aldıkları kesinlikle yalandır ve bu yalanlar, ayırıcı ve yıkıcı cereyana kapılmış menfî ruhlular tarafından uydurulmuştur. Neyse, burasını geçelim...

Günlerden birgün, duyduk ki, hükümetin gördüğü lüzum üzerine, memleket işlerinin daha iyi yürütülmesi için yeni bir Bakanlık daha kurulmuş ve Bakan da tâyin olunmuş. Ama bu Bakanlığın ne binası, ne de Bakan için bir yer, bir oda, bir masa vardı. «Sandalyesiz Bakan» deyimi, bu yeni Bakana tıpatıp uyuyordu; sandalyesiz, odasız, masasız bir Bakan... Yeni Bakan, on beş gün kadar ortalarda ve ortalıkta dönüp dolaştı durdu. Yeni Bakana önce bir otomobille bir şoför bulundu. Böylece zorluklar yarıdan çok yenilmiş olsa bile, Bakana bir oda, masa ve başka şeyler bulmak, otomobil bulmak kadar kolay olmamıştı. Yeni Bakan, bizim Bakanın arkadaşıymış; onun için bu duruma bizim Bakanın gönlü razı olmadı, «Benim odam olmasa da olur, ben odamı yeni Bakan arkadaşına veriyorum» dedi. Böylece aynı bina içine üç Bakanlık girmiş oldu, çünkü o binada bizimkinden başka bir Bakanlık daha vardı. Yeni Bakanın ise yalnız bir odası vardı, örgütü kuruluncaya kadar bu odada çalışacaktı.

83 —

Bu kez de bizim Bakan odasız kalmıştı. Pek tabii olarak bizim müsteşar da odasını bizim Bakana verdi. İşte ondan sonra bizim Bakanlıkta görülmemiş, duyulmamış bir kargaşalıktır başladı. Odasız kalan müsteşara boş bir oda bulundu. Müsteşar muavinin odasındaki eşyalar bu odaya taşındı. Bu kez, müsteşar muavinin odası tamtakır kalmıştı. Daire müdürlerinden birinin odasındaki eşyalar, müsteşar muavininin odasına taşındı. Onun boşalan odasına da müdür muavininin odasındaki eşyalar getirilip yerleştirildi. Derken sıra müdürlerden şeflere, şef muavinlerine, memurlara geldi. Her memurun odasındaki eşya, odası boşalan bir üst memurun odasına taşınıyordu.

Bu taşınma işinden en çok yüksünen de, kırtasiye malzemelerine çok meraklı olan müdür muavini arkadaşımızdı. Adamcağız, harim-i ismetine çizmeli düşmanlar saldırmış gibi oldu. Almasınlar diye iki eliyle sumenine sarılıp masasının üstünde bayıldı. Hokka takımını götürürlerken gözleri sulandı. İstifa etmeye bile kalktı.

Bütün bu odadan odaya eşya taşıma işi tam üç gün sürdü. Her sabah Bakanlığa geliyor, boşalan odalarımızı bir astımız olan memurun odasından aldığımız eşyalarla dolduruyorduk. Bakanlığın içinde bir gürültüdür gidiyordu: garr, guu-urrr... Memurlar büyük bir çabayla koridorlarda masaları, sandalyeleri çekip sürüyorlardı. Masalar ordan

oraya taşınıyordu. Odadan odaya bir gidiş geliş...
Taşınma işi üç gün sürdü, tabii bu üç gün içinde taşınmaktan başka Bakanlığın hiçbir işi

84 —

görülmüdü. Koca Bakanlıkta bir tek daktilo makinesinde tek yazı yazılmadı. Tek yazı imzalanmadı, tek emir çıkmadı. Bir ayak önce odalarımıza yerleşip, geri kalan işlerimize bakmak için ha babam masalar, sandalyeler taşındı ve odalar yerleştirildi. Üç gün sonra hepimiz odalarımıza yerleşmiştik. Ama bir sürü iş de yığılmıştı. Biriken işleri yapmak için çalışmaktan ter içinde kalıyorduk. Odalarımıza yerleşmemizden yirmi gün kadar bir zaman geçmişti ki, yeni Bakan için binada bir bölüm ayrıldığı, o Bakanlığa yeni eşyalar alındığını duyduk. Eğreti olarak verilen eşyalar geri alınacaktı. Yeni Bakan, bizim Bakanın kendisine verdiği eşyaları ve odayı bırakıyordu, işte o zaman yeni ve eskisinden çok daha büyük bir kargaşalık başladı. Çünkü bu sefer herkes kendi eşyalarını ayırırken, gözüne kestirdiği iyilerini seçip: «Bu benimdir» diye kapıp kaçıyordu. Bir olmamış kargaşalıktı bu... Herkes birbirinin odasına dalıp, bulamadığı kendi eşyasını arıyor, sonra bulursa, senin benim diye kavga başlıyordu. Her memur, en iyi masanın, en iyi tablanın, en iyi Atatürk maskının kendisinin olduğunu isbat için, önceden koyduğu işaretleri gösteriyordu. Birisi, Bu masa benimdir, hattâ şurasına işte bak, mürekkep dökülmüştü... derken, başka biri de çarçabuk çakıyla bir yerini çizdiği koltuğu çevirip, İşte bak, işareti bile var, benimdir... diye barbar bağırıyordu.

Yumruk yumruğa gelenlerimiz bile oluyordu. Bir kadın memur, arkadaşının yüzünü tırmık ya— 85

—
rası içinde bırakmıştı. Müdürlerden biri, cilâlı yeni bir masanın altına çakıyla adını yazarken müsteşar tarafından suçüstü yakalanmıştı. İtiraf edeyim ki, taşınma sırasında cıgara tablası elimden düşüp kırıldığı için ben de müsteşarın odasındaki cıgara tablasını bir kolayını bulup almıştım.

En büyük gürültü, kırtasiye malzemelerine meraklı müdür muavininin odasında koptu. Çünkü eşyaya çok meraklı olan bu arkadaşın odası malzeme ofisi anbarına dönmüştü. Kendi eşyalarını bulamayanlar, doğru onun odasına koşuyorlar ve bir kavgadır başlıyordu.

İlk taşınma üç günde bittiği halde, bu ikincisi, daha güzel eşya kapmak yüzünden beş gün sürdü. Beş gün sonra herşey duruldu. Ama bu beş gün içinde koca Bakanlıkta, eşya taşımaktan başka hiçbir iş görülemedi. Birincisi üç, ikincisi beş olmak üzere Bakanlığımızda sekiz gün hiçbir resmî iş ve devlet görevi görülemedi. Sonradan, bu sekiz gün içinde memlekette Bakanlığımızı ilgilendiren bütün işlerin yolunda, düzeninde gittiği, her işin tıkr tıkr

işlediği öğrenildi. O kadar ki, bu sekiz günlük süre, seksen gün sürebilseydi, memleketimizin birden büyük bir hızla kalkınabileceğini söyleyen bazı bozguncular bile çıktı.

Halk, bu sekiz gün için bizim Bakanlıktan çok memnun kalmıştı, Bakana dua ediyordu. Tabii bu sekiz günlük başarı da, Bakanın başarısı sayıldı.

Bizim gibi memurların sekiz gün durmadan koridorlarda masa sürüklediğimiz, odadan odaya sandalye taşıdığımızı kimse bilemedi.

Resmî hiçbir görev yapmadığımız, illere yazılı emir göndermediğimiz o sekiz gün içinde memleket işlerinin çok düzeninde gittiği öğrenilince, ne-

— 86 —

dense, bunun gizli tutulması, o sekiz günlük başarının nedeninin halka açıklanmaması uygun bulundu; bizler de ağızımızı sıkı tuttuk. Aradan yıllar geçtiği için, şimdi bunu açıklamakta bir sakınca görmüyorum.

İşte o gün bugündür, ne zaman her hangi bir Bakanlıkta birkaç gün için bile olsa, işlerin yolunda yordamında yönetildiğini duysam, Bakanlık görevlilerinin odadan odaya eşya taşıdıklarını, başka hiçbir iş yapmadıklarını hemen anlarım.

87 —

NEREDEN TANIŞIYORUZ?

Merhaba! dedi.

Merhaba! dedim.

Dünyanın en budala bakışıyla bakıyorum adama.

Galiba, beni tanımadın?

Öyle bir söyledi ki, onu ille de tanımam gerektiğini

anladım söyleyişinden.
Aaa, hiç tanımaz olur muyum!...
Bu, benim günde birkaç kez başıma gelen
olay.
Sonra bütün gün, bazan da birkaç gün, acaba
kimdi, nerden tanışıyorduk, diye düşünüp du-
ruyorum.
Birisiyle tanışacağım diye ödüm patlıyor. Ta-
nışacağız, birkaç saat konuşacağız, sonra ertesi
gün karşılaşınca adamı tanıyamıyacağım:
Rezalet!..
Ne kadar utanıyorum, nasıl utanıyorum, an-
latamam. Ayıp oluyor. Utancım birkaç gün
sürüyor. Hadi tanımadan tanımış gibi yapayım.
Ama tanışıklığımızın derecesi ne? Şöyle bir
selâmlasın el sıkıştığımız adamların, çok yakın
arkadaşım sanıp boyunlarına sarıldığım oluyor.
Cancığer okul

88 —

arkadaşlarıma da şöyle bir selâm verip geçtiğim
oluyor. Çok bozum oluyorum, bozuntum günlerce
sürüyor.
Yolda, vapurda, otobüste, surda burda bir ta-
nıştığımı, bir arkadaşımı görüp de tanıyamıya-
cağım, utanacağım diye korkumdan, kimseyle yüz-
yüze gelmemek için başımı önümden
kaldıramıyorum. Arada bir başımı kaldırıp da, bir
başkasına gülümseyen bir yüzle karşılaştım mı,
adam bana gülümsüyor da, ben de tanımadım
diye, hemen selâmı basıyorum. Bu kez de selâmı
alan adam şaşırıyor. Benim halim iyice rezalet
canım.
Her gün tanımadığım on - onbeş kişiyi selâm-
lıyorum, kimisinin boynuna sarılıyorum, kimisinin
de elini sıkıyorum. Onlar da içlerinden bana «Ne
sulu herif!» diyorlardır. Buna karşılık, karşılaştığım
yakın arkadaşlarımı bile tanımıyor,
selâmlamıyorum. Onlar da bana ((Ne burnu
büyük!» diyorlardır.
Bakınız, geçenlerde ne oldu. Alay ederler diye bu
olayı hiç kimseye, karıma bile anlatmadım.
Geçenlerde Kadıköy vapurundan çıkmıştım. Yine
bir tanışıkla karşılaşım da tanıyamam diye
korkumdan başım önümde gidiyordum. Nasılsa
başımı kaldırdım, kaldırmamla sağ yanımda
şapkasını çıkarmış selâm veren bir adam gördüm.
Şapkam yoktu, ben de başımla selâm verip,
Merhaba efendim... dedim.
Az kalsın elini sıkmak için ona doğru gidecektim ki,
arkamdan gelenlerin alaylı kahkahalarıyla kendime
geldim. Sağımda şapkasını çıkarıp selâm veren bir
canlı adam değil, bir benzincinin reklâm için
yaptırdığı adam resmi değil miymiş? Çinkoyu
adam biçiminde kesip boyamışlar.

V

Bakın halime siz, hatırlıyamadığım bir tanış diye artık reklâm resimlerini selâmlıyorum. Utancımdan yerin dibine geçiyorum.

Birgün de karımla Kadıköy vapur iskelesin-deydik. Her zamanki gibi başım önümdeydi. Bir el burnuma doğru uzandı. Demek bir tamdık, elimi sıkacak. Adamı tanımadığım belli olmasın diye ben ondan atik davranıp elini sıktım, birkaç kez de salladıktan sonra,

Ne yapıyorsunuz? dedim. Şaşıran adam, Param düştü de, almak için eğiliyordum... dedi. Nasıl bozuldum, utancımdan yerin dibine geçtim. Yaa, arayın bulursunuz.. .'deyip yürüdüm. Adamla konuştuklarımızı duymayan karım, Kimdi o adam? dedi.

Bilmem... dedim.

Nasıl bilmezsin? Adamın elini sıktın, ko nuştun... Olanları anlatınca karım güler de güler, güler de güler...

Harp Okulu'ndan 1937 çıkışlılar her yıl Bo-ğaziçi'nde Kalender'deki askerî lokalde toplantı yaparlar. Bunlardan birine ben de gitmiştim. Bizim sınıfın çoğu albay, birkaçı da general... Kimisi emekli olmuş, sivil giyinmiş, kimisi de resmî elbiseli. Ama çoğunu tanıyamıyorum, unutmuşum.

Beni gören albay,

Vaaaaay!.. diye bir nağra atıp boynuma sarılıyor, sonra öpüşüyoruz.

Aptal bakışlarımı görüp,

Tanımadın mı? diyorlar.

90 —

Daha neler... Hiç tanımaz olur muyum!

Tanımadığım belli olmasın diye, bir albay

gördüm mü, bu sefer ben onlardan önce,

Vaaay! diye feryadı basmamla kollarımı boynuna dolamam bir oluyor.

Onun boynundan ötekinin boynuna atılıyorum.

Karşıdan iri bir albay geliyor. Ben,

Vaaaaay! dememle kollarımı açtım, tam kollarımı saracakken, arkadan biri ceketimin eteğini çekti.

Ne yapıyorsun yahu?

Ne yapıyorum?

Yahu, orgeneralin boynuna atılıyordun be? Ben

şaşıklıktan, albayı orgenerali şaşırp, az

kalsın Sıkıyönetim komutanının boynuna sarılıp

onu öpecekmişim...

* * *

Günlerden birgün, Kadıköy'den vapura bindim.

Salona geçtim. Yine başım önümdeydi ama, boş

koltuk aramak için başımı kaldırınca, bir adamın

gülümsediğini gördüm. Adamı tanımadım. Belli ki

bir tanıdık. Görmezden gelip, geçsem ayıp olacak.

Şöyle bir ben de gülümsedim ama, belli belirsiz

gülümsedim ki, adam beni tanııyorsa, hani

benim için güleç yüzlü filân desin...

Adamın uzağında bir koltuğa oturdum. Yanına otursam, konuşmamız gerekecek. Oysa ben tanımiyorum.

Akşam dönüşte vapurda yine o adamı gördüm. Yine gülümsüyor. Bu kez ben daha belli bir gülümsedim. Yine uzağına oturdum. Ertesi sabah,

91 —

o adam yine vapurda... Bu kez gülümsemekle yetinmedik, başlarımızla birbirimizi selâmladık.

Adamı hergün gidişte, dönüşte vapurda görüyordum. Gülümseyişler, baş selâmları derken, gidegide birbirimize,

Merhaba efendim...

Günaydın... Demeye başladık.

Ben hâlâ korkumdan adamın yanına oturmıyorum.

Allah Allah kim bu adam? Beni tanıdığı iyice belli... Ama nerden tanışıyoruz? Acaba liseden mi arkadaşım, yoksa Harp Okulu'ndan mı?

Ben böyle birini hatırlıyamazsam, eski günlerimi düşünür, hatırlamaya çalışırım.

Yoksa Fen Okulu'ndan mı tanışıyoruz? Belki Güzel Sanatlar Akademisi'nden?

Emniyet Müdürlüğü'nün Birinci Şubesinde de uzun zaman kaldığım için, orda gördüğüm sivil polisleri de, sonradan görünce arkadaşlarımla karıştırırım.

Yoksa bu adamı, Emniyet Müdürlüğünde mi görmüştüm? Cezaevinde tanıdıklarımla da böyle olur. Nerden, nerden? Günlerce düşündüm, adamla nerden tanıştığımızı bitürlü çıkaramadım.

Birgün yine vapura binmiştim. Salondaki koltuklar dolu. Bir ses duydum:

Burda boş koltuk var... Baktım o.

Buyrun...

Teşekkür ederim... Oturdum, yanındaki koltuğa... Nasılsınız?

Teşekkür ederim. Siz nasılsınız?

92 —

Mersi...

Lâfı uzatmıyalım da, adamı tanımadığım belli olmasın diye, hemen gazeteyi açıp okumaya başladım. Lâf!.. Gazete okuduğum yok, adamla nerden tanış olduğumu düşünüyorum.

Vapur iskeleye geldi.

Allasmarladık...

Güle güle...

Hergün vapurda yanyanayız. Artık konuşmaya başladık. Birbirimizin adlarını öğrendik. Daha doğrusu o benim adımlı biliyor da, ben onun-kini kendi sözlerinden öğrenmiş oldum. Adı Canip... Birgün de vapurdan çıkıp ayrılırken, — Hanımefendiye hürmetler ederim... dedi. 'Demek biz bunla ailece tanışıyoruz, arkada şız ki, karımı da biliyor.

Derken derken senli benli konuşmaya başladık. Evdekilere selâmlar gönderiyoruz. Birbirimizin çocuklarını gözlerinden öpüyoruz.

Hanımefendiye hürmetler, küçüklerin göz lerinden
öperim.
Herhalde askerlik arkadaşım olacak...
Birgün de bana, «Neye hiç bizim eve gelmi-
yorsunuz?» demez mi!
«Sizin ev nerde?» diye sorsam ayıp olacak; belki
de birkaç kere evlerine gitmişimdir.
Adamı anlatıp karıma soruyorum, Canip a-dında
bir tanışımızı o da hatırlıyamıyor.
Birgün de açıkça evine çağırdı, hem de yemeğe.
Bereket, adresini de verdi. Gittik evine, yemek
yedik. Biz de onları davet ettik. Eşlerimiz,
çocuklarımız, birbirleriyle arkadaş oldu.
Birbirimizin ev içi dertlerini öğrendik.

93 —

Deli olacağım; biz nerden tanışıyoruz?
Birgün benden borç istedi. Verilmez mi? Eski bir
arkadaş... Verdim. Ödedi borcunu. Acaba çocukluk
arkadaşı mıyız?
Karıma dedim ki:
Yahu, şu Canip'in karısına lâf arasında
çaktırmadan soruver bakalım, biz bu Canip'le ner-
den tanışıyor musuz?
Karım sormuş ama, üstü kapalı sorduğu için
kadının cevabından kesin bişey öğrenememiş.
Caniplerle çok sıkıfıkıyız. Biz eşimle Ankara'ya
gidecektik birkaç gün için. Çocuklarımızı Ca-
nip'lere bıraktık. Sonra karısının Canip'le arası
açıldı; biz barıştırdık.
Düşünüyorum, düşünüyorum, nerden tanış ol-
duğumuzu bitürlü çıkaramıyorum. Soramıyorum
da... Birbirimizle o kadar yakınız ki, «Sen beni
nerden tanıyorsun?» diye de sorulamıyor.
Bir pazar akşamıydı. Canip'le bizim evde rakı
içiyoruz.
Canip, neydi o seninle birlikte geçen ço cukluk
günlerimiz... dedim.
Hangi çocukluk günleri? dedi. Haaa, demek
çocukluk arkadaşı değiliz. —Okul sıralarındaki
hayatımız canım...
Ben Galatasaray'da okudum... Hımmm... Okuldan
da tanışmıyoruz demek..,
Askerlik diyecektim canım...
Ben askerlik yapmadım, sakata ayırdılar. ..
Ha askerlik, ha mapusluk... Cezaevinde geçen
günlerimizi demek istedim...
Ne cezaevi yahu? Sen sarhoş mu oldun?
Peki? Emniyet Müdürlüğünde?
94 —
Sen içme artık!... İyice sarhoş oldun, sağ
malıyorsun!
İki elimi dizime dayayıp, başımı uzattım, gözlerimi
üstüne dikip,
Ulan öyleyse, biz seninle nerden tanışıyo ruz?
dedim.
O çok soğukkanlı,

Nerden mi? Vapurdaaaaan!.. dedi.
Vapurdan mı?

Tabii... Sen birgün vapura girince bana
gülümsedin. Ertesi gün de selâm verdin. İşte
öylece tanıştık...
Demek biz şimdi seninle vapurdan tanışıyoruz. ...
Sen nerden tanıştığımızı sanıyordun? Karım
başladı gülmeye... Güler ha güler...
Canım, tabii vapurdan tanışıyoruz. Ama hangi
vapurdaydı ilk tanışmamız, onu hatırlıya-madım...
Canip,
Valla, bana ilk selâm verişin hangi vapur daydı,
onu ben de hatırlamıyorum... dedi.
Bu yazıyı şunun için yazıyorum: Sizinle çok eski
arkadaşsak, günün birinde sizi görüp de ta-
nıyamazsam, darılmayın bir; sizi hiç tanımadığım
halde günün birinde görünce boynunuza sarılıp
yanaklarınızdan şapur şapur öpersem hiç şaşmayın
iki...

95 —
SEN
NERENİN
PEHLİVANISIN
YİĞİT?

VEDİ başpehlivanın gücü Koç Bekir'in ufak-tefek
*■ bedenine sığışmış. Şöyle bir bakarsan, lodos
yeliyle savrulup uçacak dersin. Gelgelelim, bir
yapıştı mıydı, çivi olmuş parmaklarını hasmının
etine geçirir, mengene elleriyle karşısındakini
burar da burar...
Bu acı kuvvetinden başka herifte türlü pehlivan
oyunu var ki, karşısına Zaloğlu Rüstem pehlivan
çıkarsa dayanamaz.
Boyunun bodurluğu, okkasının azlığı da, ayrıca
işine yarıyor. Hangi pehlivan olsa gözüne kestirip,
nasıl olsa yenerim diye onunla güreş tutuyor.
Koç Bekir'in pehlivanlıktan başka işi yok, bileğinin
zoruna geçinir bir yiğit...
Köylerde, kasabalarda, dolaylarda bileğini tutar bir
yiğit bulunmaz olunca, bununla başeder diye,
uzaklardan bir pehlivan getirdiler ki, Allah
96 —
korusun, herif bir insan azmanı... İnsan değil, çam
yarması desen, o da böyle olmaz...
Koç Bekir, pehlivanlığı bir yana, keyifli adam,
muzibin biri... Olmadık zevzeklik, görülmedik,
duyulmadık şaka bunda...
Bir ay öncesinden güreş ilân edildiğinden ka-
sabanın Pazar günü yazlık sinemanın bahçesi insan

dolu. Zurnalar çalınmaya, davullar dövülmeye başlandı. İlk koca pehlivan çıktı ortaya, arkadan Koç Bekir... Koca pehlivanın bıyıklarına bu Koç Bekir gibi dördü asılsa, herifin bana mısın diyeceği yok...

Koç Bekir karşısında koca pehlivani görünce, Olmaz, korkarım... dedi, bu ne yahu?... Siz bana insan demediniz miydi, bunun neresi in san?.. Herkes bu sözleri şaka sanıp gülüşmeye başladı.

Koç Bekir, Töbe, ben bununla güreşmem!... diye ba-giriyordu.

Etme Koç Bekir oğlum, ayıp olur. Biz bu pehlivani uzaktan getirttik.

Yahu, bu insan değil...

İnsan olmaz mıymış... İnsanın ta kendisi işte! Koç Bekir, koca pehlivani gösterip, avazı çıktığı kadar seyircilere bağırdı:

Ey ahali!.. Buna insan diyorlar, bu insan mı yahu? Dinini seven söylesin, böyle bir insan gören var mı?

Seyirciler kahkahadan kırılıyorlardı... Koca pehlivan hırsından zangır zangır titremeğe başla-mıştı.

Ağa da kızmıştı, Koç Bekir'e çıkıştı:

97 —

P: 7

Sen artık uzattın Koç Bekir, zevzekliği bırak da güreş tut!..

Yahu, biz güreş tutmayız demedik. Velâ-kin insan insana güreşelim. Yabanın ayısıyla güreş tutulur mu ağa?

Sus rezil!...

Koca pehlivan ortada dişlerini sıkıp duruyordu, kıllar içindeki vücudundan terler boşandığı görölüyordu.

Şimdilik siz buna insan mı diyorsunuz?

Sus ulan, ayıptır... Tuh! Bir misafire karşı...

Demek şimdi bu insan öyle mi?

Ağa bir yandan, hakemler bir yandan Koç Bekir'i susturmağa çalışıyorlardı.

İnsan olmaz mı canım, senin benim gibi insan...

Yemin et!...

Vallaha da billâha da insan...

Dinine, imanına?..

Dinime, imanıma insan...

Koç Bekir sanki şaşmış gibi Koca pehlivana bakıp duruyordu.

Demek insan, öyle mi?... Allah Allah... Hiç böyle bir insan görmemiştim... İki şahitle in san asılır. Siz yemin ettiniz, öyleyse insandır. Hey büyük Allah'ım, sen nelere kaadir değilsin, demek bunu da insan diye yarattın, vah vah vah!...

Koca pehlivan hırsından dolanıp duruyordu. Koç Bekir,

Madem insan diyorsunuz, konuşsun bakalım, dedi, konuşsun da insan olduğunu anlıya-lim...

Etme Koç Bekir, ayıptır oğlum... Elverdi
98 senin zevzekliğinin... Ele güne rezil olduk...
Kötü bişey mi dedik ağa... Konuşsun da insan
olduğunu anlıyalım.
Bunları duyup çok canı sıkılan Koca pehlivan,
Pehlivan kısmı avrat gibi gevezelik etmez, güreş
tutunca konuşur... dedi.
Koç Bekir büsbütün şaşmış görünerek,
Allah Allaâaah!... İnsan gibi de konuşu yor yahu...
dedi, demek papağan gibi buna lâf ezberletilmiş...
içerleyen Ağa,
Uzattın, dedi, güreşeceksen güreş... Koç Bekir,
Bu pehlivan beni ezer, öldürür, dedi, bir buzağı
için ben canımı ortaya koyamam...
İş şimdi anlaşılmıştı. Yenen pehlivana ödül olarak
bir buzağı verilecekti. Koç Bekir buzağıyı az
buluyordu.
Koca pehlivanı getirenler,
Bir de koç koyduk ödüle... dediler. Koç Bekir,
Olmaz, dedi, bu pehlivan beni yer... Çolu-ğum
çocuğum ortada kalacak...
Ödüle bir de tay eklediler. Koç Bekir,
Bir buzağıya, bir koça, bir taya ölünmez, dedi, can
verdiğime değsin ağalar...
Uzun süren pazarlık sonunda, buzağıdan, koçtan,
taydan başka bir çift de öküz konmuştu ortaya;
yenen pehlivan bunları alıp gidecekti.
Güreş' başladı, Koca pehlivan sahiden Koç Bekir'i
yiyecekti yemesine ya, bir tutup eline ge-
çirebilse... Koç Bekir, koca pehlivanın kollarının,
bacaklarının arasından cıva gibi kayıyor, bir de
99
utanmadan keyifli keyifli gülerek nağralanıyordu.
Koca pehlivan iyice bozulmuştu. Tutamıyordu ki,
tutsa paralıyacak, parçalıyacak... Koç Bekir, alttan
dalıp üstten çıkıyor, bir de dişlerini göstererek
sırıttıyor, ellerini cırparak peşrev yapıyordu.
Koca pehlivan da dağları sarsan bir nağra vurup
elense çekmek için Koç Bekir'in üstüne atıldı,
Bekir'in yana kaymasıyla koca pehlivan kendini
tutamayıp burun üstü çayıra kapaklandı. Herif
gayet iri olduğundan toparlanıp yerden kalkması
da güç ve geç oluyordu... Kızgınlıktan ağzı burnu
Macar kadanalarının apış araları gibi köpüren koca
pehlivan, Koç Bekir'i tutmak için kendini yerden
yere çalıp duruyordu; kan, köpük içinde kalmış,
tere bulanmış, toza toprağa belen-mişti. Bir de
Koç Bekir, karşısında dişlerini gösterip keyifle
sırtarmıyor mu, koca pehlivan deli olacak... Koç
Bekir'i tutacağım diye kendini kaldırıp kaldırıp
fırlatıyor, alttan üste Koç Bekir do-lanıyor.
Artık seyirciler koca pehlivana acımağa başladılar.
Yahu, o da insan... Yazıktır! diye söyleniyorlardı.
Kırk beş dakika dolunca, iler tutar yeri, yanı
kalmayan koca pehlivanı Koç Bekir hamur gibi
yuğurmağa, keçe gibi çiğnemeğe başladı. Domuz-
luğundan da herifi yenmiyor, altında çarkifelek gibi

döndürüp atıyor öteye, sonra da sırtarak keyifle nağralanıyordu.

Arada bir koca pehlivan da, ondan aşağı kal-
mamak için, yattığı yerden nağra salmak istiyorsa
da soluğu yetmiyor, işte o zaman ona acıyan
seyirciler bile kahkahayı koyveriyorlardı.

_ 100 _

Dermansız düşen koca pehlivan artık kendini
yerden yere de atamaz olmuştu. Seyirciler Koç
Bekir'e,

Yen ulan artık, yen! Yen, dinsiz imansız, bre
insafsız yen gayri!... diye bağırınca, o da onlara,
Kıyılır da bu koca yiğit yenilir mi, hiç kı-yamam!...
diye seslendi.

Koca pehlivan hakemlere elini kaldırıp pes
diyecekken, Koç Bekir eliyle adamın ağzını kapadı;
nasıl ettiyse koca pehlivan sığır gibi bağırmağa
başladı. Koç Bekir, koca pehlivanı pervane gibi
çevirip yere yığdı. Koca pehlivan da yenildiğine
içinden Allah'a şükredip çayırdı yığılı kaldı.

Koç Bekir oğluna seslendi:

Ulan, koçu, tayı, buzağıyı, öküzleri ahıra çek
oğlum!..

İşte bu güreşten sonra hiç kimse Koç Bekir'le
güreşemez olmuştu. Koç Bekir'in başka da geçim
yolu yoktu. Öküzler de, tay da, hepsi çoktan
satılmış, parası yenmişti. Koç Bekir, bir kile
buğdaya bile güreşmeğe razı ama, nerde...
Koç Bekir, evinin geçimi derdiyle, olduğundan
daha da çelimsizleşmiş, yaşlanmıştı, ama yine o
keyifli adamdı.

El kapısında bir iş bulmağa karar verdi. Bir sabah
erkenden eşeğine binip yola düzüldü,
Öğle sıcağı bastırmıştı. Yol üstünde bir pı-
narbaşına gelince, eşeğini çayıra bağlayıp, kendisi
de ulu çınarın gölgesine uzandı. Uykuya dalacağı
sırada bir atlı göründü. Dağ gibi bir adamdı, Koç
Bekir'in yendiği koca pehlivandan bile iriydi.
iri yarı adam pınardan atını suluyordu. At da halis
Arap atı... Koç Bekir yattığı yerden uyuklar

101 _

gibi, bir atı, bir adamı süzdü, atı gözüne
kestirmişti, «Hey Allah, şu at bize kısmet olsa...»
diye geçirdi içinden...

Yerinden doğrulup, iri adama,
Selâmün aleyküm... dedi.

Ve aleykümselem...

Maşallah, atın güzel...

Güzeldir...

Cinsi ne bunun?

Arap'tır, Seklâvî...

Belli, cins at... Dört yüz kayme eder mi? İnsan
azmanı gibi olan adam güldü:

Dört bin de desen az, on bin de... Koç Bekir «Ya
kısmet» dedi içinden...

Sen nerenin pehlivanısın yiğit? diye sordu.

Pehlivan mehlivan değilim...

Olamaz, sen pehlivan olmaya pehlivansın ya,
nerenin başpehlivanı?
Değilim
Saklama bizden... Senin bir başpehlivan olduğun
belli işte... Alçak gönüllülük edip gizliyorsun
bizden... Maşallah, şu bilekler pehlivan bileği
işte...
Gerçekten adamın bir bileği, Koç Bekir'in üç bileği
kalınlığındaydı.
Ne kadar inkâr etsen belli işte, maşallah şu ense
pehlivan ensesi, hem de başpehlivan...
Bu sözler adamın hoşuna gitmişti,
Eh, dedi, biraz güreş tutmuşluğumuz var...
Yok yooook... Bu, birazlık iş değil yiğit, belli ki sen
güreş çayırında iyicene pişmişsin...
Eh, oldukça...
Ben demedim mi... Belli aslanım...

_ 102 _

O sırada yanlarına başka yolcular da gelmişti...
Koç Bekir,
Ben de gençliğimde biraz meraklıydım da güreşe...
dedi.
Sonra ekledi:
Surda bir güreş tutalım mı seninle yiğit?..
Ordakiler,
Hiç uygun düşmez, dediler, senin boyun bu yiğitin
göbeğine erişmiyor.
Canım biz de güreşelim dediysek kıyasıya mı
dedik. Ne dersin pehlivan...
İnsan azmanı delikanlı, Koç Bekir'i aşağıdan yukarı
süzüp bıyık altından gülünce, Koç Bekir,
Anladım, dedi, senin gibi namlı pehlivan lar boşuna
güreşmez. Sen beni yenersen, aha bu eşek
senin... İyi eşektir, cinstir, iki yüz elli pan-ganota
aidiydim... Benim seni yeneceğim yok ya, sözün
gelişi, sen de atı koy ortaya...
Ordakiler,
Yahu, bir yerini kırar, delirdin mi? dedi ler. Koç
Bekir,
Bizim eşek gider ama, dedi, sayende bir-iki
pehlivan oyunu öğreniriz... Merak işte...
insan azmanı delikanlı bir eşeğe, bir Koç Bekir'e
baktı. Eşeği atın ardına takar giderdi. Delikanlı,
Benim şakam yok... dedi
Ne şakası koçum, al, eşek helâl olsun... Yeter ki
sayende bir-iki oyun öğrenelim.
Soyundular, çıktılar çayıra... Birbirlerine daldılar.
Koç Bekir,
Aman yiğit, bir yerimi kırıp mırıp beni

103 _

sakat koyma da... dedi.
Delikanlının niyeti, işi çabuk bitirip eşeği atın
arkasına bağlayıp burdan savuşmaktı. Epiy dolandı
durdu, baktı ki boyu göbeğine gelen adam zorlu.
Çoktandır güreş tutmadım da hamlik var,

hamlamışım, dedi.
Koç Bekir,
Belli, dedi. hamlık olmasa beni ezerdin... İyice
kayıştılar, Koç Bekir tek bacak kapıp
dağdan inmenin sırtına bindi, burnunu yerde
sürtmeğe başladı. İşin şakaya gelir yanı olmadığını
anlayan delikanlı vargücüyle zorlandıysa da
kurtulamadı. Neden sonra Koç Bekir, dağdan in-
menin ayağını, koyverip çevresinde çalınmağa
başladı. İyice yorulan öbürü fosur fosur soluyor
göğsü körük gibi inip inip kalkıyordu. Koç Bekir
paça kasnak herifi yerde sürmeğe başladı. Hem
onu sürüyor, hem de,
Vay başıma, vay başıma... Gitti bizim eşek yahu...
Eşek değil küheylândı. Hiç böyle bir baş pehlivanla
güreş tutulur mu... Bende akıl mı var?, diye
söyleniyordu.
Bu sözleri duydukça eşeği almak için büsbütün
umutlanan adam zorlandıkça zorlanıyor, ama
alttan kalkamıyordu. Koç Bekir bıraktı ayağını...
Yerde sürtünmekten alınının derisi kalkmış adam,
solumaya burnu yetmediğinden yaz sıcağının gulk
tavuğu gibi ağzını açmış, dili dışarıya sarkmıştı.
Koç Bekir dolana dolana söyleniyordu:
Vay başımaaa... ben ne bok yedim yahu?.. Hiç
böyle bir başpehlivanla güreş mi tutulur hey
avanak... Gitti bizim küheylân eşek göz göre gö
re... Eyvaaah!...

_ 104 _

Böyle diyerek, umutlanan adama çift dalıp attı
yere, yeniden sürümeğe başladı. Kara sabanla
ham tarlayı sürer gibi, adamın burnu yere sürt-
tükçe, papuç kadar kesekler fırlıyordu. Herif
bitmişti, şırl şırl ter akıyordu her yanından. Nasıl
ağzını topraktan kurtardıysa, can havliyle,
Bırak artık yahu!., diye bağırdı. Koç Bekir,
Aman yiğit kızma, bıraktım işte..., diye adamı
boşladı. Sonra da peşreve girip onun etrafında
dolanarak söylenmeğe başladı:
Vay ben ne bok yedim!... Gitti benim sürmeli gözlü
kancık eşeğim... Kahbe anam beni do-ğurmasaydı
da bugünü görmeseydim... Vay başıma!..
Ayakta duracak dermanı kalmayan adam durduğu
yerde sallanıyor, her adım attıkça sendeliyordu.
Koç Bekir bir elenseyle yıktı onu, kündeğe alıp
sürümeğe başladı. Koca çayırın etrafını fır-
dönüyorlardı. Koç Bekir durmadan söyleniyordu:
Gitti benim sürmeli gözlü kancık eşeğim, gitti
vay...
Burnuyla çayırı süren adam, fırsat buldukça alttan
cevap veriyordu:
Senin kancık eşeğin gitmedi, benim Seklâ-vî
kırsağım gitti...
, — Vay başıma, analar ne yiğit doğuruyor, vay
ben ne bok yedim...
Sen yemedin, ben yedim onu, ben...

Vay kahbe anam doğurmaz olaydın...
Senin anan gibi karının yiğiti mi olur...
Vay kahbe anam...

105 —

Seninki değil, benimki... Senin anan ne den kahpe olsun...
Fırsat bulsa sırtüstü yatıp uzanacak kurtulacaktı, ama, Koç Bekir bırakmıyordu ki...
Koca çayır hallaç pamuğu gibi atılmıştı. A-dam alttan,
Bırak, yenik düştüm... diye inledi. Koç Bekir, Olamaz, senin gibi bir başpehlivan hiçbir vakit yenik düşemez! dedi.
Pes dedik ulan alçak!...
Şakadır, inanmam... Senin gibi yiğit pes mi dermiş, yalan vallaha...
Bittim namussuz, bırak... Bırak ki sırtım yere gelsin!...
Öyle sırt yere gelmez... Vay benim ceylân bakışlı kancık eşeğim, gitti Vay...
iri yarı adam sırtı yere gelsin diye çırpınıp duruyor, tam fırsattır diye kendini yere atacakken, Koç Bekir zorla çevirip hop diye ayağa dikiyordu herifi, sonra yeniden bastırıp sürüyordu.
Adam,
Al git kısırağı, al, vazgeçtim... deyince Koç Bekir, Anladım, dedi, sen bize acıdığından kısırağı bağışlıyacaksın da ondan yenik düşersin. Kabul etmem... Bu danışıklı güreştir, olmaz!..
Koca adamı hamur gibi yağurdu yaydı, bıraktı. Taze manda tersi gibi çayıra yayılan adamın şiş göbeği inip kalkıyordu. Dermansız düşmüş, kımıldayamıyordu.
Koç Bekir, Arap atma atladı, eşeği de eğere bağladı, yere yayılmış adama,

106 —

Sen bize bu kısırağı bağışlamak için düzen kurdun ya, anlamadık belleme, dedi, vay başı ma!... Az daha sürmeli gözlü kancık eşek gide cekte elden...
Bir bok yedik ki...
Adam,
Ben, ben... ben yedim., diye inledi. Koç Bekir kısırakla girdi kasabaya...
O günden sonra başı darda kaldıkça eşeğine atlar, yola çıkar... Kimi zaman bir öküzle, inekle, mandayla döner; bir seferinde elli koyunluk bir sürüyle gelmişti...

107 —

SİZİN

MEMLEKETTE EŞŞEK YOK MU ?

T^İŞiağrıyor gibi, bir eli yüzünde, başını sağa sola

-\'-\'sallıya sallıya içeri girdi. Biyandan elini

yanağına vuruyor, biyandan da,

Tuh rezil olduk, tuh rezil olduk... deyip duruyordu.

Oysa çok kibar bir adamdır. Kapıdan girer girmez,

daha selâm bile vermeden «Tuh, rezil olduk...»

diye dövünmesine pek şaştım.

Hoş geldiniz, dedim, buyrun... Oturun rica ederim...

Rezil olduk, rezil...

Nasılsınız?

Daha nasıl olalım; nasıl olacağımız kaldı mı, rezil

olduk işte... Tuu!..

Başına bir felâket geldi sandım, belki de ailesinden yana bir felâket.

Yerin dibine geçtik, iki paralık, iki paralık olduk.

Neden, ne oldu da?...

108 —

Daha ne olsun, bir kart uyuz eşeği adama iki bin beş yüz liraya sattılar...

Biraz geri çekilip, dikkatle yüzüne baktım: Yoksa çıldırmış mıydı? Korktuğumu saklıyacak değilim.

Karımı çağırmaya bahane olsun diye,

Bir kahve içer misiniz? dedim.

Bırak şimdi kahveyi, dedi, rezil olduk... Bir nalsız kart eşek iki bin beş yüz lira eder mi?

Hiç eşek alıp satmadığımdan bilemiyece-ğim...

Canım, ben de eşek canbazı değilim ama, bir eşeğin iki bin beş yüz lira etmiyeceğini bilirim...

Sinirleriniz mi bozuk sizin?

Bozuk ya... Benim sinirim bozulmasın da kimin bozulsun? Siz hiç iki bin beş yüz lira eden eşek gördünüz mü?

Aşağı yukarı yirmi yıldan çok oldu, hiç eşek görmedim...

Ben size bir eşeğin iki bin beş yüz lira edip etmiyeceğini soruyorum.

Ne diyeyim bilmem ki... Marifetli bir eşek-se, belki o kadar eder...

Ne marifeti canım efendim, eşek bu... Nutuk atacak değil ya... Basbayağı eşek işte... Üstelik, hem uyuz, hem de kart... Adama iki bin beş yüz liraya sattılar. En kötüsü de ne biliyor musunuz, bu satışa ben âlet oldum.

Yaaa... Nasıl oldu bu iş?

Ben de onu anlatmaya geldim... İstanbul Üniversitesinden, Amerika'nın davetlisi olarak karımla gitmiştik ya... Biliyorsunuz, Amerika'da bir yıl kalmıştık. Biliyorum.

109 —

Amerika'da bir profesörle tanıştım, dost olduk... Bana çok yardım etti. Çok iyiliği oldu, Türkiye'ye dönünce de mektuplaşmaya devam ettik... Türk dostu, Türk'leri çok seven bir adam... Bir mektubunda, bir arkadaşının Türkiye'ye geleceğini, bu arkadaşının antika halı uzmanı olduğunu, halı üzerine hazırlıyacağı bir kitap için Türkiye'de inceleme ve araştırmalarda bulunacağını yazdı ve bu mektubunda bu arkadaşına yardım edip edemeyeceğimi soruyordu.

Ben de, halı uzmanı olan arkadaşı, üniversitenin tatil olduğu aylarda Türkiye'ye gelirse, kendisine memnurlukla elimden gelen yardımı yapacağımı cevabımda bildirdim. Halı uzmanı da önce Hindistan'a, İran'a gidip oralarda inceleme ve araştırmalar yaptıktan sonra Türkiye'ye geleceği için, zaman bana da uygun düşünüyordu. Halı uzmanı temmuz ayında geldi. Amerika'-lı Profesör arkadaşımın, benim adresimi, telefon numaramı almış gelirken. Kaldığı otelden bir gün bana telefon etti. Ben de kalkıp otele gittim. Cin gibi bir adam. Alman asıllı bir Amerika'lı. Galiba yahudilik de var, belki Alman Yahudisi de sonradan Amerika'lı olmuş.

Daha önce dolaştığı yerlerden dört büyük bavul dolusu halı, kilim, heğbe getirmiş. Bavullarını açıp antikalarını gösterdi. Bunlar, çok eski halı, kilim, heğbe parçalarıydı. Topladığı parçalardan çok memnun görünüyordu. Bunların, değeri ölçülemez bir hazine olduğunu söylüyordu. Hele, ancak üç karış eninde beş on karış boyunda bir eski halı parçası vardı, bunun en azından otuz bin dolar değeri olduğunu söylüyordu. Ama o bunu, bir İran'lı köylüden bir dolara satın aldığını övü-

110 —

nerek anlatıyordu. Üstelik İran'lı yoksul köylü, bir dolar karşılığı olan dinarları eline alınca şaşırmış da, sevincinden dualar etmiş.

O eski halı parçasının neden bu kadar çok para ettiğini sordum. «Çünkü» dedi, «bu halının her santimetrekaresinde seksen ilmik var. Bu bir şaheserdir.» Âdeta şehvetli bir istekle durmadan

halı üstüne bilgi veriyordu. Şimdiye kadar en çok, santimetrekaresinde yüz ilmik olan bitek halı varmış yeryüzünde, o da bilmem hangi müzedeymiş, bir duvar halısıymış.

Bir keçe gösterdi, «Bunu elli sente aldım» dedi, keyfinden kurnaz kurnaz gülüyordu. ((Bu keçe de en az beş bin dolar eder» dedi.

«Nasıl bu kadar ucuza alabiliyorsunuz bu kıymetli eşyaları?» dedim.

«Kırk yıldır bu işle uğraşıyorum» dedi, «bizim de kendimize göre usullerimiz vardır.»

Sonra öyle usuller anlattı ki, şaşkınlıktan ağzım açık kaldı. Halı sanatı üstüne, dünyada en üstün otoriteymiş. İki halı albumuyla, halı üstüne üç kitap yayınlamış. Dünyadaki en zengin birkaç halı koleksiyonundan birine de o sahipmiş.

Anadolu gezisine çıktık. İl il, ilçe ilçe dolaşıyorduk. Camilerdeki, kendince değerli bulduğu halıların renkli fotoğraflarını çekiyor, durmadan notlar alıyordu. Birkaç kişiden eski heğbeler, halılar, keçeler, kilimler de satın aldı. Söylediğine göre burda aldıkları, Hindistan'da, Afganistan'da, Çin Türkmenistan'ında, İran'da aldıklarının yanında hiç kalırmış. «Çok değerli Türk halıları da vardır ama, hiç rastlamıyoruz» dedi.

Arkeolojik kazılar yapılan bir bölgeye geldik. Bir Amerikan, bir de Alman arkeoloji heyeti, beş

111 —

on kilometre arayla kamp kurmuşlar, kazı yapıyorlar. Yerin altını üstüne getirmişler, dağlan tepeleri hallaç pamuğu gibi atmışlar. Tepeler unufak olmuş, toprağın tiftiği atılmış.

Kazı yapılan yer, aşağı yukarı bir kasaba genişliğinde. Birçok çadırlar kurulmuş. Buralarda, İsa'dan önce onuncu yüzyıldan günümüze kadar birkaç uygarlık, toprağın altında üstüsteymiş. Yerin altından bir değil, birkaç şehir çıkarmışlar, saraylar, mezarlar filân...

Çok ilginç bir yer olduğu için, tarihe ve arkeolojiye meraklı turist arabaları buralarda cirit atıyor. Her iki üç kilometrede bir, beş on turiste rastlanıyor. Kazı yapılan yerlerin dolaylarındaki köylüler de buraya dolmuşlar, yeraltından bulup çıkardıkları tarihî, arkeolojik çanak çömlek parçalarını turistlere satıyorlar. Turistler bunları kapışıyor. Köylü çocuklar bile yol boylarına dizilmişler, turistlere, yeraltından çıkardıkları halkaları, yazılı taşları, kırık vazo parçalarını satıyorlar. Küçük küçük yalınayak kızlar oğlanlar «Van dâlır», «Tuu dâlır...» diye gırtlara turistlerin üstlerine koşuyorlar.

Nasıl olsa buralara kadar gelmişken, ben de hâtıra olsun diye bişey alayım dedim. Ancak on yaşında görünen sarı saçlı bir kızın elinde bir vazo kulpu, yanındaki oğlanın elinde de adam kafası biçiminde küçük bir mavi taş vardı. Bu mavi taşın bir yüzük taşı olabileceğini düşündüm.

Kaç a yavrum onlar?., dedim.

Kız vazo kulpuna kırk lira, oğlan da insan kafası
biçimindeki mavi taşa on beş lira istedi.

Bildiğimden değil ya, ucuz alayım diye,

112 —

Pahalı... dedim.

Kızla oğlan, büyük bir adam gibi anlatmaya
başladılar. Hiç pahalı olur muymuş!

Babası günlerce toprağı kazmış da, yerin beş
metre altında bulmuşlar onları.

Alacaktım. Ama halı uzmanı Amerikalı arkadaşım,
bunların ne tarihî ne arkeolojik değerleri
olmadığını anlattıktan sonra Doğu'da gezip
dolaştığı her yerde durumun aynı olduğunu
söyledi: «Oralarda da tıpkı böyle işte. Turistlerin
uğrağı olan kazı yerlerinde köylüler, kadını erkeğı,
çoluk çocuk turistlerin önlerini keserler. Elleri ne
geçmişse, antika diye yuttururlar.»

Bu kurnaz köylüler, eski eserleri öylesine ustalıkla
taklit ederlermiş ki, ünlü arkeologlar bile aldanır,
ora köylülerinden yüksek fiyatla bunları satın alıp
kazıklanmışlar. Hattâ bir Amerika'lı turiste,
tüylerini tıraş ettikleri bir çoban köpeğı leşini, kral
mumyası diye yutturmuşlar. Bu dalavereleri
anlatırken kıkıkkı diye esesler çıkararak kurnaz
kurnaz gülüyordu. Ama sahteci köylülerin
yaptıkları bu taklit eşya da yabana atılır şeyler
değilmiş yani, büyük hüner, ustalık işiymiş. Meselâ
demin çocuğun elinde gördüğümüz, insan kafası
biçimindeki küçücük mavi taş... Kolay mı, böyle bir
iş yapmak...

Kiraladığımız cipte gidiyorduk. Hava da çok sıcak...

Yol üstünde iki üç kavak ağacı bir de kuyu gördük.

Gölgede yemeklerimizi yiyecektik. Kavağın
gölgesine uzanmış yaşlı bir köylü uyukluyordu.
Köylünün az ötesinde de bir eşek otlu-yordu.

113 —

F: 8

Yaşlı köylüyle selâmlaştık, konuşmağa başladık.

Köylünün sözlerini İngilizceye çevirip Amerikalıya
aktarıyordum.

Burdaki köylerde ne yetişir daha çok? Yaşlı köylü,
Hiç de bişey yetişmez... dedi. Eskiden ekim biçim
vardı, tahıl yetiştirdi. Ama bu kazılar baş-lıyalı beri,
var bir yirmi senedir, köylü iyice ten-belleşti,
hiçbişey ekmez oldu gayri...

Amerika'lı,

Aynen başka yerlerde de böyle, dedi. Yaşlı adama,
Peki neyle geçinir köylü? diye sordum.

Yerin altından çanak çömlek kırığı, taş maş
parçaları çıkarmak moda olduğundan beri, köylüler
iş boşladılar, kazmayı kapan kazdı top rağı, ne
bulduysa, ne çıkardıysa, buralara dolu şan
ecnebilere sattı boyuna...

Amerika'lı,

Aynen, başka yerlerde olduğu gibi... dedi. Köylü,

Bizim bura inanları çok bir alçaktırlar, de di,

memleketin bütün hazinelerini yok fiyatına sattılar ecnebiyeye... Toprakların altından öyle taş direkler, mezarlar çıktı ki, bunları değerini bulup sataymışız, daha böyle on Türkiye yeniden kurulurmuş. Bu senin ecnebiye dediğin de kimler? Hepsi hırsız... Toprağın altından çıkan antikalar rı çalıp çalıp kaçırdılar... Burdan kaçırdıklarını götürüp kendi memleketlerine koca koca şehirler kurmuşlar yeniden onlarla... Kimisi kendi kazıp çıkardı, kimisi köylünün çıkardığını, kandırıp elinden bedavaya aldı...

114 —

Amerika'lı,
Aynen, başka yerlerde de böyle olmuştur... dedi.
Köylü,
Artık, dedi, toprağın altında da çıkaracak bir bok kalmadı... Varsa da kulakasma, hükümet gözünü açtı gayri, kimseye bişey kaptırmıyor. Bu ecnebiye eğer gene çalışıyorsa, hükümetten çalışıyordun Ola ki, hükümet kendisi satıyordur değer fiyatına. ..
Amerika'lı,
Evet, dedi, aynen başka yerlerde de böyle olmuştur.
öyleyse köylüler şimdi nasıl geçiniyor?
Sorma... Buralarda altı köy vardır. Evlerine git, bir çul çaput parçası bile bulamazsın, ne bardak, ne desti, ne çanak... Hepsinin evi tamtakır.
Neden?
Neden olacak, bu turistlere satıyorlar. Evlerde bir kıymık kalmadı. Her neleri varsa hepsini antikaya çevirip satıyorlar. Toprağın altında çürütüp, paslandırıp, bozuk antikaya çeviriyorlar. Bizim bura insanının ahlâkı iyice bozuldu bey. Geçen gün, bacak kadar bir oğlan, bir de baktım, benim eşeğin boynundan boncukları alıyor. -Boncukları çalıp da toprağa gömecek, anladın mı, sonra topraktan çıkarıp antika diye yutturacak... Evlerde gelinlik kızlar hep antikacı kesildi, parmak kadar bir taş eline geçiren, kesip oyup, olmadık hüner çıkarıyor ortaya... Eşek nalından madalya, eski para yapıyorlar.
Amerika'lı,

_ 115 —

Ben size söylemiştim ya, dedi, başka yerlerde de aynen böyledir.
Yaşlı köylüye,
Sen nasıl geçiniyorsun, ne iş yapıyorsun? dedim.
Ben eşek alıp satarım... dedi.
Bunu söylerken de, kuyudan su çekip, kuyu yalağında eşeğine su verdi. Eşek su içerken Amerikalı oirden fırlayıp eşeğin yanına gitti. Biz köylüyle konuşuyorduk.
Eşek ticaretiyle geçinebiliyor musun?
Hamdolsun... Beş senedir bu işle geçinirim, şükürler olsun...
Ne kazanırsın meselâ?

Hiç belli olmaz... Eşëğine göre...
Bir eşëği ne kadar zamanda satabilirsin?..
Hiç belli olmaz... Bazı bakarsın, üç ay, beş ay eşek
satılmaz, elinde kalır; bazı da bakarsın bir günde
beş eşek birden satılmış...
Amerika'lı yanıma geldi. Pek heyecanlıydı. —
Aman, dedi, aman... Eşëğin üstünde bir halı
parçası var, gördün mü?
İngilizce konuştuğu için köylü anlamıyordu.
Eşëğin sırtında eski püskü, çamurlu bir çul vardı...
Şu pis bez mi? dedim.
Aman, dedi, bu bir harika, bir şaheser...
Demindenberi siz burda konuşurken, ben o halıyı
inceliyordum. Renkler de, desen de harika, işçilik
fevkalâde... Santimetrekaresinde tam yüz yirmi
ilmik var. Dünyada böyle bişey görülmemiş,
emsalsiz bişey...
Satın alacak mısınız? dedim.
Evet, ama... dedi, köylü halıyı alacağımı

_ 116 —

anlamasın... Ben bunları çok iyi bilirim. Atacakları
eski, yırtık çarığı satın almaya kalksan, demek
bunun kıymeti varmış, demek antikaymış diye
dünyanın parasını isterler. İstedikleri bişey değil,
ne kadar para versen gözleri doymaz, fiyatı
yükseltirler boyuna... Onun için köylüye
çaktırmayalım...
O sırada yaşlı köylü,
Ne dangırdıyor gâvur, fankfing ediyorsunuz...
dedi.
Hiç, dedim, buralarını çok sevmiş de...
Sevilecek nesi var buralarının, kel kıraç tepeler
işte...
Amerika'lı,
Ben size ucuza satın alma metodlarım var
demıştim; ya, bakın şimdi bir metod
kullanacağım... dedi.
Nasıl?
Halıya istekli olmıyacağız, eşëği satın alacağız.
Tabî bu köylü halının kıymetini bilemediğinden,
biz eşëği alınca eski çulu da eşëğin sırtında
bırakacak... Biz sonra halıyı alır, az ilerde eşëği
salıveririz. Siz şimdi benim eşëği satın almak
istediğimi söyleyin köylüye...
Köylüye,
Sen eşek satıyordun değil mi? dedim.
Hee, essek satıyorum... dedi.
Meselâ bu eşëği kaç satarsın?
Alicısına göre...
Biz alacak olsak... Güldü.
Benimle dalga mı geçiyorsunuz? Sizin gibi bey
takımı eşşëği n'idecek?
117 —
Ne yapacaksın sen canım... Alalım biz bu eşëği.
Kaça vereceksin?
Alicısına göre, dedik ya... Sen mi alacaksın, yoksa

bu gâvur mu?
O alacak...
Ne milletten o herif?
Amerika'n...
Hımmm... Yabancı değelmış, bizden sayılır... Yahu,
bu gayetle kart bir eşektir, söyle ona, bu eşek
işine yaramaz.
Amerika'lıya söyledim.
Aman çok iyi, demek ucuza verecek... dedi.
Kart olsun, razı o...
Amerika'lıya ayıp olur canım, sonra herif
memleketine gider de Türkler beni kazıkladı, der.
Amerika'lıya söyledim.
Türk köylüsü çok saf, çok doğru insan... dedi,
başka yerlerde olsa hemen satarlardı. Madem ki o
bu kadar iyi kalpli bir adam, ben de ona çok para
vereceğim.
Köylüye,
Amerika'n razı... dedim.
İyi ama Bey, bu eşek Amerika'ya varmadan yolda
ölür. Hemi de bu eşek uyuzdur gayetle, her bir
yanı vıcık uyuz...
Sana ne canım, istiyor adam...
Allah Allah... Yahu, bu kancık eşek de-ğel ki bir
işine yarasın... Ne yapacak bu uyuz kart eşeği?..
Nene gerek senin?.. Sen alacağın paraya bak...
Kaça veriyorsun şimdi bu eşeği?
Köylü,

_ 118 _

Çok merak ettim, dedi, hele bir sor o Amerika'lı
efendiye, onun memleketinde hiç eşek yok
muymuş...
Sizin memlekette eşek yok mu, diye soruyor.
Amerika'lı biraz düşündükten sonra,
Var ama, dedi, böylesi yokmuş, deyiniz... Köylüye
söyledim.
Hımmm... Demek Amerikan eşeğini beğenmiyor
da Türk eşeğine meraklı. Eh ne yapalım, benden
günah gitti... Ben eşeğin her bir kusurunu
saydım. Şimdi ecnebiyeden bir herifin hatırını
kıracak değiliz ya, bir uyuz eşek için... Satalım
öyleyse...
Kaça?
Sizin için on bine olur...
Nee? Deli misin sen yahu, çıldırdın mı? En halis
Arap cinsi koşu atı iki üç bin lira-..
Öyleyse eşeği nidecek, koşu atı alsın en
halisinden...
Amerika'lıya, adamın on bin lira istediğini
söyleyince, ,
Ben demedim mi, dedi, alıcı oldun mu, bunlar
böyledir işte... Demek kıymeti yüksekmiş diye çok
para isterler. Ya halıyı almaya kalksay-dık, yüz bin
lira isterdi. Şimdi ben bu eşeğe on bin lira veririm
ama, vereceğimi anlarsa, yirmi bin ister. Yirmi bin
vermeye kalksam, elli bin ister... Onun için sıkı

pazarlık etmeli...
Köylüye,
Doğru söyle dedim, sen bu eşeği kaçta aldın?
Bende yalan yok, dedi, bak şimdi abdestli-yim,
yalan söyleyecek değilim ya... Ben bu eşeği,

119 —

derisinden çarıklık çıkarmak için beş liraya aldım.
Nasıl olsa bugün yarın geberir, ben de derisini yü-
zerim... Başka da bir işe yaramaz...

İnsaf yahu... Beş liraya aldığın eşeği, nasıl on bin
liraya satmaya kalkıyorsun?

Canım biz satıcı olmadık, siz; alıcı oldunuz... Kart
dedim, olsun diyor adam. Uyuz dedim, razı...

Kancık değil dedim, gene istiyor. Yarına çıkmaz
ölür dedim, iyi diyor gene... Haa az daha
unutacaktım, topal da bu eşek, ard ayağı aksar
bunun...

Olsun.,.

Gördün mü? Demek bir kıymeti, bir kerameti var
bu eşeğin benim anlayamadığım. Yoksa bu
Amerika'lı gâvuru, ne diye uyuz ve de kart ve de
erkek ve de topal bir eşeği almaya kalksın... Değil
mi? On bin... Aşağı kurtarmaz... Veremem. ..

Amerikalıya,"

Aşağı inmiyor, verelim mi on bini?., dedim.

On bini verecek olduk mu, yirmi bin diyecek. ..

Aman pazarlık...

İki saat pazarlık ettik. Arada bir vazgeçmiş gibi
görünüp yürüdük. O hiç aldırmadı. Dönüp geldik
yanına...

Döneceğinizi biliyordum ben sizin... dedi.

Nerden biliyorsun? dedim.

Bilinmez mi canım? Böyle bir kelepir eşek
düşürmüşsünüz, kaçırarak değilsiniz ya...

Cipin şoförüne, cipi götürüp, ilerde yol üstünde bizi
beklemesini söyledim. Eşeği orda başıboş bırakıp
cipe binecektik.

Neyse efendim, çekişe çekişe pazarlıktan son—

120

ra iki bin beş yüz liraya uyuştuk. Paraları saydık
eline. Köylü de, sırtındaki çulu alıp eşeğin yularını
elimize verdi.

Haydi hayrını görün!., dedi. Sonra da ekledi:

Herhal ucuz gitti bizim kart uyuz eşek ya, neyse...

Malın hayrını görün.

Amerika'lının gözleri açılmış, köylünün elindeki halı
parçasına bakıyordu. Şimdi ne olacak? Amerika'lı
bana,

Aman belli etmiyelim, dedi, eşeği alıp biraz
gidelim, sonra hiç umursamazdan gelip, dönelim,
«Aman eşeğin beli üşür, şu çulu ver de üstüne ör
telim» diyelim... Adam, asıl halı parçasını istedi
ğimizi sakın anlamasın...

Eşeği ininden utup yürüdük. Yürüdük dedim se
lâfın gelişi, biraz zor yürüdük... Amerika'lı arkadan
iter, ben önden çekerim, eşek yine de yürümez

bitürlü... Kart eşekte yürüyecek derman
kalmamış... Haliyi köylünün elinden kurtarsak bir,
eşeği bırakıp savuşacağız...
Eşeği ite kaka, yirmi-otuz adım açıldık, .köylü
arkamızdan seslenerek seğırtti: — Durun,
durun, eşeğin şeyi kalmış... Aman! Adam çulu
kendilisinden getiriyor di ye bir sevindik ki... Adam
koşup geldi, tepeyi aştı:
Yahu, dedi, eşeğin kazık demirini unuttu nuz.
Amerika'ya götürünce bu eşeğin bağıni nere ye
çakacaksınız?. Düşünmezsiniz: Hiç kazıksız eşek
alınır mı? Acemi olduğunuz nasıl da belli...
Ucu halkalı demir kazığı da aldık elinden...
Amerika'lı bana:
Hadi sırası, şimdi de haliyi iste... Aman belli
etme... «Şu pis çulu da veriver» de...

i
121 —
Köylüye,
Bu eşek çok zayıf, hastalıklı da... Üşüyecek yazık,
dedim. Sen hayvanın üstüne eski bir çul
örtmüştün, o pis çulu ver de üstüne atalım...
Yooo, dedi, çulu veremem... Siz benden eşşeği
aldınız, çulu değil...
Evet, eşeği aldık... Çulu da üstüne örtelim. Zaten
eski, pis... Para da etmez.
Evet, eski ve de pis... Ve de para etmez... Ama
veremem.
Neye?
Veremem beyim... Baba yadigârı bir çuldur,
verilmez... Atadan dededen kalma bir hâtıra...
Veremem...
Amerika'lıya «Vermiyor, babadan kalma yadi-
gârım» dedim. «Ne işine yararmış sanki, sor ba-
kalım» dedi.
Bu pis çul parçası ne işe yarar sanki... de dim....
Köylü birden ciddileşti:
Ne demek ne işime yarar, şimdi bir başka uyuz
eşek alıp sırtına koyacağım. Kısmetim varsa, sizin
gibi bir meraklısını bulur, Allanın izniyle onu da
satarım. Bu çul bana uğur getirir, u-ğur... Ben size
kazığı da üste bedavadan verdim. Ona bişey
dedim mi?
Canım çula da birkaç kuruş verip alalım, örtelim
hayvana...
Amma yaptın. Sonra ben eşsekleri nasıl
satacağım?... Beş yıldır kart uyuz eşsekleri hep bu
çul sayesinde satıyorum... Hadi güle güle... Varın
malın hayrını görün...
Amerika'lının yüreğine inecek diye korktum.
Koluna girdim.

122 —
Köylü birkaç adım açıldıktan sonra uzaktan
seslendi:
Eşşeği bırakacaksanız, zahmet edip uzağa götürüp
bırakmayın da hiç mi değil, yorulmıya-yım...
Eşşeği orda bırakıp, cipin olduğu yere kadar

yürüdük.
Amerikalı halı uzmanı,
Başka yerlerde işte bu yoktu, hiç başıma
gelmemişti, dedi, hepsi aynen, ama bu başka nu
mara...
Cipe bindik. Kazık hâlâ elindeydi. Onu elinden
atmıyordu.
Ne yapacaksınız bu demir kazığı? dedim.
Hâtıra olarak bu kazığı, halı kolleksiyonu-ma
koyacağım, dedi, kıymetli bir kazık, iki bin beş
yüze çok ucuz aldık...
Yaaa, rezil olduk âleme, rezil... Tuuuuh... «Rezil
olduk» diye diye elini başına vurup duruyordu.

123 —

AYTEN'İN KOCASI

DİRİCİK anneciğim, sevgili babacığim, ölümümün
-'-'sizleri nasıl perişan edeceğini biliyorum, ama
benim için intihardan başka hiçbir kurtuluş yoktu.
Çünkü hayat, taşıyamıyacağım ve altında ezildiğim
ağır bir yük gibi hergün biraz daha üstüme
abanıyordu.

Anneciğim, babacığim, sizlere verdiğim azaptan
dolayı bedbaht oğlunuzu affediniz. Şu anda biricik
oğluma da gözyaşları içinde elveda diyorum.

Büyüyüp liseyi bitirdiği zaman oğluma bu
mektubumu verirsiniz.

İntiharımdan sonra tahkikata girişecek olan
savcıya, polislere ve ilgili makamlara, elyazımla
yazdığım ve altında imzam bulunan bu mektupla,
ölümümden hiç kimsenin sorumlu olmadığını bil-
diririm.

Anî bir cinnet sonucu yada uzun süren sinir krizleri
sonunda intihara karar vermiş değilim. Hayatımda,
ancak intiharla temizlenecek bir leke, herhangi bir
şerefsizlik de yoktur.

Bu mektubumdan da kolaylıkla anlıyacağınız gibi,
intiharımdan yarım saat önce bile normal
düşünmekteyim.

124 —

Uzun uzun mektup yazmaktansa, arkamda iki
satırlık bir pusula bırakarak, hattâ hiçbirşey

yazmadan intihar etmeyi düşündüm; ama o zaman herkes kendisine göre intiharımı yorunüya-
cak ve intiharıma bir gerekçe uyduracaktı.
Dedikoduları önlemek, hayatıma son vermekte ne kadar haklı olduğumu anlatabilmek ve aileme karşı kendimi savunmak için bu uzun mektubu yazmak gereğini duydum. Benim yerimde olan her şerefli insanın benim gibi yapacağına inanıyorum.
Hayatıma son vermeden önce, beni bu feci sonuca sürükliyen olayı tâ başından anlatırsam, beni haklı bulacağınızı biliyorum.
Tıp Fakültesini bitirdikten birkaç hafta sonraydı, ihtisas yapmak için hazırlanmaktaydım. Bir arkadaşımın evindeki toplantıda Ayten'le tanıştım. Ona birden içim kaynaklı. İlk konuşmamızda o da benim duygularıma yabancı kalmadı. Böylece başlayan arkadaşlığımız devam etti. Bu arkadaşlığa flört, aşk denilemezdi. İkimiz de birbirimizi sevdiğimizi belli etmeye, açığa vurmaya nedense cesaret edemiyorduk.
Arkadaşlığımız ilerlemişti. Bir yaz akşamı Büyükdere'de rıhtım boyunda gezinirken Ayten'e bir erkeğe ilgi duyup duymadığını, nişanlı olup olmadığını sordum. Alaylı bir gülümseyişle, Çoktan beri bu soruyu sormanı bekliyordum... dedi.
Neden? dedim.
Hangi erkekle arkadaşlık etsem bana bunu sorar da... dedi.
Bu da çok normal Ayten... dedim. Uzun süre konuşmadan gezindikten sonra,
125 —
Hayır, ne nişanlıyım, ne de bir erkeğe ya kınlık duyuyorum... dedi.
O gece neden Ayten'in soruma alındığını düşündüm. Bana öyle geldi ki, Ayten daha önce birkaç kere nişanlanıp ayrılmış olduğu için böyle alıngandı. Eski gönül maceralarını bildiğimi sandığı için sorum ona ağır gelmiş olacaktı. Değil nişanlanıp ayrılması, birkaç kocadan dul kalmış olsaydı yine de umurumda değildi.
Ayten'e bu konuyu bir daha üstelemedim. Yine bir arkadaşın evinde, toplantıdaydık. Fazlaca içtiğim şaraptan tatlı tatlı başım dönüyordu. Ayten de neşe içindeydi. Dans ediyorduk. Birdenbire, Ayten, benimle evlenir misin? dedim. Birden gülüşü dondu, yüzü kızardı, gözlerimin içine bakarak sustu.
Ama ben fena bişey söylemedim, dedim-, istersen teklifimi reddedebilirsin...
Terasa çıktık, korkuluk demirine dayandık.
Bana niçin gücendin? dedim.
Ailemi tanıyor musun? dedi.
Hayır...
Babamın kim olduğunu biliyor musun?

Hayır... Cevaplarıma pek şaşmıştı,

Sahi mi? dedi.

Tabii sahi...

O zamana kadar nasıl oldu da, ailesini öğrenmemiş, sormamış olduğuma kendim de şaşıtım. Bu sorularından, sonra üzüntülü susuşlarından, ailesinin, babasının durumlarından utanç duyduğu sanısına kapıldım. Belki çok yoksul bir ailenin, toplumun suçladığı bir babanın kızıydı.

Ayten, dedim, ailen ne olursa olsun, ba-

126 —

ban kim olursa olsun, beni ilgilendirmez; ailenle değil, seninle evleneceğim. Bir apartıman kapıcısının, bir sokak satıcısının, hattâ şimdi bir ağır suçtan hapisshenede yatan bir babanın kızı olabilirsin; ne çıkar bunlardan?..

Yüzüme eğilip dikkatle bakarak,

Demek babamı tanıımıyorsun, kim olduğunu

bilmiyorsun, hayret... dedi.

Bunda şaşacak ne var? Tabii öğrenmem gerekirdi, ama olmadı işte...

Birden neşelendi,

Hadi içelim... dedi. Boyuna içtik, dans ettik.

Gece yarısından sonra evine götürüp bırakmak istediğim halde, aynı semtte oturdukları arkadaşlarıyla gitmek için çok direndi.

Ertesi gün de hemen ailesinin kimliğini soruşturdum. Babasının adını söyledikleri zaman, büyük bir şaşkınlık duydum, hem de korkuya kapıldım.

Ayten, daha sağığında adı tarihe geçmiş, herkesin saygı duyduğu, her sözü dinlenilen çok önemli, dünyaca ünlü bir adamın kızıydı. O büyük ve zengin adamın kızı olduğunu bilseydim, ölsem ona evlenme teklifinde bulunamazdım. Ay-ten'le evlenebilmek için soylu ailelerden delikanlılar çevresinde pervane gibi dönerlermiş, ama o, ailesinin forşundan yararlanmak, babasının ününü sömürmek için evlenecekler diye, her evlenme teklifini reddedermiş.

Bunları öğrenince büyük bir umutsuzluğa kapıldım.

Ayten'i seviyordum ama, öyle bir aileden kızla evlenemezdim. Ailesi bu evliliğe razı olsalar bile herkes beni rahata kavuşmak, bu büyük aileyi sömürmek için Ayten'le evlendiğimi sanacaktı.

127 —

Artık Ayten'i görmüyor, onunla karşılaşabileceğim yerlere gitmiyordum. Ayten'i kutsal bir anı olarak içimde saklıyacaktım. Birkaç kere buluşmamız için haber gönderdi, gitmedim. Ama ne yapsam Ayten'i unutamıyordum. Unutmak için istanbul'dan uzaklara gitmeliydim. İhtisas yapmaktan vazgeçip askere gitmeye karar verdim. Evimde askere gidiş hazırlıklarımı, yaparken, odama şen girdin anneciğim,

Bir genç kız seni istiyor... dedin. Ayten'i karşımda görünce şaşırdım, utandım

da... Utancım, evimizin yoksulluğunu görmesindendi. Aramızda hiçbirşey geçmemiş gibi davran-

maya çalıştım. Bir ara,
Neden benden kaçyorsun? dedi.
Yoo, böyle bişey yok, nerden çıkarıyorsun? dedim.
Hiç de görüldüğün gibi nazik değilmişsin, dedi,
bana bir gece bir teklifte bulunmuştun, sonra
cevabımı bile almak istemedin.
Cevap vermedim.
Askere gidiyormuşsun, doğru mu?
Evet... Yine sustuk.
Şimdi ben sana teklifte bulunuyorum: Be nimle
evlenir misin?
Pencereden dışarı bakarak,
Evlenemem Ayten... dedim.
Yine sustuk. Açıklamak gereğini duyarak,
Sana evlenelim dediğim zaman, kimin kızı
olduğunu bilmiyordum, dedim, ama şimdi öğren
dim. O kadar ünlü, zengin, dünyaca tanınmış bir
adamın damadı olmak istemem. Seni unutmaya
çalışacağım.

128 —

Ayten ağladığını belli etmemeye çalışarak,
Ne yalan söyliyeyim, dedi, sen babamın kim
olduğunu bilerek, ama bildiğini benden gizlediğini
sanmıştım. Ailemle değil, benimle evleneceksin.
Evet ama, bunu başkalarına anlatamam ki...
Herkes ailenin durumundan yararlanmak için
seninle evlendiğimi sanacak... Bu türlü
dedikodulara, suçlamalara katlanamam...
Ağladığını artık saklıyamıyordu.
Beni gerçekten seviyorsan evlenelim, dedi, her
gittiğin yere gelirim. Askere giderken beni de
götür. Sonra bir uzak kasabaya doktor ol, gidelim
birlikte... Babamın hiç desteği olmadan birlikte
kuralım hayatımızı...
Bütün bu sözlerin, yirmi beş yaşında, çok iyi
yetiştirilmiş bir genç kızın romantizmi olduğunu,
ona alıştığı hayatı yaşatamıyacağımı, bu yüzden
hayal kırıklığına uğrayacağını biliyordum. Ama onu
öylesine seviyordum ki, ellerini avuçlarıma alıp,
Seviyorum, dedim.

Yıldırım nikahıyla, kimseye de haber vermeden
evlendik... Ayten, evliliğimiz süresince gerçekten
her şeyimi paylaştı ve önceden sandığım gibi hiç
de hayal kırıklığına kapılmadı. Ama... Ama, ya
başkaları...

Benim felâketim, daha nikâhın kıyıldığı gün
başladı. Nikâh dairesine, gerekli olduğu için iki
arkadaşımızı tanık olarak götürmüş, başka da kim-
seyi çağırmamıştık. Kimseye de haber
vermemiştik. Kaynatam, sandığımdan çok daha
anlayışlıydı. Dedikoduları, söylentileri önlemek için
onlardan hiçbir yardım istemediğimizi öğrenince,
Ay— 129 —

F: 9

ten'in annesi biraz alındıysa da babası bunu çok iyi
karşıladı.

Nikâh defterini imzalarken flaşlar parlamaya

başladı. Gazeteciler resimlerimizi çekiyorlardı. O kadar gizlediğimiz halde demek duymuşlardı. Bir anda çevremiz buketlerle doldu. Sonra da, bizi kutlayan bir kalabalığın ortasında bulduk kendimizi. Nikâh dairesinden çıkarken tanımadığım bir adam geldi yanıma, önce Ayten'in, sonra benim elimi sıktı, yanındakilere tanıyormuş gibi bizi tanıttı:

Ayten Hanım... Bana döndü:

Ayten Hanım'ın kocası...

Çok fena bozuldum. Dışarı çıktık. Kasketli bir adam kalabalığa,

Ayten Hanım'ın kocası kim? diye soru yordu.

Cevap vermeden bizi bekliyen taksiye doğru yürürken, kalabalıktan birkaç kişinin o kasketli adama,

İşte, Ayten'in kocası bu! diye beni arkamdan gösterdiklerini duydum. Kasketli adam yanıma sokuldu

Beyfendi, araba hazır... dedi.

Ne arabası? dedim.

Mümtaz Bey hususî arabasını gönderdi, ben şoförüym. Araba ve ben istediğiniz kadar emrinizdeyim...

Sert,

İstemez... diyerek taksiye doğru yürüdüm.

Arkamdan «Ayten'in kocası» diye benden söz edildiğini duyuyordum. Hem de hecelerin üstüne basa basa «Ayten'in kocası» diyorlardı.

_ 130 _

Arabaya binince karım «Bu Mümtaz Bey, dal-kavuşun biridir» dedi.

Takside giderken üzüldüğümü anlayan Ayten, Aldırma bunlara, dedi, büyük şehirde söy lenir böyle şeyler, ama biz uzaklara gideceğiz, ora larda kimse bizi bilmiyecek, bilenler de bizi kendi kişiliğimizle tanıyacak...

Ertesi günkü gazetelerin kimisinde evlilik haberimiz, kimisinde resimlerimiz, kimisinin de dedikodu sütunlarında sözümüz vardı; bu sütunlarda benim adım yok, adımın yerine «Ayten Hanım'ın kocası» diye yazmışlardı: «Ayten Hanım'ın kocası gerçekten yakışıklı bir genç doktor», «Ayten Hanım'ın kocası pek sık giyimi ye zerafetiyle intisap ettiği aileye liyakatini isbat etmektedir.»». «Ayten Hanım'a ve Ayten Hanım'ın kocasına yeni yuvalarında mutluluklar dileriz.»

Kendi evimize taşındığımızdan birkaç gün sonra sen bana bir sabah,

Oğlum, dedin, doğrusu karının bu kadar iyi bir insan olduğunu hiç tahmin etmiyordum. Bizim bu fakir hayatımıza hemen uydu. Yalnız...

Ne var yalnız...

Biz ailece bu mahalleliyiz, sen evlendiğinden beri mahallede adımız değişti. Şimdi herkes bana Ayten'in kaynanası diyor. Geçen gün bakkalın defterini gördüm, o bile defterin başına Ayten'in

kaynanası» diye yazmış...
Zamanla unutulur bu lâflar anne... dediğimi
hatırlarsın.
Evliliğimizin galiba ikinci günüydü, kapı çalındı.
Kapıyı karım açtı. Ben içerden seslerini du-
yuyordum. Bir adam karıma,

131 —

Ayten Hanım'ın kocası burda mı oturuyor? diye
sorunca kapıya çıktım. Karım,
Hayır, burası Metin Bey'in evi... diye adamı
terslerken,
Ne yapacaktınız? diye sordum. Adam elindeki
paketi göstererek,
Metin Bey'in düğün hediyesini getirmiş tim de...
dedi.
Günde beş-on kere kapımız çalınıyor, gelenler
«Ayten Hanım'ın kocası» nı soruyorlardı.
Ayten bu sözlerden alınmamam için çırpınıyor,
üzülüyor, benden «Ayten'in kocası» diye söz eden
gazetecileri görmemem için saklıyordu.
Askere gidişimi kurtuluş sanmıştım. Trene binmek
için gara gitmiştik, karımla gar lokantasında çay
içiyorduk. Birara cigara almak için dışarı
çıktığımda, bir yaşlıca hanım yanıma sokulup,
Affedersiniz bey oğlum, dedi, siz galiba Ayten
Hanım'ın kocasısınız yanılmıyorsam, öyle değil mi?
Evet... dedim.
Tebrik ederim evlâdım... dedi.
Çok sinirleniyordum, ama bu sinirliliğim Ayten'e de
bulaşmasın diye uğraşıyordum. Ayten'in bunda
hiçbir suçu yoktu. Üstelik üzüldüğümü anlıyor,
beni avutmaya çalışıyordu. En yumuşak, tatlı
sesiyle,
Sevgilim, zamanla bu söylentiler unuttu-lacak...
diyordu.
Yedeksubay Okulunda yalnız arkadaşlar değil,
subaylar bile adımlı söylemiyorlardı. Beni istedikleri
zaman arkadaşlardan birine subaylar,
Ayten'in kocasını çağırın! diyorlardı.

132 —

Hiç de alay etmek, beni aşağılamak, küçümsemek
niyetleri yoktu, tersine saygı duyarak arkamdan
«Ayten'in kocası» diyorlardı. Beni bir arkadaşım
birisine tanıştıırken «Ayten Hanım'ın kocası»
diyordu.
Yedeksubay doktor olarak bir sınır kasabasına
gidecektik ki, büyük askerî hastanelerden birinde
kaldığımı bildirdiler. Hep bu Ayten'in kocası
olmamdan ileri geliyordu. Hastanede kalmak çok
canımı sıktığı için kaynatama bir mektup yazarak,
bize lütfen yardım elini uzatmamasını, bizi
kendiliğimize bırakmasını, kendi kanatlarımızla
uçmak istediğimizi ve açıkçası «Ayten'in kocası»
kimliğinden kurtulmak istediğimi bildirdim. O
kadar büyük bir kişiye böyle bir mektup yazmam
hiç de doğru değildi. Kaynatam çok içten bir cevap

verdi: Davranışlarımı çok beğendiğini, benimle övündüğünü, bizim için hiçbir iltimas yapmadığını, hastanede bırakılmamdan da haberi olmadığını, istersem uzakta bir kıtaya göndermek için ilgililere söyleyeceğini yazdı. Tabii bunu istemedim. Askerlik görevini yaptığım hastanede adım yine «Ayten'in kocası» ydı. Herkes beni tanımak istiyor, arkamdan hemşireler, hastalar birbirlerine «işte, işte Ayten'in kocası!..» diye beni gösteriyor, üstelik bu sözlerini, hoşuma gideceğini sanarak, bana da duyurmaya çalışıyorlardı. Askerlik görevim bitince Ayten ihtisasımı Avrupa'da yapmamı söyledi. Ben de istiyordum. Karıma «Avrupa'da ihtisas yaparsam, babanın yardımı olduğunu söylerler. Hiç ihtisas yapmıyacağım, seninle uzak bir yere gidelim» dedim. Bir doğu kasabasında hükümet tabibi oldum. O kasabaya trenle gidiyorduk. Birkaç istasyon önce, tren,

133 —

gideceğimiz ilçenin bağlı olduğu ilin istasyonunda durdu. Elllerinde çiçekler, paketlerle birkaç kişi trenin pencerelerine bakarak birisini arıyorlardı. Öndeki adam trenin bilet memuruna «Ayten'in kocası da trendeymiş, hangisi biliyor musun?») diye sordu. Biletçi de beni gösterdi. Pencereden bakıyorduk. Adamlar yanımıza geldi. Paketleri, çiçekleri uzattılar. Öndeki valiymiş. «Hoş geldiniz... Memleket sizin gibi ülkücü doktorlara çok muhtaç...» dedi. «Buralara gelen görevli bütün doktorları böyle karşılar mısınız?» dedim, Vali de, arkasındakiler de bozuldular. Ama ben de bozuldum, çünkü «Ayten'in kocası» olmasaydım, bir Valiye böyle bir söz söyleyemezdim. Vali «Gideceğiniz ilçede istirahatinizi, elden geldiği kadar, imkânlarımız nisbetinde temin için emir verilmiş ve her şey hazırlanmıştır. Bir isteğiniz olursa hemen bizzat bana telefon edersiniz. Ben de ziyaretinize geleceğim.» dedi. Tren kalkarken de elini sallayarak «İmkânlarımız kısırdır, kusurumuza bakmayınız» dedi. «Ayten'in kocası» nı görmek için istasyona dolan kalabalık bize ellerini sallıyorlardı.

Biz daha oraya gitmeden ilçede «Ayten'in kocası» olduğum yayılmıştı. Kimseye bitürlü adımı söyletmedim, bana Doktor Metin diyen yoktu. Bu duruma karım benden çok üzülüyor, haysiyetimi koruyabilmek için neler yapmıyordu... Başkaları da adımı söylesinler diye, toplantılarda konuşurken sık sık adımı söylüyor «Metin bana dedi ki...», «Metin şöyle yaptı, Metin böyle etti...» diyordu. Bu yüzden gittikçe gülünç olduğumuzu, hiç değilse kendi kendimize gülünç olduğumuzu anlıyordum. Zamanla untulmak şöyle dursun «Ayten'in

134 —

kocası» olduğum gittikçe yurt ölçüsünde yayılıyordu. İstanbul'a izinli gelişimde, Avrupa'ya

gitmek bir kurtuluş olacak diye düşündük. İkimiz de yanılmışız. Paris'te üç yıl ihtisasımı yaparken Ay-ten'in kocası olmaktan kurtulamadım. Bizim elçi, özel ve resmî bütün ziyafetlere, toplantılara çağırıyor, ve beni herkese «Ayten Hanımefendinin kocası» diye tanıtıyor, bunda bir nezaketsizlik bulmadığı gibi üstelik övünüyordu da... «Ayten'in kocası» olmak ünüm, yurt sınırlarını da aşmıştı. Paris'teki kordiplomatik beni «Ayten'in kocası diye tanıyordu. Fransız gazetelerinin sosyete sütunlarında adım Mösyö Ayten'in kocası» ydı. Karım duyduğu üzüntüden bir gece ağlıya-rak «Metin, Amerika'ya gidelim, kaçalım buralardan...» dedi. Gittik. Amerika'ya değil, en uzak gezegenlere gitsek kurtulamıyacaktım bu ünden... Bir de oğlumuz dünyaya gelmişti. Mutlu olmamamız için hiçbir neden yoktu; yalnız işte o korkunç ün: Mrs. Ayten'in kocası olmak! Ben kendim olmak istiyordum. Alınırım diye karım, babasına mektup bile yazmıyordu. Kurtulmam için ciddî olarak ne yapmam gerektiğini düşündüm. Ben o zamana kadar, kendi kişiliğimi kazanmak, Ayten'in kocası olmaktan kurtulmak için silik, önemsiz olarak kalmak yolunu seçmiştim. Çünkü hayattaki her başarıım karımın ve babasının yüzünden sanılacaktı. Oysa bu silik kalmak isteyişim bir işe yaramamıştı. Bir de bunun tersini denemeliydim. Yani, üstün başarılarla ulaşırsam, Ayten'in kocası olduğum unutulur, kendi kişiliğimle ortaya çıkar, kendi adımla tanınırdım. Zaman zaman bu düşünce kafamda yer ederken, birgün bunu karım da ima edince, ona,

135 —

Ayten, dedim, ben büyük başarılar için yaratılmış insan değilim. Daha çok kendi halinde, gürültüsüz, sakın bir hayat isterdim. Üstün yaşayışlar için kendimi hazırlamadım. Ama ikimizin de mutluluğu için elimden geleni yapacağım. Senin de «Metin'in karısı» olmak hakkındır. Göreceksin çok çalışacağım...

Başarılar sağlamam kolay olmadı, ama günün birinde gerçekten başarılı, tanınmış bir adam oldum.

Şöhret kazanmanın zorluğunu kimse benim kadar bilemez. Hiç de haris, üstün başarılarla lââyık çalışkanlığım yokken, şu Allahın belâsı «Ayten'in kocası» titrinden kurtulmak için geceyi gündüze katıp vargücümle çalıştım. Amerika'da tıp profesörü ve üniversitede kürsü sahibi olmanın güçlüğünü başkaları bilemez. Araştırmalarım, bilimsel çalışmalarım tıp dergilerinde yayınlanıyordu ama, yazının altına kendi adımdan sonra parantez içinde «Profesör Ayten» diye de ilâve etmeyi unutmamışlardı; çünkü bana hâlâ ya «Ayten's husband» ya da «Profesör Ayten» diyorlardı. Çalışmalarımı değerlendiren bir bilim

kurulunun verdiği nişan haberi ertesi gün gazetelerde «Misis Ayten’in kocasının başarıları» diye çıkınca o gün evde sinir krizleri geçirdim. O sırada Kongo hükümeti, taşradan doktorlar istemekteydi. Karım, «Sevgilim, istersen Kongo’ya gidelim. Çok yoruldu, orada dinlenirsin belki...» dedi. Çok ince bir insan olan karım Kongo’da kendimize yeni bir  evre yapacağımızı umuyordu. «Ayten’in kocası» etiketinden kurtulmak için kutba, Eskimo’ya gitmeye razıydım, karım ve oğlumla biz nerde olsa mutlu olabilirdik.

136 —

Uçaktan inip Kongo’ya ayak bastığımız zaman, bizi karşılayan Kongo’nun Sağlık Bakanı  nce «Hoşgeldiniz Misis Ayten» diye karımın, sonra da «Hoşgeldiniz Profesör Ayten» diye benim elimi sıkınca, karımın kolunda otomobile kadar zor gidebildim. İlk uçakla Kongo’dan döndük. Karım «Memleketten ayrılalı yıllar oldu, dönelim yurdu-muza istersen...» dedi. «Ayten’in kocası» sözünün Türkiye’de bunca zamanda unutulmuş olduğuna inanıyordu.

Türkiye’ye geldik. Birkaç hafta sonra bir baloda terbiyesiz bir herifin, yanındakine beni arkadan gösterip «Kim bu? Necidir?» diye soran birine, ordakilerin duyacağı yüksek bir sesle, «Ayten’in kocasıdır, tanımaz mısın?» deyişine deli olacaktım. Çocuğuma bile «Ayten Hanım’ın oğlu» diyorlardı. Memleketimizde her şeyden çok paraya değer verildiğini bildiğimden, kendi kişiliğimi kazana-bilmem için zengin olmaktan başka kurtuluşum yoktu. Hiçbir zaman zenginliği aklımdan ge irmediğim halde, kendi adımı kazanabilmek için zengin olmaya çalıştım. Memleketimizde, değerli bazı varlıklardan vazgeçmek şartıyla, zengin olmanın fakir kalmaktan daha kolay olduğunu herkes bilir. Ölümün eşiğinde bulunduğum şu anda, zengin olabilmek için, memleketimin geleneğine uyarak, kutsal saydığım kavramlardan fedak rlık yaptığımı itiraftan çekinecek değilim. Zengin olmam, profesör olmam kadar uzun sürmedi. Doktor simsarlarının çoğu bana çalışıyordu. İki büyük apartmanım, arabam, kıymetli eşyalarım, zengin kitaplığım, bankada da param vardı. Bir

137 —

Özel hastane açmak üzereydim. Ama dedikodular kulağıma geliyordu: «Ayten’in kocası olunca işte insan böyle zengin olur...» Profes rl ğ m  de Ayten’in kocası olmamla yorumlamışlardı alçaklar... Birgün sokakta önümde giden iki kadından birinin hasta olanına «Aman Ayten’in kocasına gidin, çok iyi doktor, bana bir il   verdi, hiçbir hastalığım kalmadı.» diye beni salık verdiğini duymuştum. Bütün evliliğimiz süresince hep karımla birlikteydik; bir zaman ayrı kalmayı denedim. Karımı Amerika’daki bir akrabasının yanına yolladım,

kendim de Paris'e gittim. Karıma çok bağılı bir koca olduğum halde, hiç de istemiyerek başka kadınlarla ilgilendim; ama bunların hiçbirini beni «Ayten'in kocası» olmaktan kurtaramayınca, İstanbul'a döndüm. Karım da gelmişti. «Ayten artık tahammülüm kalmadı, ayrılacağız» dedim. Ayten ne iyi kadındı... Boynuma sarılıp ağladı. Ayrılmı-yalım demedi. «Nasıl istersen öyle olsun sevgilim. Ben hep senin karın olacağım, karın olarak kalacağım.» dedi. Gözyaşları içinde mahkeme kararıyla ayrıldık. Gazeteler bu haberi bile «Ayten'in kocası karısından ayrıldı» diye sosyete sütunlarında bildirdiler. Altı yıl bekâr kaldım. Bana bu sefer de «Ayten'in eski kocası» diyorlardı. Bu altı yılda bile kendi adıma sahip olamadım. İnanır mısınız, Hindistan'a gittim de orda bile bana «Ayten Ha-nım'm eski kocası» dediler. Ama bu bile benim için bir ilerleme sayılırdı. Yeniden evlenirsem, Ayten'in eski kocası olmaktan kurtulacaktım. Çektiğim acıyı kimseler bilemez. Ayten'i deliler gibi sevdiğim halde, bir daha evlendim. Birinin adı Ayperi, birinin Gülten olduğu için belki yine Ay— 138 — ten'e benzetirler diye iki kızla evlenmeyi reddedip Fatma adında yoksul aileden bir kızcağızla evlendim. Artık bana hiç kimse ((Fatma'nın kocası» diyemezdi; evet demediler, ama hâlâ «Ayten'in eski kocası» diyorlardı.

Siz söyleyin, ben ne yapabilirdim; yaşamamın benim için hiçbir tadı kalmamıştı artık... Ne yapsam Ayten'in kocası olmaktan kurtulamıyordum. Ayten'e gidip, evlenmesi için yalvardım. Evlenirse, bana Ayten'in kocası» demekten vazgeçerlerdi. Ben kurtulurdum, yeni kocası Ayten'in kocası» olurdu. Zavallı Ayten, ağlıyarak «Senden sonra evlenmek bana ölümden çok ağırdır. Ama niçin evlenmemi istediğini biliyorum. Senin mutluluğun için bu işkenceye katlanacağım» dedi. Çok geçmeden evlendi. Kocasının adı hemen Ayten'in kocası» oluvermişti, ama ben de kurtulamamıştım; bana da «Ayten'in ilk kocası» diyorlardı.

Ayten'in ölümü benim için çok büyük acı oldu. Zavallı sevgilim. Onun eceliyle ölmediğini biliyorum, beni kurtarmak için kendini öldürdü. İçimin gizli bir yerinde, kendi adıma kazanacağım diye Ayten'ciğin ölümüne sevindiğimi bile şimdi itiraf ediyorum. Ah ne yazık ki, O'nun ölümü bile beni kurtaramadı. Ölümü üstünden üç yıl geçtiği halde bana «Zavallı Ayten'in eski kocası» diyorlar hâlâ... Hattâ, onun ölümü, benim bu etiketimi daha çok yaydı ortalığa...

İntihar etmekte ne kadar haklı olduğumu anladınız, artık beni suç... suç... suç... suçla... mazzınız. Sevgili an an anneci... ğim, ba ba çığım, elveda... beni affedin... e mi? Elvedaa sev

gili o o oğlum. Elveda ey gü gü gü güzel dün dün
dünnn dünya...

* * *

Yukarki satırları yazalı on sekiz yıl olmuş, hey gidi
hey... Bu mektubumun ele geçtiğini sanıyordum.
Oysa o zaman üstümdeki ropdöşambrın cebinde
duruyormuş. Karım Fatma, ordan alıp yazı
masamın gözüne koymuş. Bu sabah eski yazılı
kâğıtlarımın arasında buldum; o korkunç günü
yeniden yaşadım.

Mektubu yazarken bir yandan da durmadan leblebi
gibi uyku hapi alıyordum. Son mektubumun altına
imzamı atarken, sonsuz uykuma gözlerimi
kapamak istiyordum. Elim ağırlaşmış, parmaklarım
yavaşlamıştı, harfleri büyük zorlukla
yazabiliyordum. Odanın içi koyu bir sise büründü,
sonra bu sis yoğunlaşıp bir kadın vücudu oldu:
Ayten karşımdaydı, gülümsüyordu.
Sevgilim, intihar seni kurtarmayacak... dedi.
Niçin? diye sordum.

Çünkü, dedi, kendin olarak bile ölemiye-ceksin.
Yarın sabah gazeteler «Zavallı Ayten'in ilk kocası
intihar etti» diye yazacaklar. Hiç olmazsa ölürken
kendin olmalıydın sevgilim. Kendini boşuna
öldürüyorsun...

Artık çok geç Ayten, dedim, çok uyku hapi aldım,
bu derin uykudan uyanamam...

Kurtulursun... İstersen kurtulursun... Kollarını
açarak,

Bana gel, bana gel sevgilim... dedi. Zorlukla ayağa
kalkıp ona doğru yürüdüm.

Ben ilerledikçe o geri geri çekiliyordu. Ayakta du—
140 —

ramadığım için sendeledim, tutunmak için elimi
yandaki etajere atınca, bir gürültüyle düştüğümü
hatırlıyorum. Gürültüye gelen karım Fatma, beni
ölüm, halinde görünce hastaneye kaldırtıyor. Orda
midemi yıkayıp beni kesin bir ölümden
kurtarıyorlar. Gerçekteyse beni o zaman ölümden
kurtaran sevgili Ayten'di. Artık «Zavallı Ayten'in ilk
kocası» diye tanınmak beni eskisi gibi üzmüyordu.
Ama zaman her şeyi silip süpürüyor, unutturuyor.
Şimdi kimse bana Zavallı Ayten'in ilk kocası»
demiyor; oysa birinin böyle demesine öyle
muhtacım, ki...

Dün Amerika'dan büyük bir tıp ansiklopedisi geldi,
karıştırırken, eski bir buluşumdan ötürü kendi
adımı gördüm: Profesör Ayten'in önemli buluşu...»
Sevindim, sevindim... Gerçekten de beni ben
yapan Ayten'di, beni var eden oydu.

Bu satırları, «Ayten'in kocası» olarak artık
unutulmanın üzüntüsüyle, Ayten'in kocası» olarak
imzalamaktan şeref duyuyorum.

Ayten'in kocası

141 —
ISMARLAMA
CENAZE
SÖYLEVİ

O İR tarihte, kimbilir kaçınıcı kere soktukları -'-
'hapisaneden yeni çıkmıştım. İşsizdim, parasızdım,
dostsuzdum. Durumumu bilen bir arkadaş,
Yahu yazık değil mi sana? dedi.
Yazık... dedim.
Peki, neye kendine yazık ediyorsun?
Ne yapayım?.
Gel seni birisine tanıştırayım, onun senin gibi
birisine ihtiyacı var.
Götürdü beni adama. Kunduracıymış, ama para
tutuyor, kundura yapıp büyük mağazalara toptan
satıyor, daha çok da «zenne» dedikleri kadın
iskarpini yapıyor.
Tarih, demokrasinin Türkiye'ye yeni ithal edildiği
günler, herkeste milletvekili olmak hastalığı
başlamış. Kimse kimseyi dinliyemiyor, kendisi
konuşmaktan. Herkes Türkiye'yi kurtaracak ve
kalkındıracak.
Seçim zamanı. Bu kunduracı da bağımsız
adaylığını koymuş, bütün formaliteyi tamamlamış—
142 —

mış, yalnız meydanlarda halka söyliyeyeceği nutuk
eksik. Bir de birkaç nutuk bulup ezberledi mi, ta-
mam, al sana bir milletvekili, evir çevir kullan...
Memlekette şu kadar bin işçi var, diyor, beni bütün
işçiler tanır, diyor, ben, diyor, işçi haklarını
koruyacağım, diyor, şu kadar bin işçiden tanıdığım
şu kadar bini bana oy verse tamam, diyor.
"Türkiye'yi hooop diye kalkındıracak çokook önemli
düşünceleri olduğu belli. Yalnız «Maalesef tahsili
olmadığından» kendisi yazamıyormuş, seçim
kürsüsünde halka söylemesi için «Gayetle tesirli
bir seçim nutku» yazar mıymışım.
Yazdım. Aşağı yukarı - aklımda kaldığına göre -
şöyle bişeydi:
«Ey yırtık çorabından başka kaybedecek bir şeyi
olmayan işçi kardeşlerim! Sizler, dokuduğunuz
kumaşları giyemiyorsunuz. Yaptığınız kunduraları
giyemiyorsunuz. Kendi yaptığınız evlerde
oturamıyorsunuz. Onlar giyinir, siz yine yalınayak,
çulçaput içinde. Başkaları için çalıştığınız yeter!

Her ne varsa siz yaratıp var ediyorsunuz, ama ondan kendiniz yararlanamıyorsunuz. Alınterleriniz, göz nurlarınız, sizi sömürenlere han, apartıman oluyor. Bitsin bu zulüm, bu işkence...» O zamanlar böyle sözler söylenemezdi. (Bakın, şimdi söyleniyor.) Adam, nutku çok beğendi. Aracılık eden arkadaş, bana ondan aldığı on lirayı verdi. Sonradan öğrendim, yirmi lira almış, on lirasını kendine komisyon alıp, onunu da bana vermiş. Allah bereket versin... O zaman hikâyenin en güzeline iki buçuk lirayla beş lira arasında para veriyorlar. Keşke piyasası olsa da, günde böyle yirmi nutuk yazsam...

143 —

Bağımsız milletvekili adayı nutku ezberlemeye başladı, ama adamda kafa diye bişey yok. Sizler» le «onlar» ı birbirine karıştırıyor. Meselâ «Onlar saray gibi apartımanlarda yan gelip yatarken, sizler damları akan gecekondularda kışın titreşiyorsunuz!» diyecek yerde «Sizler saray gibi apartımanlarda yan gelip yatarken onlar damları akan gecekondularda kışın titreşiyorlar!)) diyor. Zarzor ezberlettik adama. Nutuk tam onun istediği gibi ((Gayetle tesirli» olmuş ki, daha nutkun başında polisler adamı çalyaka kürsüden indirip Emniyet Müdürlüğüne yıkmışlar.

Kim yazdı bunu? diye adamı sıkıştırmış lar. Beni ele verse anasının ağılayacağını sezdiği için, Yenicami avlusundaki istidacılardan biri ne yazdırdım ama, kimdi bilemiyorum... demiş. Böylelikle yakasını kurtaramazdı ama, dükkân, mağaza sahibi, iş, tezgâh sahibi, bankada parası olduğunu isbat edince «îtibarlı ve haysiyetli vatandaş» olduğu anlaşılıp yakasını polisin elinden kurtarmış.

Nutkun çok alkışlandığını görünce, milletvekili olmayı da iyice gözüne almış, bana birkaç nutuk daha yazdırdı.

Onunla tanışmamız işte böyle oldu. Başkaları seçildi, o milletvekili seçilemediyse bu yüzde yüz talihsizliğindendi; yoksa seçilenlerden daha az kabiliyetli olduğundan değildi.

Ne zaman bir yazıya ihtiyacı olur, başı sıkışırsa bana gelirdi.

Bir kere de kızı evleneceği zaman geldi. Düğünde nutuk söyleyecekmiş. Damat yüksek bir aile— 144

—

denmiş, bu da onlardan aşağı kalmamak, kafalı adam olduğunu isbat için sıkı bir nutuk istiyor. Yeni evlilere mutluluk dileyen bir söylev yazdım. Doktora vizite ücreti bırakır gibi, giderken masama bir elli liralık bıraktı. Benim o sıralar, durumum iyi, bir hikâyem yüz lira ediyor. Almadım parasını. Çok rica ederim, dedi, her külfet bir nimet karşılığıdır. Siz bu parayı almazsanız, bir daha böyle işler için size gelemem ki... Ne zaman istersen gel, istediğini yazarım... dedim.

Sonradan duyduğuma göre, düğünde söylev okunması pek eğlenceli geçmiş. Ezberlediği söylevi sık sık unutunca, cebindeki söylev kâğıdını çıkarıp, birkaç satır ordan okuyormuş. Söylev yazılı kâğıdın bulunduğu cebinde de, hangi mağazalara ne kadar iskarpin vereceği yazılı sipariş kâğıdı varmış. «Sevgili yavrularım! Çetin hayat yolunda sizler elele mesut ve bahtiyar olarak ilerlerken...» Unutmuş gerisini. Söylev kâğıdı diye cebindeki sipariş kâğıdını çıkarmış. Heceliyerek okuduğu, yazıyı zorla söktüğü için de, ne okuduğunu kendisi anıyamıyor. «Sevgili yavrularım! Çetin hayat yolunda sizler elele mesut ve bahtiyar ilerlerken pasajdaki Hristaki'ye yirmi çift zenne, Üç Yıldız- kundura mağazasına otuz çift fantazi verilecek...» Düğün pek eğlenceli geçmiş yani. Birgün yine geldi eve,

145 —

F: 10

Aman, dedi, benim oğlan Almanya'da okuyor, mühendis olacak. Dört senedir Almanya'da. Şimdi tutturmuş «Bu gurbet elde artık memleket hasretine dayanamıyacağım, geleceğim» diye. Yazık olacak, bir sene daha kalsa mühendis olacak. Aman, ne olur, şuna bir acıklı şiir yaz da, kalsın orda okusun... Oğlanın gönderdiği mektupları okudum ki, öyle dört-beş yıl değil, dört-beş bin yıl kalsa orda, mühendis değil ya, badanacı olacağı bile yok. Oğlan, hergelelikte babasından çok baskın. Maksudı babasından daha çok para koparmak. Oğlanın adı Hurşit. Yazdım bir manzume. Hâlâ aklımdadır:

Kabuğundan çıkan civciv kabuk değil yem arar,
Atın cinsi küheylânsa en münasip gem arar.
Çalışmaya geldiğimiz bu dünya bir gurbettir,
Çalışanlar cefa çeker amma sonra dem arar.

Gurbetteyim diye sakın kahrılanma çok çalış,
Tahsil eden garip kalmaz zaman gelir cem arar.
Oğlum Hurşit, ocağından ayrılmamış kira vardır,
Sabret oğlum, çalışanlar bir gün nik ü nam arar!

Yine para vermek için üsteledi, almadım.
Ama bir daha gelmeye yüzüm olmayacak... dedi.
Biz eski arkadaşız, sen benim dar günlerimde bana iş verdin, her zaman gel, beklerim... dedim.

146 —

Yıllardır görüldüğü yoktu. Geçenlerde geldi yine,
Kayınpeder sizlere ömür... dedi.
Başın sağolsun, dedim.
Cenazeyi yarın ( ) camiinden kaldıra-
cağız, dedi.

iyi... dedim.
Artık, bu kadar işim gücüm arasında da, bir de onun kaynatasının cenazesine gidecek halim yok ya, hem ne diye...
Benim umursamadığımı görünce,
Yine sizden bir ricam var, dedi.
Estağfurullah, nedir?
Cenaze defnedilince başında bir nutuk...
İşim başımdan aşkın ama, sen eski dostsun, yazayım bişeyler de akşama gel al...
Yooo, dedi, ben okuyamam ki...
Başka biri okur.

Siz okuyacaksınız... Çok rica ederim... Bu iyiliği benden esirgemeyin...
Ne? Ben senin kaynatanın cenazesinde mi konuşacağım? Olamaz... Tanımıyorum bir kere, hiç görmedim, hem ne diye?
Yalvarıyor yakarıyor.
Şimdi, bana seçim nutku yazdığınız gün ler değil, meşhur bir adam oldunuz, herkes tanı yor sizi.
Sizin kayınpederimin mezarında konuşmanız başka olur. «Biz eski dostuz» dememiş miy diniz?
Anlıyorum maksadını, bu işde bile bir çıkarı var, çevresine caka satacak, filân kişi kaynatamın mezarında konuştu, diyecek.
Benim de yüzüm yumuşaktır, bitürlü, olmaz öyle şey, diye kesip atamıyor, adamı başımdan def—
147 —
edemiyorum. Baktım, yalvarması karşısında kurtuluş yok... Sonradan arkamdan, Meteliksizken bana on liraya ısmarlama seçim nutukları yazardı da, sanki şimdi adam mı oldu, burnu büyüdü... diyecek.
Peki, dedim, kaynatanın özellikleri neydi, ne iş yapardı?
Ölenin arkasından konuşulmaz ama, dedi, Allah rahmet eylesin, namussuz herifin biriydi.
Mezarı başında bunlar söylenmez ki, sen bana iyi yanlarını anlat!
Hiçbir iyi yanı yoktu ki alçağın...
Hayatını anlat.

Bu, zamanında meşhur tulumbacıymış, bizim eski tulumbacılardan. Belâlı bir herif... Asker kaçağıydı, kırk yaşında yakalayıp askere götürdüler. Kaça kaçta tam on yılda bitirdi askerliğini. Birkaç kere de hapisaneye girip çıktı, kavgadan, cinayetten, baskından... Böyle bir namussuz işte. Geberdi de bir mikrop eksildi memleketten.
Böyle bir adamın mezarı başında ben ne söyleyeyim yahu...
Sen söylersin, uydurursun bişeyler. Senden başkası da yapamaz. Hatırımı kırma.
Ertesi gün, öğle namazında cenazenin kalkacağı camiye gittim.
Beş cenaze daha var. Birçok da çelenkler gelmiş.

Ne olduysa, namazdan sonra, cenazeler cenaze arabalarına konulurken oldu. O kadar kalabalıktı, ki, ben de hiç kimseyi tanımıyorum, itiş kakış, başkalarıyla birlikte bir taksiye girdim. Orda sırayla taksiler var, hepsi de cenaze sahiplerinin tuttuğu taksiler. Ben yanlış yere binmişim, baş— 148 — ka bir cenaze sahibinin tuttuğu taksilerden birine. Gittik mezarlığa. Tabut gömülüyor, bir yandan da imam, hafızlar, ıskatçılar kur'an okuyorlar. Benim yanlış gittiğim yer, «salihat-ı nisvan» dan son derece iyiliksever, iki kere hacı olmuş, çok zengin bir kadının cenazesiymiş.

Bizim ahababı arıyorum, bakmıyorum, görünürlerde yok... Kendi kendime, kalabalıkta göremiyorum herhalde, diyorum, kimbilir nereye sıkışmış, yalancıkıktan gözyaşı döküyordur. Başka bir mezara geldim diye içimde hiç şüphem yok.

Tabut kondu, çukur örtüldü, çelenkler toprağın üstüne konurken bir kargaşalık oldu. Cenazelerin çelenkleri birbirine karışmış. Cenaze sahipleri kendi cenazelerinin çelenklerini ayırdetmeye başladılar. Sanayi Odası'nın gönderdiği çelenk bu yana, Esnaf Odası'nın çelengi o yana gitmiş... Bir zaman da. bu çelenk yanlışlığı düzeltilince, artık sıra bana gelmiştir diye, mezar tümseğinin başına geçip başladım konuşmaya:

«Merhum, memleketimizin ismi spor tarihine geçmiş kıymetli bir simasıydı.»

Birtakım mırıltılar başladı ama, ben bu mırıltıları üzüntü belirtisi sanmaktayım.

«Merhumun atletizm tarihimizde unutulmaz bir yeri vardır. Bilindiği gibi, tulumbacılık müessesesi, bizim cemiyetimizin ilk atletizm kulüpleri sayılır ki, merhumun da tulumbacılığımıza büyük hizmetleri olmuştur.

Merhum son derece büyük bir vatanperverdi. On sene bilfiil askerlik yaparak vatanî vazifesini hakkıyla ifa etmiştir.»

Mırıltılar arttıkça arttı. «Susturun!..», «Kim 149 —

bu herif yahu?», «Bu da nerden çıktı?» gibi sesler kulağıma geliyor ama, ben bunları sözlerimin acı etkisinden sanıyorum.

«Merhum, antidemokratik devrenin kahrını ve çilesini çekerek uzun yıllar hapisanelerde çürümüş ve...»

Uğultu arttı iyice ve ordaki kalabalık üstüme üstüme gelerek beni kuşattı. Galiba beni alay ediyor sanmışlardı ve bir güzel pataklamaya hazırlanıyorlardı ki, benim ahbap yel gibi koşarak geldi, kalabalığı yardı,

Bizim çelenkler buraya karışmış mı? diye bağırdı. Beni orda görünce,

Nerdesiniz, sizi arıyorum sabahtan beri... dedi.

Kayınpederinin çelenkleri gerçekten karışmış burdakilere. İki bankanın gönderdiği çelenkle üç de özel olarak gönderilmiş çelenk.

Çelenklerin üçünü o, ikisini ben sırtladım, gittik ahababımın kayınpederinin mezarının başına. Ama kalabalık dağılmış. Tabiî mezar başında söylev veremedim. Çelenkleri koyduk. Ahababım, hafızlara, ıskatçılara paralar dağıttı. Birlikte bir arabaya binip döndük.

Yolda,

Yazık oldu, dedi, mezar başında konuşmadınız. Ne yapayım, dedim, cenazelerin çelenkleri de, gelenler de birbirine karıştı. Ama ben yazmıştım bir yazı.

Acaba bir ricada bulunabilir miyim, dedi.

Buyrun... dedim.

Nasıl olsa zahmete girip o yazıyı yazdınız,

150 —

acaba bir gazetede neşretseniz de ziyan olmasa... dedi.

Elinden kurtulmak için,

Tabiî, dedim, bir yerde neşrederiz. Arabadan inip ayrılırken,

Bişey söylüyeyim mi, dedi, aslında siz tam yerinde nutuk çektiniz, benim kayınpeder var ya, sizin başında nutuk çektiğiniz mezara gömül dü, bizim mezara da o ihtiyar kadını gömdük. Ta butu çukura koyarken ben çaktım işi ama, kim uğraşacak birader... Senin cenaze, yok benim ce naze diye orda uğraşacak mıyız? Sen asıl çelenk- lere bak, mezarın altı önemli değil...

151 —

BİZ SİZE

BENZERİZ

Seçim sonunda yeni Belediye Başkanının an- laşılmasının ertesi günü, bir büyük şehir belediye

binasındaki geniş odalardan birinde, birçok belediye memurları, şefler, daktilo bayanlar, başka odalardan gelmiş kadınlı erkekli memurlar, sevinç içinde konuşuyorlar.
Ah nasıl sevindim, nasıl, bir bilseniz... Anlatamam vallahi...
Sevinilmez mi hiç? Sevincimden ağladım vallahi.
Ya ben?... Bütün gece sevinçten gözüme uyku girmede.
Bekir beyin seçildiğini öğrendiğimizden beri bizim evde bayram var. Haminnem, koskoca kadın, sevinçten kalktı, şıkır da şıkır oynadı inanın. ..
Vallahi çocuklar. Allah yüreğimden geçenleri biliyor ya, sizden ne diye saklıyayım, Bekir

152 —

bey seçilsin diye hep içimden dua edip duruyordum. ..
Ya ben? Elekçi Dede Hazretlerine mum bile adamıştım, dün gece yaktık mumları.
Ben de, övünmek gibi olmasın ama, enaz, beş yüz kişiye Bekir beye oy verdirdim.
Neme lâzım, çok iyi adamdır.
İyi de söz mü ayol, baba adamdır, fakir fukara babası...
Bilmez olur muyum hiç, bizim çok yakın tanıdığımız. Teyzesi, annemlerin Salmayaşaktaki evlerinin bitişindeki evde kiracıymış. Hattâ bir keresinde bayrammış da, el öpmeğe bile gelmiş.
Doğrudur, büyüklerine gayetle hürmeti mahsusatı vardır.
Efendim, ne de olsa temiz süt emmiş insan evlâdı.
Eski terbiye görmüş insanın hali başka olur.
Bendeniz yakinen tanırım beyfendi. Eskiden de belediye meclisinde üyeydi, ama ne üyeydi! Gayet temkinliiii, gayet tedbirliiii, gayet tertip-liiii, gayet teşkilliiii, gayet teşçilliiii, ve gayet tep...
Siz boşuna konuşuyorsunuz, hiçbiriniz benim kadar bilmezsiniz bir kere. Benim akrabam olur.
Bekir beyle eniştem, dayı çocukları sayılır.
Eniştemin kaynanasının ilk kocasının bacanağı.
Bekir beyin üveyi annesinin kardeşi. Biz ne oluruz: Dayı çocukları... Çünkü benim dayım...
Sen dayını bırak bir kere... Benden iyi bilecek değilsin ya... Arkadaşlık her zaman için ak-rabalıktan ileridir. Ağabeyimin canciğer arkadaşı.
Her maçta Mithatpaşa stadyomunda yanyana otururlarım. Hattâ bir keresinde ağabeyime demiş ki...

153 —

Yahu, sen ağabeyini bırak, ben adamın maiyetinde çalıştım, senin ağabeyin benim kadar mı bilecek?
Senin kadar bilmez ama gene de bilir.
Bir kere fevkalâde naziktir.
Naziktir.
Fevkalâdedir.

Fevkalâde mütevazidir...
Sonra efendime söyliyeyim fevkalâde şeydir. ..
Tabu...
Benim mektep arkadaşım, çok iyi tanırım. Çok zeki
bir çocuktı... Daha o zamandan belliydi. Bütün
muallimler Bak görürsünüz, bu çocuk büyüyünce
belediye reisi olacak» derlerdi.
Efendim, adama belediye başkanlığı yakışıyor bir
kere...
Bütün tebrik kartlarıma cevap vermiştir doğrusu;
işte bakın, kartları cüzdanımda: «Bilmukabele
bayramınızı tebrik eder, gözlerinizden öperim.»
Çok iyilikseverdir.
Çoook...
Ben gözümle gördüm. Bir kere otobüsteydi, benim
de elimde bir paket vardı; hattâ hiç unutmam,
Hacıbekir'den aldığım fıstıklı helva paketi... Hemen
kalkıp «buyrun hanımefendi» diye bana kendi
yerini verdi. Ama biliyorum ki kalbinde kötülük
yok.
. Yoktur.
Ama istese...
İstese başka...
İstemez ki...

154 —

Aaa şuna da bak. Neye istemezmiş! Yoksa ben
ş'aapmadım.
Fazilet sahibidir.
Namuslu aile erkeği efendim... Kimsenin karısında
kızında gözü yoktur.
Biz onun maiyetinde çalıştık, biliriz; istese,
hohohoo... O kadar güzel kadın, kız vardı da, Allah
sizi inandırсын, hiçbirine dönüp bakmazdı bile...
Neden acaba? Yoksa şey midir?
Ne münasebet, üç çocuğu var, gayetle dindardır.
Helbet ben kaç kere hem de Cuma günü
Eyüpsultan Hazretlerinin önünden geçerken
gördüm onu.
Bravoo...
Müsaade ederseniz, bir hatıramı nakledeyim. Ben
bir sabah nasıl olmuşsa, daireye birazcık geç
kalmışım. Kapıda karşılaşmaz mıyız? Ne dedi
biliyor musunuz?
«Saatiniz galiba üç dakika kadar geri kalmış...»
dedi... Hah hah hah!...
Yok canım... Ne esprili adam!...
Çok nüktedandır...
Her lâfında bir espri var beyfendi, ne diyorsunuz;
siz şu lâfa bakın: «Saatiniz üç dakika kadar geri
kalmış galiba...»
Ben en çok cigara içişine bayılıyorum. Hiçbir filmi
kaçırmam, cigara içen bu kadar artist gördüm,
ama onun gibi içeni yok...
Yooo doğrusu iyi cigara içen...
İnsan kısmı beyim, rakı sofrasında belli olur.
Bendeniz Bekir beyfendiye...

Beraber mi içmiştiniz?

_ 155 _

Hayır. Ben yalan söylemesini sevmem. Onlar Beyoğlu'nda bir lokantada içiyorlardı, tam önümdeki bir masada. Bendeniz de yoldan geçerken gördüm, gayetle iyi içiyorlardı... Efendim, adamın asaleti var, asalet başka bişey. Fevkalâde asildir. Validesi salihat-ı nisvandandır Hayrünnisa hamı endi olup... Allah rahmet eylesin. Allah Bekir Beye ömürler versin. Pederi de çok büyük adamdı. Hicaz kadısı mıydı? Evet. Galiba... Dedesinin Kosova Meydan Muharebesini kazandığı doğru mu? Doğrudur. Yalnız Kosova değil. Muhaç'ta da... Çanakkale'de de bulunmuş derler. Evet, bulundu. Bindikleri vapur karaya oturunca üç gün Çanakkale'de ikâmet etmiştir. Allah Allah! Evet öyledir. Çanakkale'de yaralandığı? Başından yaralandı; kaldıkları otelin merdiveninden düşmüş... Yaa... Vah vah... Maşallah... Efendim, en güzeli nedir bilir misiniz, hazinenin içine kapasanız, on para çalmaz... Ne diyorsun? Hayret vallahi. Çalmadığı gibi, kaç kere de yankesicilere kendi parasını çaldırmıştır... Bravo... Temiz adam.

156 —

Hattâ...

Şimdi bütün işler düzelecek, siz ona bakın.

Yine bu milletin talihi varmış ki, böyle bir adam başkan oldu. Bu dünya öküzün boynuzunda durmuyor, böylelerinin... Omuzunda duruyor.

Seçim sonuçlarının alınmasından birgün son ra, seçim kurulu, yapılan itirazları haklı bularak, Bekir Bey'in aldığı oyları yok saymış, Belediye Başkanlığına başka birinin seçildiğini bildirmiş ve bu haber gazetelerde çıkmıştır. Büyük şehrin belediye binasının aynı salonunda, birkaç eksik, birkaç fazlasıyla yine o insanlar, sevinç içinde konuşuyorlar.

Ah, nasıl sevindim, nasıl, bir bilseniz. Anlatamam
vallahi...
Sevinilmez mi hiç? Az kalsın herif başımıza
geliyordu yahu... Bir belâdan kurtulduk.
Onun seçildiğini duyunca, vallahi üzüntüden bir hal
oldum, iştahı kesilmiştim.
Ben ağladım kardeş... Ya gelseydi...
Yanmıştık...
Allah acıdı millete...
Gene verilmiş sadakamız varmış...

Bekir bey seçildi denilince, üzüntüden bütün gece
gözüme uyku girmede.
Vallahi çocuklar. Allah yüreğimdekileri biliyor ya,
sizden ne diye saklıyayım. Bekir Bey seçilmesin
diye hep içimden dua ediyordum.

157 —

Bizim mahalleliler hep ona oy vereceklerdi, en
azından beş yüz kişiyi caydırdım.
Çok iyi yapmışsın...
Eğer o herif başkan olsaydı, vallahi de billahi de
ben burda bir dakika durmazdım. Hemen istifayı
basacaktım...
Kim dururdu ki...
Bırak, sen istifa edemezsin...
Evet, edemem ama, başka bir yere naklimi
istiyecektim.
Siz onu bilmezsiniz, o nedir ooo...
Kiiim? Ben mi? Ben mi bilmem onu... Ben ha? Ayol
onu benim kadar tanıyan var mı acaba? Teyzesi,
annemlerin Salmayaştaki evlerinde hizmetçiymiş.
Bir kere de gelip ne teyzesinin, ne annesinin
hatırını sormuş... Anla artık...
Doğrudur, kendini beğenmiş.
Burnu büyüktür çok.
Ne oldum delisi... Herkesi hor görür.
Efendim, ne olacak, çiğ süt emmiş. Ne de olsa
sonradan görme...
Elekçi Hazretlerine, şu herif seçilmese de hangi
herif seçilirse seçilsin diye mum bile adamıştım.
Allah duamı kabul etti... Dün gece Elekçi Dede
Hazretlerine gidip mumları yaktık...
Allah kabul etsin...
Görmemiş beyim, görmemiş... Ne dersiniz deyin,
herif görmemiiiş, işte o kadar... Ben onu bilir onu
söylerim bir adamda asalet yoksa, tut silkele vur
duvara!
Ben yakinen tanırım, eskiden belediye meclisinde
üyeydi, yapmadığı kalmadı. Gayet muta-basbıs,
gayet mütekebbiir, gayet mütecaviiiz, ga-

158 —

yet mürtekiip, gayet mürteşiii, gayet müştenciir,
gayet müstenkiiif ve gayet müj...
Siz boşuna konuşuyorsunuz hiçbiriniz onu benim
kadar tanımazsınız. Maalesef bizim çok, ama
çok uzaklardan bir akrabamızın tanıdığının

komşusu olur derler; doğru mu bilmem. Biz ailece o akrabamızla katiyen konuşup görüşmeyiz, selâm sabah yok...

Sen onu bırak birkere. Benden iyi bilecek değilsin ya... Ben onu mektepteyken bilirim; haylaz, tenbel, dalgacı, kopuk bir oğlandı. Hattâ bütün muallimlerimiz bize onu gösterirler de «Eğer bu da adam olursa sokaktaki bütün uyuz itler a-dam olur» derlerdi, anlayın artık...

Benim kadar hiçbiriniz bilmezsiniz. Yoo, ben tanımam... Ama ağabeyim onu kaç kere Mit-hatpaşa stadyomunda görmüş. Her maçta da hakeme «İneeeek!» diye bağırırmış, evet inek diye...

Yalnız inek diye mi?

Affedersiniz, şey diye de bağırırmış...

Tuuu... Vay utanmaz vay!

Desenize arkadaşlar, bir büyük felâket atlattık. ..

Hem de ne felâket... Hepimize geçmiş olsun.

Cemilcümleye ve bütün memlekete, millete...

O kadar şeydir ki anlatamam.

Menfaatine çok düşkündür, üç kuruş çıkarı için ş'aapar.

Yani söylemek istemiyorum ama, mecbur oldum, bana kaç kere, söylemesi ayıp, asılmıştır, hattâ Ayten bile şahit, Ayten burda olsa da söylese... yüz vermedim tabîî...

_ 159 _

Kılıksız herif...

Ayol, dünyada bir erkek o kalsa eğer dönüp de burnumun ucuyla bakarsam bana da insan demesinler...

Kim bakar o suratsız...

Çok midesizdir, hizmetçilere asılır.

Efendim, uçkuru gevşektir.

Nerden biliyorsunuz?

Öyle derler. Malûm ya, ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Ben onu bunu bilmem beyim, bir adam iki yüzlûyse ondan hayır gelmez. Ramazan günü rakı içer, sonra da oruçluyum diye Eyüpsultan Hazretlerini ziyarete gider, gösteriş olsun diye...

Cenabı Allah böylelerinin...

Tabîî...

Müsaade ederseniz bir hatıramı nakledeyim.

Birgün bu, saat onbirde daireye geliyor. Artık dayanamadım, beyefendi beyefendi, dedim.

Üsküdar'da sabah oldu, dedim, feneri nerde söndürdünüz, dedim...

İyi demişsiniz...

Gık bile diyemedi, kıpkırmızı oldu.

Benim maiyetimde çalışırdı eskiden, gayet iyi tanırım... Ama selâm vermem.

Ya fosur fosur cigara içmesi... Dudağına yapışık cigara, hiç düşmez... Ööö... İğrenç!..

İnsan kısmı beyim, rakı sofrasında tıynetini ve

cibiliyetini belli eder.
Yoksa beraber mi içtiniz?
Haşa... Başkalariyle içerken gördüm; sırnaşık,
sulu, saldırgan... İçer, içer, sonunda, affedersiniz,
içindekileri çıkarır ve dayak yemeden de kalkmaz.

_ 160 —
Sızarmış...
Sizar...
İktidarsızmış...
Bendeniz bilmem, ama öyle derler...
Efendim, aile başka bişey. Asıl bozukluk ailesinden
geliyor, çünkü...
Ne demişler: Aslı aslına, nesli nesline.:.
Dedesinin şey olduğu doğru mudur?
Bunu herkes bilir; hattâ nüfus kâğıdında
(Kulağına; fıs fıs... Fıs fıs...)
Allah Allah...
Eveet...
Milletin talihi varmış yahu...
Onun yerine kimin başkan olacağı belli oldu
mu?
Hayri bey deniliyor.
Yaaa, aman iyi, güzel... Çok iyi adamdır...
Fevkalâdedir... Bendeniz hattâ...

161 —
F: 11
VATANİ VAZİFE
/^EZA EVİ dalgalandı, haber bütün koğuşlarda
^çalkalandı:
Yahu, Vazelin İhsan enselenmiş be...
Deme!
Namussuzum...
Ulan, herif töbe etmişti bu dalgalara...
Ne zamandır kahve işletiyordu.
Belki on sene var deliğe girdiği yoktu.
İnanmayın, yalandır.
Yalan değil arkadaşım, akşam postasında
Adliyeden getirmişler, kapı altında gördüm. Ha-
mama girdi çıktı da, karantinaya soktular bile...

Bak ulan bak bee..Herif hapisanenin yolunu
unutmuştu, tutup getirdiler ha...
Abi, kim bu Vazelin İhsan?
Siz onu tanımazsınız. Onun zamanına ye-
tişmediniz. Ben Mehterhanenin sübyan koğuşun-
dayken tanırım onu...
O zaman daha bu hapisane yapılmamıştı bilem...
Mehterhane vardı, annıyo musun... Biz orada
yatardık...

Çok hızlıdır haaa, üstüne yoktur... Vazelin İhsan'ı
on beş gün kaldığı karantina

162 —

koğuşundan, cezaevinin ikinci kısım koğuşlarından
Dirine verdiler. Bütün yaşlı sabıkâlılar, Vazelin
İhsan'ı tanıyorlardı.

Geçmiş olsun ihsan aabi...

Hoş geldin ihsan aabi...

Hangi işten düştün İhsan aabi?

Koğuş ocağından çaylar içildi. Vazelin İhsan çay
tepsisine, tam raconuyla bir yüz liralık attı. Demli
çaylar tazelendi.

Vazelin ihsan nasıl piyastos olduğunu anlatmaya
başladı. Beyler koğuşunun, zimmet suçundan sekiz
yıla hükümlü Nuri Bey'i, Vazelin İhsan'-ın
karşısındaydı. Ellisini aşkın Vazelin İhsan, çev-
resinde sanki başka hiç kimse yokmuş gibi, kar-
şısında oturup sedef tesbih çeken, ayakları pan-
tuflulu, vişneçürüğü renginde ropdöşambrlı Nuri
Bey'e anlatıyordu.

Nasıl oldu bu iş İhsan Bey kardeşim?..

Valla beyabi, şimdi ne desem yalan, inan-
mıyacaksınız... Çünkü, bu başıma gelenlere, ben
de inanamıyorum. Bunca senedir bu yolda saçımın
kılını ağarttım, annıyo musun, bööle bi dalga
başıma gelmemiştii. Şimdi siz «Camiden tutup
getirmişler» diye alay edeceksiniz benimle ama,
ondan beter namussuzum... Ben buraya bu seter
vatanî vazife dolayısıyla düştüm, annıyo musun...
Benim bi kahvem var, kahvecilik yaparım, annıyo
musun... Bigün iki sivil geldi kahveye «Az bişey
Müdüriyete kadar geleceksin » dediler. Eski
polisleri ben hep tanırım... Bunlar yeni yetişme,
annıyo musun, ben tanımıyorum... Acı patlıcan
yemedim ki karnım ağrısın... Tabî gittik beyabi...
Baktım, Tatlı Haydar... Bizim hızlı zamanımızda,
annıyo musun, sivil polisti, şimdi başkom-

163 —

ser olmuş... Gözü biraz hafif şehlâ olduğundan
baygın baygın bakar da, ondan Tatlı Haydar
derler... Yoksa, Allah inandırın beyabi, Arnavut
biberinden acıdır, annıyo musun... Tatlı Haydar'a,
Bir emrin mi var aabi, beni emretmişsin... dedim.
Buyur otur İhsan dedi.

«Buyur, otur!» diye yer gösterdiğine göre, başka
bir dalgası var. Yoksa benim bildiğim Tatlı Haydar
tekme sille, ana avrat girişir adama.

Oturdum gösterdiği yere,

Aabi, biliyorsun, dedim, bana artık bu yollar kesik;
ben töbe islâh ettim, eski zenatı terkle-dim.
Senden istediğim bişey var, deyince ben
bozuldum. Benden hiçbi istediği olamaz. Çünkü
ben son işimde, herkesin payım helâlinden
vermiştim de kendi payımla da kahveyi açmıştım.
Aaabi, dedim, biliyorsun, ben o voliyi vurduğum
zaman herkesin hakkını bi tamam ödemiştım,
eksik olma, sayende paçamı kurtarıp eski
dalgalardan elimi ayağımı çekmiştim. Geçmiş
hesap-lar müruru zamana uğrayıp kapandı, şimdi
benden ne istiyorsun?

Ben böyle nezaket dairesinde diklenince,
Eski hesaplar kapandı, şimdi o defterleri açma!
dedi, benim seni buraya çağırmamın sebe bi şu ki,
sen şimdi memlekete vatanî vazife yapa caksın.
Bizim bildiğimiz vatanî vazife nedir beyabi;
askerlik dii mi? Tamam! Demek beni askerlik dal-
gası için çağırtmışlar.

Tatlı Haydar'a,

164 —

Aman aabi, dedim, ayağını öpeyim, ben bu vatanî
vazifeyi bahriyede yaptım, hem de tama
mı tamamına altı sene. Kasımpaşa Divanhane sinin
camialtında hapis yattığım aylan da hesaba
katmıyorum. Çok firarlı olduğumdan, Allahıma
şükür, altı senede vatanî vazifemi bitirdim. Yaş
elliye geçti aabi, şimdi benden daha ne vatanî va
zifesi istiyorsunuz?

Ben böyle söyleyince, annıyo musun, Tatlı Haydar
bana bi kahve söyledi, bi de cigara verdi. Ossaat
çakız oldum, annıyo musun; bunlar benden, vatanî
vazife dalgasıynan, zarlarına bakmamı istiyorlar.
Benim kahve ocağı işliyor ya, herkesin gözü
bende...

Aabi, dedim, vatanî vazife diyerekten baş ka bi
emrin varsa, açık et, buyur, canbaşüstüne...

Kahve ocağı benim değil, senin...

Tatlı Haydar,

Sen yanlış anladın, dedi, bu seferki vatanî vazife
askerlik işi değil, başka bi iş... Bu bir memleket
vazifesi... Sen şimdi, memleketimizin ve de
hükümetimizin yüzünü akedeceksin evelal-lah...
Hükümetimizin sana gayetle ihtiyacı var ki,
anlatılır gibi değil...

Aman aabi, dedim, benimle kıyak dalga
geçiyorsun, kurban olayım aabi, ben kimim ki,
koca bi hökûmat benim gibi bir eski yankesici
parçasına muhtaç kalsın!

Tatlı Haydar,

Hükümettir bu, dedi, hükümetin işi hiç belli olmaz,
sırası gelir, her bir vatandaşına muhtaç olur. Simdi
sen de bir vatandaş olaraktan, hükümet senden
bir vatanî vazife bekliyor.

Buyur aabi, dedim, madem işin içinde va-

165 —

tan dalgası var, annıyo musun, boynum kıldan

ince, öl de öleyim...
Bunun üzerine beyaabi, Tatlı Haydar bize durum vaziyetini açık etti.
Efendime söyleyeyim, annıyo musun, bizim memlekete gayetle kalabalık bi ecnebiye heyeti gelmiş. Bunların içinde Amerikan, Alaman, Dani-markadan, Fransiyadan her bi yandan adam varmış... Ondan sonra, tüccarı, doktoru, müvendizi, porofesürü, her bi çeşit adam varmış içinde... Bunlar bizim memleketin her bi yanını inceliyorlar-mış da ona göre hükümete mangır yardımına gelmişler, annıyo musun... Velâkin, bu heyet her nereye gitmişse, bizim işlerin hiçbirinden memnun kalmamış. Orman demişler, orman işimizi beğenmemişler, annıyo musun... Fabrika demişler, fabrika işlerimizi beğenmemişler, annıyo musun... Bunun üzerine hükümet çok fena bi halde mahcup kalmış ecnebiyyeye karşı... Hükümet demiş ki, aman demiş, biz bu ecnebiye heyetine bişiyi-mizi beğendirelim, demiş... Bunları Tatlı Haydar bana anlattıktan sonra, işte, dedi, şimdi iş sana düşüyor îhsan'-cım; bu bir vatanî vazifedir.
Benim anladığım kadarı, bizim hükümet bu ecnebiye heyetine hiçbirşey beğendiremeyince, demek bi de hırsızlarımızı görün demeğe getiriyor ki, bana iş düşüyor...
Tatlı Haydar'a,
Çaktım aabi, dedim, bizde gayet hızlı hır sızlık olduğunu göstereceğiz yani ki, ecnebiye he yeti de «Herbişiy kötüyse de hırsızlıkları gayet-nen kuvvetli» desinler ve de hırsızlığımızdan mem nun kalsınlar...

166—

Aşağı yukarı öyle bişiy, dedi, şimdi biz bu adamlara bizde polisin çok kuvvetli olduğunu, çok iyi çalıştığını isbat edeceğiz.
Biraz zor aabi... dedim.
Evet, zor... dedi, biz de seni onun için çağırdık ya... Sen şimdi bize eski bir sabıkalı olarak, namlı bir yankesici olarak, usta bir hırsız olarak yardım edeceksin ve de vatanî vazife yapacaksın...
Tatlı Haydar'ın lâflarından iyice aklım karıştı benim.
Ne gibi yani aabi? dedim.
Açık etti. Bana heyetin kaldığı oteli gösterecek. Heyetin adamlarını tanıtacak, annıyo musun... Ben de heyet adamlarını çarpacağım, Allah ne verdiyse üstlerindekiileri yürüteceğim, annıyo musun... Tabî herifler «Vay yandım...» diyerek-ten bizim polise gidecekler. Bizim polis de onlara «Hiç merak etmeyin, bizde polislik gayetnen kuvvetlidir, şimdi beş dakkada şıp diye enseleriz!» diyecekler, annıyo musun... Ben heriflerden çarptığımı getirip polise vereceğimden, çalınan malını adama verip «Buyrun, işte malınız!» diyecekler. Onlar da,

annıyo musun, vay anasını amma da polis be...
diye apışacak enayiler!
Nah şu nimet gözüme dursun aabi, Tatlı Haydar'a,
Yapamam aabi, dedim.
Neden? dedi.
Bi kerem, dedim, ben bu zenatı terkliyeli çok oldu,
antrenmanım yok bir...
Anlamam, araklıyacaksın... dedi.
Töbe ettim, iki... dedim.
Tavuk götü tövbe tutmaz oğlum İhsan... dedi.

167 —

Yeni bitme gayetnen hızlı yankesiciler var aabi, bu
vatanî vazifeyi onlara verseniz daha kıyak olur...
dedim.
Yeni yetmelerin sütü bozuk oluyor, dedi, onlara hiç
güvenemeyiz. Çünkü herifler çarpar, soyar, sonra
malı getirmez bize, tüyerler... Artık işin yoksa ara
dur... Heriflere polisi beğendirelim derken, bir de
üstelik rezil oluruz. Bize senin gibi namuslu bir
hırsız lâzım!
Affet aabi, ayağım öpeyim aabi, yapamam aabi...
dedimse de,
Sen bilirsin İhsan, dedi, bak benden günah gitti,
sen bu vatanî vazifeyi yapmazsan, kahvene baskın
vereceğim. Senin kahvede «keriz» olduğunu
biliyoruz, «nefes» sattırdığını biliyoruz... Düşün
artık, sen bilirsin...
Baktım yollar kesik, mecburî kabul ettim.
Yalnız aabi, dedim, mangırsız olmaz vata nî bir
vazife... Ben arakladığımı getirip verdim di yelim,
biz ne anlıyacağız bu işten?
Tatlı Haydar kızıp da,
Vatanî vazife dedik sana, utanmıyor muslin para
istemeye? diye bağırınca,
Aabi kızma, dedim, bak meselâ sen de polislik
ederek vatanî vazife yapıyorsun, ama, aydan aya
mangırını da alıyorsun. Mangırını almasa meselâ,
milletvekilleri vatanî vazifelerini yapar mı?
Arkadaşlık başka, vazife başka... iş başka, şaka
başka... Din işleri başka, dünya işleri başka...
Vatanî vazife başka, mangır dalgası başka...
Peki, dedi, madem öyle, kahvende serbestsin, her
istediğini yaparsın... Yalnız, unutma, «heyetten
birinden bişey arakladın mı, hiç vakit kaybetmeden
hemen buraya damla ki, biz de adam-

168 —

lara, çalınan malını şıp diye bulmuşuz gibi, geri
verelim.
Olur aabi...
Bana ecnebiye heyetin kaldığı otelin adresini verdi,
adamların eşkâlini de anlatıp resimlerini gösterdi,
Haydi Allah rastgetire... Göreyim İhsan, bütün
ümit sende. Heyetin Başkanını çarpabilîr-sen daha
da iyi... Güle güle... dedi.

Beyabi, bizim için bu işler lokum yemekten kolay...
Otelin önüne durdum, dikize geçtim. Akşama
doğru bunlar çıktı. Elimdeki resimlere baktım,
tamam, heyetin reizi, madaması da yanında...
Reizi bi göğüsledim, göğüslememle çarığın yerini
şavulladım. Tamam diyorum sana... İkinci
göğüslemede çarptım, tam aldım çarığı... Demek
zenatı unutmamışız. Hemen voltamı aldım, doğru
Taksim'deki umumî helalara... Çarığı açtım beyabi,
içi silme gâvur parası... Allah seni inandırсын,
şeytana uymadım, içinden bi kapik almadan, an-
nıyo musun, götürdüm müdüriyete... Tatlı Haydar
beni görünce,
Nerdesin be kardaşım... diyerek boynuma sarıldı.
Çarığı verince, alnımdan öptü,
Ulan aşkolsun, şerefimizi kurtardın... dedi.
Ecnebiye heyetinin reizi de, aman cüzdan gitti
diyerek beş dakika önce gelmiş... «Hiç merak
etme, yarma kalmaz buluruz, bizde polis
gayetnen kuvvetlidir» demişler. Tatlı Haydar'a,
Vatanî vazifemi yaptım, hadi bana eyval lah...
dedim.

169

Aman dur, dedi, bu bi kereylen olmaz, durmadan
çarpacaksın herifleri...

Aabi, yapma, elim alıacak, sonra kendimi
tutamam... dedimse de dinletemedim, annıyo mu-
sun. ..

Başladım ben bu ecnebiye heyeti adamlarını
çarpmaya... Hele bikerem, heyetten birinin bütün
ceplerini boşalttım... Çarığı bırak efendi, herifin
anahtarlarını, mendilini, çakmağını, cıgarasını,
pantolon cebindeki bozuk paraları, ceket
yakasındaki rozeti aldım, enayi hâlâ uyuyor.
Beyabi, herifin patalonunu ayağından söküp
alsam, ruhu duymayacak... Ondan sonra, kendi
kendime ulan îhsan dedim, annıyo musun, şu
herifin sök düğmelerini... Adamın elbisesinde
düğme bırakmadım.

Verdim, Kazancı Yokuşundan aşağı... Doğru
Müdüriyet... Tatlı Haydar'ın önüne malı yığdım.
Aferin ulan îhsan, gözüme girdin, sana bu yollar
helâl... dedi.

Aabi, dedim, heriif otelin önünde hamama girmiş
gibi çıplak bırakacaktım, ama acıdım fukaraya.. .
Uzatmıyalım beyabi, ben bunların erkeğini, karısını
onbeş gün sövüşledim. Evelallah, operatör doktor
ameliyatı gibi, ben bunların ciğerini söker
yürütürüm de, röntgene girmezlerse haberleri bile
olmaz, annıyo musun, ciğersiz yaşar enayiler.

Tatlı Haydar'a,

Aabi, izin ver, şu ecnebiye heyeti reizinin ciğer ve
dalak takımını ameliyat edeyim... dedim. Gülüyor
Tatlı Haydar... Sonra beyabi, heyette bi de karı var
affedersin, ben bu karının elindeki çantasını açıp,
için— 170 —

dekileri sövüşledim. Götürüp Tatlı Haydar'a

verdim. Velâkin, kadın gelip de polise, benim bişeyim çalındı demiyo... Bunun üzerine, ecnebiye lisani bilen bi polis açtı telefonu bunlara, Acaba bişeyiniz çalındı mı? diyerekten sor du.

Çalınmadı... demişler. Polis de, İyice arayın her yanınızı, çalınmış olması lâzım... demiş.

İyice aranınca, , Evet, bizden bir hanımın çantası boşalmış... demişler.

Çantada pembe bir bez var mıydı? demiş. Evet vardı... Ama siz nerden biliyorsunuz? demişler. ,

Bizde polis gayet kuvvetlidir, biz biliriz demiş. Sen şu bizim polisin kuvvetine bak beyabi, malın sahibine, daha malı çalınmadan, senin malını çalacak hırsız yakaladım, diye haber verecek... Heyet giderken, bizim gazeteciler, En çok neyimizi beğendiniz? diye sormuş' 1ar. Ecnebiye heyetinin reizi, terbiye icabı cevap vermeyince, gazetecinin biri lâfa çanak tutup, Bizde polis çok kuvvetlidir... demiş. Adam da bunun üzerine dayanamayıp, Biz dokuz kişiyiz, İstanbul'da onbeş gün kaldık, her birimiz doksan kere soyulduk... Sizde polis kuvvetli ama, hırsızlar polisten daha kuvvetli... demiş.

Adamın bu lâfı gazetelerde çıktı mı: Ecnebi— 171

—
ye heyeti reizi, Türkiye'de hırsızlık çok kuvvetli ve gelişmiş, dedi.

Benim bunda kabahatim var mı, ayağının altını öpeyim... Bizimkiler kızmış buna. Vayy... En-selediler mi beni... Yahu, arakla dediniz arakladım. Vatanî vazife dediniz, annıyo musun, eyvallah dedik... Beni piyastos ettiler. Tatlı Haydar'a, Ben bu dalgayı anlatırım hâkime... dedim. Ulan, böyle bişey yaparsan, faili meçhul yüz hırsızlık var, hepsini yıkarım üstüne, bir de itiraf ettirip zabıt tutarım, bin sene çıkamazsın kodesten... dedi.

Tamam mı beyabi, ben mahkemede dut yemiş bülbül... Yedik iki sene cezayı annıyo musun... Vazelin İhsan'ı dinleyenlerden biri, Sen iki sene cezayı peynir ekmek gibi yer sin aabi, dedi, sağ yanından sol yanına dönünce-ye kadar iki sene geçer.

Vazelin İhsan, Orası öyle, dedi, velâkin bu yaştan sonra koyuyor adama... Bereket versin, yalnız bi işten mahkemeye verdiler de, iki seneye kurtuldum. Kendi payıma ben vazifemi yaptım, vatan sağolsun...

172 —

BU EVE GAZETE GİRMEZ!

-^kaldığım, çok yakın bir arkadaşım. Birkaç

ANKARA'da evlerinde geceyatısına misafir

yıldı
r
gör

üşmemiştik.

Sabahları uyanır uyanmaz gazete okumazsam,
başka iş yapamam; yılların alışkanlığı... Hiz-
metçiden gazete istedim, önce duymazdan geldi.
İkinci isteyişimde, sesini çıkarmadan gitti. Ben
onu gazete getirmeye gitti sanmıştım.

Biraz sonra arkadaşımın karısı geldi salona,
Günaydın... dedi.

Günaydın...

Rahat uyuyabildiniz mi?

Çok rahat...

Gazete istemişsiniz?

Evet...

Kadın fısıldayarak,

Bizim eve gazete girmez!., dedi. Ben de ona
uymak için fısıltıyla,
Neden? diye sordum.

173 —

Daha neler!., diye bağırdı.

Sen yapmıyacaksın kızım... dedim.

Neye, ben kız değil miyim? En küçükleri bilgçlik
ederek,

Aptal, dedi, sen daha küçüksün, büyüün ce
yapacaksın striptizi...

Kız birden,

Haminne sen de striptiz yaptın mı? diye sordu.

Annem bana,

öğret bakalım, öğret... diye bağırdıktan sonra
başını sallayarak mutfağa gitti.

Oğlum,

Baba, dedi, neye soyunuyor kadınlar?

Bu bir dans gibi bişey...

Erkek olmadan mı dans ediyorlar?

Evet...

Ama şimdi haya soğuk...

Onlar kapalı, sıcak yerde soyunurlar.

Haa anladım, hamam... Küçük,

Anne, sen striptiz yapıyor musun? dedi. Karım,
Sizin başka işiniz yok mu? diye bağırdı, hadi
içeri!..

Hepsi bir yere dağıldı. Benim haberim yok, kıza

haminnesi,
Terbiyeli kadınlar striptiz yapmazlar, ayıp şeydir
o... demiş.
Çocuğa hiç böyle şey söylenir mi? Yaşlı kadın
işte,
O gece bize yemeğe misafirler gelecekti: Bir
rejisör, bir mühendis, bir de genel müdür olan üç
arkadaşımın eşleri... Rejisör arkadaşımın karı—
176 —
sı eskiden dansözmüş... Bu kadın için uygunsuz
şeyler de söylenirdi. Çok kıskanç olduğu için ko-
casıyla hep kavga ederlerdi.
Genel Müdür olan arkadaşımı, evli bir kadınla
suçüstü bastırmışlardı. Kadının kocası, boşayacağı
karısıyla arkadaşımın evlenmeleri şartıy-da bir
başka evde suçüstü yakalanmış, adı gazetelere
düşmüştü.
Genç mühendisin eşi de tanınmış bir film yıl-
dızıydı.
Bilirsin ya, benim eskiden beri sinemaya merakım
vardır. Biz dördümüz aramızda bir filmcilik şirketi
kuracaktık. Ben senaryo yazcaktım, genel müdür
arkadaşımın mühendis olan da sermaye
koyacaklar, mühendisin eşi başrolü oynayacak,
rejisör arkadaşım da filmi çevirecek, böylece ilk
filmimizi elbirliğiyle ucuza getireceğiz. Bizim ev-
deki akşam toplantısı biraz da iş görüşmesi
olacaktı.
Misafirler geldi. Daha sofraya oturmamak, salonda
konuşuyoruz. Misafir hanımlar bizim çocukları
seviyorlar. Kardeşim olacak iş mi şu, benim büyük
oğlan, rejisörün karısı olan eski dansöze,
Teyze siz striptiz yapıyor musunuz? diye sormaz
mı!..
Sanki öğretmişiz... Eski günlerini unutturmaya
çalışan kadın bozuldu. Ben hemen, sırtarak,
Hı hı hı... Bugün gazetede okumuş da... de
dim.
Bu sefer kız,
Ben büyüyünce striptiz yapacağım... dedi. En
küçük oğlan,
Hiç de yapamazsın! diye bağırdı.

177 •

Nedenmiş? Bal gibi de yaparım işte...
Haminnem bana söyledi, kötü kadınlar striptiz
yaparlar... (Yine o kadına sordu.) öyle değil mi
teyze?
Çocuk gibi Allah cezalarını versin... Büyük oğlan,
Ama baba, dedi, neden soyunduklarını söy-
lemedin bize?
Genel müdür durumu kurtarmak için,
Oğlum bu bir sanattır, dedi. Ya!.. Sanat!.. Güzel
kadınlar soyunur, başkaları da seyrederek.
Aaa, ayıp değil mi?
Genel Müdürün karısı bu sefer kıskanıp da, eski
dansöze bakarak,

Tabii sanattır çocuğum, o işin de erbabı var, her kadın soyunamaz... diye lâf dokundur maz mı!.. Ayıkla pirincin taşını... Neyse efendim ben lâfı hemen döndürdüm, karım da çocukları öteye aldı, film işini konuşuyoruz. Biraz sonra kızım film yıldızı olan mühendisin karısına, elinde bir gazeteyle koşup, Kiralık kız ne demek? diye sormaz mı!.. Kadın kıpkırmızı kesildi. Oğlan, Ben okudum, dedi, gazetede kiralık kızın hayatını yazıyor... Ne demek olduğunu biliyorum ben... Hadi be... Ben anlamıyorum da sen nasıl anlayacaksın... Baba, ne demek kiralık kız? Anlatmasam bitürlü, anlatsam bitürlü... Bazı kızlar vardır... Onları... Ş'aparlar... Yani... Kirayla alır... hani daktilo, sekreter filân var ya... işte öyle... çalışırlar.

178 —

İyi öyleyse... Kızları kiralamak için kaç kadar okumak lâzım?. Liseyi bitirince mi?.. Ben anlatıp dururken, oğlan bu sefer, — «Uygunsuz vaziyet»... ne demek baba «uygunsuz vaziyet?» diye bağırdı. Genel müdürün karısı az önce, dansöze lâf dokundurmuştu ya, bu sefer de eski dansöz, Yavrum, sen onu bu teyzene sor!., diye ge nel müdürün karısını gösterdi. Buz gibi soğuk bir hava... Çocuk kısmı, eve bir misafir geldi mi, bir gösteriş merakına kapılıyor. Karım, o soğuk havayı gidermek için, Sofraya oturalım mı? dedi. Bilmem... Siz bilirisniz... daha erken galiba... Bunu söyleyen mühendisin karısıydı. Annem, çocukları yandaki odaya götürdü. Biraz rahatladım. İçerden gürültüleri geliyor. O a-ğır havayı biraz yatıştırırken, oğlan koşarak geldi, elinde de bir gazete, birader, sanki öğretmişiz gibi, rejisörün karısına, Teyze, dedi, «Genelev» nasıl oluyor? Bak, burda resmi var... Hemen, Gel bakayım buraya, dedim, gel ben sana anlatayım... Genelev... Durumu kurtarmak için misafirlere de, Çocuk işte... dedim, meraklı oluyor. Gazetede ne görseler, ne okusalar soruyorlar. Anlatsana baba, hadi... Genelev de basbayağı bir evdir işte, yalnız o genelevdir... Bizim ev genelev mi?

179 -

Misafirler güldü, ben gayet ciddî, Hayır, dedim, bizimki özel ev... Yani anlamadım ki, nasıl oluyor genelev?

Ben sana yarın anlatırım, hadi kardeşlerinin yanına git şimdi...
Orda ne yapıyorlar baba?
Ne yapacaklar canım, oturuyorlar, yatıyorlar... ev işte...
Bu sefer kız elinde bir gazete ilâvesiyle geldi, film yıldızına,
Teyze, dedi, bak bu abla diyor ki...
Hangi abla o?
Ünlü bir film yıldızının adını okudu gazeteden.
Bu abla diyor ki «Şöhretin yolu, rejisörün yatağından geçer» diyor.
Rejisörün karısı bütün kıskançlığıyla,
Tabii ya, dedi, rejisörün yatağından geçer...
Neye rejisörün yatağından geçiyor baba?
Kızım, sen bazı annenle yatmıyor musun?
Film yıldızının kendi yatağı yok da mı rejisörün yatağına yatıyor?
Var kızım var... Var ama, olsun işte... Ba-zan geç kalıyor meselâ, yahut hastalanıyor filân...
Beraber mi yatıyorlar yani...
Canım neye yatmasınlar, ne var bunda?
Üşüyorlar mı yani?
Üşür de tabii...
Mühendisin karısı birden ayağa kalktı,
Biz gidelim artık müsaadenizle... dedi.
Aaa, nasıl olur? Aman... Yemek? Rejisörün karısı, Alındı hanım... dedi.

180 —

Aman ayol, ben neye alınayım, asil alınan sensin, bir damla çocuk genelevi sormakla ne çı karmış da öyle yüzünüz şey oldu birden?
Genel müdürün karısı da kalktı:
Biz de gidelim artık...
. — Hanımefendi rica ederim... Özür dilerim...
Eğer bizim...
Üçer beşer dakika arayla çıkıp gittiler. Tabii bizim film işi suya düştüğü gibi, üç arkadaş da darıldılar, hem bize, hem birbirlerine...
Karım çocukları döğmeye kalktı, zor aldım elinden. Döğmek daha kötü... İşte o günden sonra, eve gazete girmesini yasak ettim. Ben yazıhanede okurum gazeteleri. Gizlice eve getiririm, karım da gece yatınca okur... Bu eve gazete giremez beyim, giremez!

181 —
İÇİNDEKİLER

Sayfa

Pil Ulan, Pil Be	5	
, Bit Yarışı	14	
Yağmur Yağdı Böyle Oldu		28
Bir Başkan Adayı	34	
Kayıp Çocuk	41	
I		
, Rıfat Bey Neden Kaşınıyor		61
Sarlımesperin Hariciye Vekili Uluşu		68
Sekiz Gün İşler Yolunda Gitti		77
Nereden Tanışıyoruz	88	
Sen Nerenin Pehlivanısın Yiğit		96
X Sizin Memlekette Eşşek Yok mu		
	108	
Ayten'in Kocası	124	
İsmarlama Cenaze Söylevi		142
Biz Size Benzeriz	152	
Vatanî Vazife	162	
Bu Eve Gazete Giremez		173